

Stap 6

2. Koningsaanval – Koning in het midden: A

1. ♖e5 (1. ♙xf5 ♗xf5 2. ♙a3 ♕f8) 1. ... ♗e5 (1. ... ♗c8 2. ♗xc6 bxc6 3. ♙xf5 ♗xf5 4. ♙a3) 2. ♙xf5 ♗xf5 3. ♗xe5 ♗d7 4. ♙a3
1. ♙b6 ♙h6+ 2. ♗d2 (na 2. ♕b1 ♗xb6 3. ♗e1+ ♙e3 4. ♗b8+ ♕d7 5. ♗xh8 ♗e6 en zwart kan verder spelen) 2. ... ♗xb6 3. ♗e1+ ♙e3 4. ♗xb6 axb6 5. ♗xe3 ♕f8 6. ♗xc4
1. ♗xe4 (1. g4 ♗h4 2. ♗xe4 0-0 3. ♗f3 ♗h3 4. ♗e3 ♙f4) 1. ... dxe4 2. g4
1. ♗xe7+ ♕xe7 2. ♗d7+ ♕f8 3. ♙h6+ ♕g8 4. ♗d8+ ♗f8 5. ♗xa8
1. ♗f6+ ♗xf6 2. ♗fe1+ ♙e6 3. ♙a4+ ♗xa4 4. ♗d7#
1. ♗e4 ♗xc4 (1. ... ♗a7 2. ♗xf6+ ♕d8 3. exd6) 2. ♗xf6+ ♕d8 3. ♗a5+
1. ♗he1+ ♕f8 (1. ... ♙e6 2. ♗xe6+ fxe6 3. ♙g6+) 2. ♙h7 ♗b6 3. ♗d8+ (3. ♗c5+ ♗xc5+) 3. ... ♗xd8 4. ♗c5+
1. e6 fxe6 2. ♗d6+ ♙xd6 3. ♗xe6+
1. ... ♗xc2+ 2. ♕f1 ♗d1+! 3. ♙xd1 ♗g3+! 4. fxg3 ♗e1# (*Petersson-Ortiz cr 1973*)
1. ♙b5+ ♗d7 (1. ... ♙d7 2. ♙xb6 axb6 3. e6) 2. e6 ♙g7 3. exd7+ ♙xd7 4. 0-0-0
1. ♗xf6+ exf6 2. ♗e6+ ♙e7 3. ♗d6+ ♕d8 4. ♗c8#
1. ♗xd7+ ♙xd7 2. ♗d6+ ♕d8 3. ♗f7+ ♕c8 4. ♗e8+ ♙xe8 5. ♗d8#

3. Koningsaanval – Koning in het midden: B

1. ♗c5 cxb5 2. ♙xb5+ ♙d7 3. ♗e5 ♗c6 4. ♗xd5
1. ♗e3 (1. ♗a7? ♙e7 2. ♗xd6+? ♙xd6 3. ♙xb5+ ♕f8) 1. ... ♗xc2 (1. ... ♙h6 2. ♗b3) 2. ♙xb5+ ♕e7 (2. ... ♗d7 3. ♗a8+ ♕e7 4. ♗f5+ ♗xf5 5. ♗e8#) 3. ♗f5#
1. ... ♗xe3 2. fxe3 ♗e4 3. fxe4 ♙xc3+ 4. ♕f2 ♗h4+ 5. ♕g1 ♗g5+ (5. ... ♗xe4)
1. ♗xe6+ ♙xe6 2. ♙xb5+ ♙d7 3. ♗e1+
1. ♗d7+ ♕f8 2. ♙d6+ ♗ge7 3. ♙xe7+ ♗xe7 (3. ... ♕g8 4. ♙e2) 4. ♗d8+
1. ... ♗d5 2. ♗b3 ♗xe3+ 3. fxe3 ♙h4+
1. ♗c7+ ♗xc7 2. ♗xe7+ ♕xe7 3. ♗f6+ ♕e8 4. ♗d8#
1. ♙xc5 ♗xc5 (1. ... bxc5 2. ♗xd7 ♗xd7 3. ♙a4) 2. ♗xd7 ♕xd7 3. ♗xf7+ ♗e7 4. ♗d1+
1. ... ♗d5 2. exd5 ♙h4+ 3. g3 ♙xg3+ 4. hxg3 ♗xg3#
1. ♗xf5 exf5 2. ♗f6+ ♗xf6 3. ♗d8+ (3. ♙b5+? ♗d7) 3. ... ♙xd8 4. ♙b5#
1. ♗fe1 ♙e6 2. ♗f6+ ♗xf6 3. ♙a4+
1. e6 ♙xe6 2. ♗e5 ♗c8 (2. ... ♗d6 3. ♙a3) 3. ♗xc6+ ♕d8 4. ♗c5 ♗e7 5. ♙a3 ♗e8 6. ♗fe1 f6 7. ♗f7+ ♕d7 8. ♗d6

4. Eindspel – Vrijpion: A

1. h7 ♙xh7 2. ♗h6+ ♕f7 3. ♗xh7
1. ♙g8+ ♕h8 2. ♙e6 ♗xe6 3. ♗f8+ ♕h7 4. e8♗
1. ♙c2+ ♕g8 2. ♗f8+ ♗xf8 3. ♙b3+
1. ♗a6+ ♕g7 2. ♗e6 (*Kok 1934*)
1. ... ♙e6 2. ♗c7 ♗c4
1. d7 ♗d8 2. ♗e8+ ♗xe8 3. ♗g8+ ♕xg8 4. dxe8♗
1. ♗d7 ♗xd7 2. c8♗+ ♕c6 3. ♗a7#
1. ... ♙d3+ (1. ... d1♗+ 2. ♗xd1 ♙xd1 3. ♗d7+ ♕e7 4. ♗dxc5) 2. ♕a1 ♙xe4 3. ♗xe4 (3. ♗d1 ♗c4) 3. ... ♗xe4
1. ... ♗e1+ 2. ♗xe1 ♗f3+ 3. ♕f1 ♗xe1 4. ♗xc2 ♗xc2
1. ♗e2+ ♕d7 2. ♗e7+ ♕xe7 (2. ... ♕c8 3. ♗e8+ ♕xc7 4. ♗e7+) 3. c8♗+ ♕e6+ 4. ♗xa7 ♕d5 5. ♗b5
1. ♙d8 ♕xd8 2. a5 ♕c7 3. a6
1. ♗xc8 (1. d7? ♗xc7 2. ♙d6+ ♕g8 3. ♗e8+ ♕f7 4. ♗e7+ ♕f8) 1. ... ♗xc8 2. d7 ♗d8 3. ♙d6+ ♕f7 4. ♗e7+ ♕g6 5. ♙c7

5. Eindspel – Vrijpion: B

1. ♙c6 ♗b8 2. ♗xf8+ ♗xf8 3. e6 c4 4. e7
1. ... e2 2. ♙xf2 ♙e3 3. ♗a1 gxf2+ (3. ... ♙xf2+ 4. ♕h1 e1♗+ 5. ♗xe1 ♙xe1)
1. ♙b5+ ♕b6 2. ♙a5+ ♕xb5 3. a7 ♙xa5 4. a8♗
- tekening
1. d7 ♙e7 2. ♙d4+ ♕xd4 3. ♕xe7 ♗e5 4. d8♗+
1. ♗f1 (1. ♗e5? ♗e2) 1. ... h6 2. e7 ♗e2 3. ♗f8+ ♕h7 4. e8♗ ♗xe8 5. ♗xe8
1. ♙g6 ♗e8 2. ♗d1+ ♕xe7 3. ♗e1+
1. ♗e2 ♗xe2 2. ♙e4 ♗xe4 3. f3+
1. c6 bxc6 2. ♙e6 ♗d8 3. bxc6
1. ♗xd8 ♕xd8 2. h6 ♗e1+ 3. ♕h2 ♗e5 4. ♗c6+ ♕e8 5. ♗xe5

- 11) 1. ♖c1 ♗xc1 (1. ... ♗bc2 2. ♖xc2 ♗xc2 3. e8♖+) 2. e8♖+ ♕g7 3. ♖e5+ (*Rustemov-Gagarin RUS, 1995*)
 12) 1. ♕d7! (1. ♕d8? ♗a3 3. ♕e6 ♗a8+ 4. ♕c8 ♗a7) 1. ... ♗d3+ 2. ♕d5! (2. ♕c8? ♗a3 3. ♕b7 ♗a1! 4. e8♖ ♗b1+ 5. ♕c8 ♗b8+) 2. ... ♗xd5+ 4. ♕c8 (*De Feijter, 1935*)

6. Middenspel – Vrijpion: A

- 1) 1. ♗b1 g6 2. ♗b5 ♗xb8 3. ♗xb8+ 3. ... ♕g7 4. e8♖
 2) 1. ... e3 2. ♗xf3 (2. ♖xa6 ♗g3) 2. ... e2
 3) 1. ... ♗b1 2. ♗xb1 c1♖+ 3. ♗xc1 ♖xc1+
 4) 1. d7 ♗xd7 2. ♗e8
 5) 1. ♖e7+ ♗xe7 2. d7
 6) 1. ... ♗xb3 2. axb3 ♖xe4 3. dxe4 c2
 7) 1. ♕f7+ ♕g7 2. ♖xh6+ ♕xh6 3. ♕xe8
 8) 1. ♕d6 ♗xd6 (1. ... ♖xd6 2. ♖xb7) 2. ♖xb7 ♖xb7 3. e7
 9) 1. ♖xa4 bxa4 2. ♗xb8 ♗xb8 3. a6
 10) 1. ♖e8+ ♕f8 2. ♗b8 1-0; 2. ... ♗xb8 3. ♖xb8 (*Hebden-Hanley Torquay, 2002*)
 11) 1. ♗c8 ♗xc8 2. ♖e7 1-0
 12) 1. ♗f8+ ♕xf8 2. ♗f1+ ♕g8 3. e7+ ♕h8

7. Eindspel – Pion tegen paard: A

- 1) 1. h7 (1. b6? ♕f4+ 2. ♕g4 ♕d3 3. b7 ♕e5+) 1. ... ♕g7 2. h8♖+! ♕xh8 3. b6 ♕f4+ 4. ♕h6!
 (*Klinkov 1965*)
 2) 1. c6 ♕f5+ 2. ♕f2! (2. ♕f4? ♕d6 3. cxb7 ♕xb7 4. a6 ♕c5 ; 2. ♕d3? ♕d6 3. cxb7 ♕xb7 4. a6 ♕c5+) 2. ... ♕d6 3. cxb7 ♕xb7 4. a6 (*Grin 1990*)
 3) 1. ♕h8! (1. ♕f6? ♕f4! ; 1. ♕f8? ♕f4! ; 1. ♕f7? ♕h4! 2. g7 ♕f5 ; 1. ♕h7? ♕f4! 2. g7 ♕h5) 1. ... ♕f4 2. g7 ♕g6+ 3. ♕g8 ♕e7+ 4. ♕f8! ♕g6+ 5. ♕e8 (*Heuäcker 1937*)
 4) 1. e6 ♕e2+ 2. ♕h2! (2. ♕g4 ♕c3 3. e7 ♕d5 4. e8♖ ♕f6+ ; 2. ♕f2 ♕c3 3. e7 ♕e4+ 4. ♕e3 ♕d6) (*Marwitz 1937*)
 5) 1. c6 bxc6 2. e7 ♕xe7 3. d6 ♕f8 4. d7 (*Gunst 1923*)
 6) 1. ♕e5! (1. ♕f7 ♕f2 2. ♕e8 ♕e3 3. ♕d8 ♕d4 4. ♕c7 ♕c5) 1. ... ♕f2 2. ♕d4 ♕f3 3. ♕c5 ♕a8 4. ♕c6
 7) 1. c6 ♕e6 2. ♕b5 (2. ♕c5? ♕f3 3. ♕b6 ♕e5 4. c7 ♕c4+) 2. ... ♕f3 3. ♕a6 ♕d6 4. ♕b7 ♕d4 5. c7 ♕b5 6. c8♖ (*Mees 1946*)
 8) 1. ♕g1! (1. h6? ♕f2+ 2. ♕g2 ♕d3 3. h7 ♕f4+) (*De Feijter 1940*)
 9) 1. e5 fxe5 2. f6 gxf6 3. b6 f5+ 4. ♕h3 (*Kok 1935*)
 10) 1. ♕b8 ♕d7+ 2. ♕c8 ♕b6+ 3. ♕c7
 11) 1. e6 (1. g6 fxg6 2. e6 ♕d5 3. e7 ♕xe7 4. f6 ♕d5) 1. ... fxe6 2. g6 ♕h5 3. g7 ♕xg7 4. f6 (*Tavarini 1983*)
 12) 1. a6 (1. f7? ♕d7! 2. a6 ♕b6 3. c5+ ♕xa6 4. c6 ♕f8!) 1. ... ♕b6 2. c5+ ♕xa6 3. c6 ♕b6 4. f7 (*Ratz 1926*)

8. Eindspel – Pion tegen loper: A

- 1) 1. b6+ ♕xb6 (1. ... ♕b8 2. c5 ♕b7 3. h5 (3. ♕c3? d5) 3. ... ♕a6 4. ♕c3) 2. c5+ ♕xc5 3. h5 (*Roberts 1927*)
 2) 1. a5 ♕f8 2. ♕d5 ♕h6 3. g5+ ♕xg5 4. ♕e4 ♕h4 5. ♕f3 (*Otten 1892*)
 3) 1. ♕d5 ♕e5 2. g3+ ♕f5 3. g4+ ♕f6 (3. ... ♕f4 4. g5 ♕f5 5. g6 ♕f6 6. g7) 4. g5+ ♕f5 5. g6 ♕f6 6. g7 (*Rinck 1937*)
 4) 1. f4! exf4 2. e4 fxe3 3. ♕e2 (*Timchenko 1953*)
 5) 1. f5 exf5 (1. ... ♕xf5 2. a6) 2. ♕f4 ♕h3 3. ♕g3 (*Moravec 1913*)
 6) 1. ♕d5! ♕a5 (1. ... ♕d8 2. b6! axb6 3. ♕e6) 2. b6 axb6 3. ♕d4! ♕d2 4. h7 ♕c1 5. ♕c3 (*Leenhouts 1919*)
 7) 1. f5 ♕g3 (1. ... ♕f3 2. g5 hxg5 3. h6 ♕g8 4. f6 g4 5. h7 ♕xh7 6. f7) 2. g5 hxg5 (2. ... ♕g4 3. g6 ♕d5 4. f6 ♕xh5 5. f7) 3. h6 ♕g8 4. f6 ♕f4 5. h7 ♕xh7 6. f7 (*Horwitz 1880*)
 8) 1. ♕d5 ♕f1 2. ♕e6 ♕g2 3. ♕f7! (3. ♕f6? ♕d5) 3. ... ♕d5+ 4. ♕f6 (*Dall-Ava 1965*)
 9) 1. b4 axb3 (1. ... ♕c4 2. b5 ♕e6 3. b6 ♕d5 4. b7 ♕xb7 5. f7+) 2. f7+ ♕xf7 3. ♕h7 ♕b1+ 4. ♕h8 (*De Feijter*)
 10) 1. h6 ♕d4 2. ♕d5 ♕xb2 3. c4! (3. h7? f5 4. c4 f4 5. ♕e4 ♕g4 6. c5 f3 7. c6 f2 8. c7 f1♖) 3. ... bxc3 (3. ... f5 4. c5 f4 5. ♕e4 ♕g4 6. c6) 4. h7 c2 5. h8♖+ (*naar Troitzky 1928*)
 11) 1. d5 (1. c4? c5; 1. ♕e3? ♕h1 2. c4 c5) 1. ... cxd5 2. ♕e3 ♕g2 3. ♕d4 (*Troitzky 1924*)
 12) 1. f6 (1. e6 ♕xc6 2. ♕e5 ♕c7 3. f6 ♕d8 4. ♕d6 ♕e8) 1. ... ♕b3 2. e6 ♕xe6 3. ♕e5 ♕a2 4. ♕d6 (*Destefani 1981*)

9. Strategie – Klein plan: A

- 1) 1. ... exf5
 Zwart slaat uit het centrum (de regel is: sla naar het centrum!) maar het paard krijgt een goed veld op e6.
 2) 1. ♕a3
 Op een andere zet komt 1. ... d5.
 1. ... ♗e8 2. ♕d6 ♖d8 3. ♕e2 e5 4. ♕g3
 Met groot voordeel voor wit. (*Weisgerber-Van den Bosch, Bad Nauheim 1936*)
 3) Wit verzwakt de zwarte pionstructuur: 1. a5 cxb4 2. ♕xb4 ♖f6 3. ♕c6 ♗b7 4. f3 bxa5 5. ♗xa5 en wit staat goed.
 (*Hemingway-Wade, Huddersfield 1953*)
 4) 1. f3
 Niet goed is 1. c5 dxc5 2. ♕a3 b6. Na f3 komen de witte lopers tot leven. De rest van de partij is leerzaam.
 1. ... h5

Na 1. ... exf3 speelt wit 2. ♖xf3.

2. ♜xe4 ♜xe4 3. fxe4 ♞xe4 4. ♙d3 ♞e7 5. e4 ♜g7 6. ♙f4 f6 7. ♞d2 g5 8. ♙e3 h4 9. e5 dxe5 10. dxe5 ♞xe5 11. ♙d4 ♞a5 12. c5 ♜h6 13. ♙xf6 ♞xc5+ 14. ♙d4 ♞d6 15. ♞xf8 ♞xf8 16. ♞f1 ♞e7 17. ♞f6+ ♜h5 18. ♙e2+ en zwart gaf het op. (*Gligoric-Rabar, Zagreb 1939*)

5) 1. g5

Allereerst om te verhinderen dat zwart met h6 de koningsvleugel dichthoudt. Wit bereidt niet alleen h4-h5 voor om lijnen te openen, maar ook wordt de weg vrijgemaakt voor de witte loper. Veld e6 wacht. 1. ... ♜g8 2. h4.

6) 1. ... ♜xc4

Zwart moet een witte loper onschadelijk maken. De zet kost geen stuk! Op 2. ♞d3 volgt 2. ... ♞h4. In de partij *Van Dongen-Van Beek, Leiden 1997* volgde minder sterk 1. ... ♞c7 2. ♞d3 g6 3. ♜e3 ♜c5 4. ♜g4! f6 5. ♞d4. Het matbeeld ♙♜ blijft ook na 5. ♙xf6! in de stelling.

2. ♙xh7+ ♜xh7 3. ♞d3+ ♜g8 4. ♞xc4 ♜f6 en zwart staat eerder beter.

7) 1. ... e6

Deze zet slaat de spijker op de kop. De witte druk is ineens schijn, pion c4 is moeilijk te dekken.

2. f5?

Ook na het betere 2. ♞a2 exd5 3. cxd5 ♞f7 heeft zwart voordeel.

2. ... exd5 3. fxg6 ♜xc4. Wit geeft het op. (*De Gorter-Frank Erwich, Wijk aan Zee 1998*)

8) Het paard op f6 staat centraal maar doet te weinig, vandaar 1. ... ♜h5, op weg naar f4. In de partij *Harinck-Marc Erwich, Leiden 1996* sloeg zwart op d2 en gaf een deel van zijn voordeel weg.

9) 1. ♙h4!

Spanning handhaven. Wit hoeft 1. ... g5 2. ♜xg5 hxg5 3. ♙xg5 niet te vrezen. Wit wint dankzij 4. e5 het stuk met voordeel terug. Na 1. ♙xf6 ♞xf6 2. ♜e5 ♞e7 heeft onvoldoende compensatie voor de pion.

1. ... ♞e8

Op andere zetten volgt 2. e5.

2. ♙xf6 gxf6 3. ♜d2 ♜h7 4. ♙f1 b5 5. ♞f3 f5 6. ♞f4 ♜b3 7. ♜xb3 cxb3 8. ♙d3 en wit staat beter dankzij de zwakke zwarte pionnen. (*Romanishin-Savon, Erevan 1976*)

10) tekening

11) tekening

12) Zwart verzwakt de zwarte pionstructuur:

1. ♞xc8 ♞xc8 2. ♜f5 exf5 3. ♞xd5 ♜c5

Op 3. ... ♞c2 komt 4. ♙xg7.

4. ♙c4 ♞e6 5. ♞xe6 ♜xe6 6. ♞d1 met beter spel voor wit. (*Flohr-Veltmander, Tartu 1950*)

10. Strategie – Klein plan: B

1) 1. ... e5

Verhindert niet alleen e5 maar creëert ook een sterk veld voor het paard op e5. Wit kan de pion f4 niet handhaven.

2. fxe5

Na 2. g3 komt 2. ... ♙h6 3. ♙g2 exf4 4. gxf4 ♜h5.

2. ... ♜xe5 3. d3 ♜fg4 4. ♞e2

Ook na 4. ♙xg4 ♜xg4 5. ♙c1 (5. ♞e2 ♞ce8) 5. ... ♜e3 staat zwart beter.

4. ... ♜e3 5. ♞e1 f5 6. exf5 ♜xf3+ 7. gxf3 ♞xf5. (*Pickard-Lein, Dallas 1996*)

2) 1. a4

Logisch, van de zwarte pionstructuur blijft niet veel over. (*Pogrebyssky-Levenfish 1939*)

3) 1. ... ♜c8

Zwart moet zijn paard activeren. Vanaf f5 valt het een pion aan.

2. ♜f1 ♜e7 3. ♜g3 ♙xg3 4. ♞xg3 ♜f5 5. ♞h3 c5 met voordeel. Zwart speelt op een tweede witte zwakte. (*Lein-Jansa, Borgarnes 1985*)

4) 1. d5

Een logische zet, wit activeert zijn stukken. In de partij weigerde zwart het pionoffer. De stelling na 1. ... exd5 2. ♜d4 g6 3. e6 ♙c8 4. ♞e5 lijkt prima voor wit. Dat is ook zo al moet wit ook op zijn e-pion passen. Na 4. ... ♜c7 5. ♙xf5 ♜a6 6. ♞b1 gxf5 7. ♞e1 f4 8. ♞xf4 heeft wit meer dan genoeg voor zijn stuk.

1. ... ♜b6 2. d6 nu is het witte voordeel onmiskenbaar.

5) Zwart staat na elke zet beter. De witte stukken staan elkaar in de weg. De 9-jarige *Jankiel Ferrol* koos voor het sterke 1. ... a5 waarbij de grootste kwetsbaarheid (de witte dame) wordt uitgebuit. Er dreigt damewinst. Na 2. a4 b5 3. axb5 ♙xb5 dreigt weer a4.

6) 1. ... ♞h4+!

Zwart gaf een stuk weg in *Reisinger-Hoy, Duitsland 1992* met 1. ... ♜xd4 2. ♜xd4 ♞h4+ 3. ♞f2

2. g3 ♞f6.

Zwart heeft de f-pion verzwakt. De loper op b7 is daardoor veel actiever geworden.

7) 1. ... g5

Zwart moet f4 tegengaan. Na 1. ... ♞ce8 2. f4 ♞5e7 3. ♞cd1 moet zwart steeds rekenen met f5.

2. f4

Wit heeft geen tijd voor 2. ♜d1 ♜xd5 3. exd5 ♞d4!

2. ... gxf4 3. ♞xf4 ♞ce8 4. ♞f1 ♞5e7 5. e5

Anders komt ♖d7-e5. Zwart sloeg de pion en de rest was kinderspel. (*Ligterink-Psakhis, Plovdiv 1983*)

8) 1. b4

Wit houdt het paard op a6 op non-actief.

1. ... ♗c8 2. ♙b2 ♚e6 3. ♜b5 met voordeel dankzij de beperkte mobiliteit van de zwarte stukken. (*Marjanovic-Forintos, Bär 1980*).

9) 1. ... ♙c8

Zwaktes van je tegenstander niet te snel ruilen. Pion b4 kan zwart altijd nog slaan. De loper komt op b7 ook nog beter te staan. 2. g5 hxg5 3. ♙xg5 ♙b7 4. ♜h2 ♚xb4 5. b3 ♚c8 6. ♚e3 en zwart won simpel. (*Stolz-Boleslavsky, Groningen 1946*)

10) 1. ... b5!

Het zou zonde zijn het paard uit het centrum weg te moeten spelen (na 2. ♙d3 zou dat moeten). Zwart creëert met b5 een sterk veld op d5. De gedekte vrijpion kan geblokkeerd worden.

2. c5 a6

11) 1. ♜d1

Op weg naar f5, waarna de witte aanval niet te stoppen is.

1. ... ♚c8 2. ♜e3 ♚c7 3. ♜f5 ♚f8 4. ♗d1 f6 5. f4 exf4 6. ♗h5 ♜e5 7. ♗h7+ (*Benko-Najdorf, Los Angeles 1963*)

12) 1. ♜d3

Met een pionoffer dwingt wit een ijzersterk centrum af.

1. ... exf4 2. e5 fxg3 3. hxg3 ♗g5 4. ♜f4

Zwart gaf een stuk op c4, maar hij zou de partij sowieso niet kunnen redden.

(*Polugaevsky-Geller, Riga 1958*)

11. Strategie – Klein plan: C

1) 1. ♚g3

Wit moet veld d5 voor zijn paard veroveren. Daarvoor is 1. b3 niet handig vanwege 1. ... ♙xb3!

1. ... ♚g8

Armoede, maar de koning moet d6 blijven dekken. Weinig helpt 1. ... ♙b5 2. c3.

2. f6+ en wit wint materiaal.

2) 1. ... ♜xe4

Het witte pionoffer is wel correct na 1. ... dxe4 2. ♜g5 of 1. ... ♗e7 2. e5.

2. ♜xe4 ♗e7!

Slaan is niet verplicht. Op 2. ... dxe4 volgt 3. ♙c4 ♗e7 4. ♜g5 en wit staat beter. Na de damezet is er van het witte pionoffer weinig terecht gekomen.

3) 1. b4

Wit wil d4 veroveren voor zijn paard.

1. ... ♙e7

De loper moet terug: 1. ... ♙d4 2. ♚b1 00 3. ♜xd4 ♗xd4 4. ♙e3

2. a3

In de vorige eeuw werd veel geofferd, maar een positioneel pionoffer was er niet bij. Zwart kan nu met 2. ... d4 voldoende tegenspel ontwikkelen. Misschien daarom 2. ♗f2!? In de partij kreeg wit gelijk.

2. ... f5 3. ♚c1 ♙b7 4. ♙e3 ♗d8 5. ♜d4 ♜f8 6. 0-0 met goed stukpenspel. Het paard op d1 gaat naar a5. (*Steinitz-Sellman, Baltimore 1885*).

4) 1. e5

Wit moet meer lijnen openen. Na 1. ♜h2 c6 2. f4 d5 sluit zwart de belangrijke aanvalsloper op b3 af.

1. ... ♗e7 2. ♚fe1 ♚be8 3. ♗d2 dxe5 4. ♚xe5 ♗d6 5. ♗g5 ♚xe5 6. ♜xe5 ♗b6 7. g4 ♙d6 8. ♜xf7 ♚xf7 9. ♗f5 g6 10. ♗e6 ♜g7 11. ♗xf7+ ♜h6 12. ♙e6 (*Aljechin-Duras, Sint Petersburg 1913*)

5) 1. ♗xc5

Wit speelt op veld d6. Moeilijke opgave, maar nu je het witte plan kent, voortaan een fluitje van een cent. De volgorde met 1. e5 is ook goed.

1. ... dxc5 2. e5 ♙xf3 3. ♚xf3 ♜d7 4. ♜e4 ♜e7 5. ♚g3 ♚hg8 6. ♚d6 met groot voordeel (*Polugaevsky-Kotov, Moskou 1961*)

6) 1. ♙c4

Dit bescheiden zetje is het beste. Slaan op e6 versterkt het zwarte centrum en geeft de positie van het paard f5 op. Op c2 staat de loper te passief. De eventuele dubbele c-pion is niet zwak.

(*Keres-Tarnowski, Helsinki 1952*)

7) 1. ♗e3

Kwetsbare punten bij de tegenstander aanvallen. Pion h6 is niet te dekken.

1. ... ♜h8 2. ♚xg7 ♜xg7 3. ♚g1+ (*Bellon-Alonso, Cienfuegos 1996*)

8) 1. a4

Wit gaat aanvallen (en winnen) op de koningsvleugel, behalve als hij teveel gestoord wordt aan de andere kant. Daarom sluit wit de damevleugel op het moment dat zwart niet en passant kan slaan (pion a5 is dan ongeneeslijk zwak) (*Gurgenidze-Polugaevsky, Tbilisi 1956*).

9) 1. f4

Pion f5 is zwak maar moeilijk aan te vallen. Wit dreigt op e5 te nemen. Ook goed is 1. ♙b2. Zwart kan niet 1. ... f4 antwoorden vanwege 2. ♙g4.

1. ... e4
 Of 1. ... ♖gf8 2. ♙b2 met de dreiging 3. ♙d3 en op 1. ... exf4 komt 2. ♙xf4
 2. ♙b2 ♖g6 3. ♙h5
- 10) Weer lastig, maar eenmaal gezien simpel. Wit staat in dergelijke stellingen altijd beter (meer bewegingsvrijheid voor zijn stukken), maar verder komen is een ander verhaal. Dat lukt hier met:
 1. c5!
 In de partij *Frank Erwich-Havelaar, Wijk aan Zee 1998* volgde minder sterk 1. ♖cd1.
 1. ... ♖d8 2. cxd6 ♖xd6 3. ♖xd6 exd6 4. ♗b4 en de zwarte pionstructuur is kwetsbaar.
- 11) Activiteit verhogen is het motto. Het paard op f6 is kwetsbaar als het gepend kan worden over de lange diagonaal.
 1. ♗ce2
 Zoals uit de volgende zetten blijkt heeft het paard op g3 nog een aanvallende taak.
 1. ... ♖d7 2. ♖b2 ♖e7 3. ♗d4 ♗g8 4. ♗xc6 met winststelling. (*Smyslov-Suetin, Moskou 1952*)
- 12) 1. ... ♗e8
 Dit moet je weten. Een gedekte vrijpion moet door een paard geblokkeerd worden. Het paard op d6 staat heel goed. Het ondersteunt de opmars f5 (en soms b5). (*Jezek-Uhlmann, Praag 1956*)

12. Strategie – Klein plan: D

- 1) 1. ... ♗e6
 Dwingt de pion naar voren zodat de lopers aan mobiliteit inboeten. Na 1. ... cxd4 2. cxd4 exd4 3. ♙xd4 ♗e6 4. ♙e3 ♗c5 5. ♙xc5 bxc5 heeft zwart een beter lopereindspel, maar het voordeel is veel minder groot dan in de partij.
 2. d5 ♗d8!
 Op weg naar a5 om c4 aan te vallen. Die pion is niet meer afdoende te dekken.
 3. ♗f2 ♙a6 4. ♗e3 ♗b7 met beslissend voordeel. (*Shipman-Fine New York 1945*)
- 2) 1. ♙f1
 Zwart dreigde met 1. ... a5 het paard te ondermijnen. Wit blijft beter staan vanwege de actievare lichte stukken al is het voordeel na 1. ... ♗b7! niet groot. Zwart speelde 1. ... ♗e6? en verloor één van zijn 36 partijen. (*Eliskases Capablanca, Semmering 1937*)
- 3) 1. f4
 De pionstructuur moet gebroken voordat zwart met ♗d5 en e4 toeslaat.
 1. ... ♙f7 2. fxe5+ ♗xe5 3. ♗c5 met winnend voordeel. (*Ludden-De Vreugt, Hoogeveen 1997*)
- 4) 1. ... h5
 Zwart creëert een verre vrijpion.
 2. ♗e3 g5 3. f4 exf4+ 4. gxf4 g4 5. f5 f6 6. ♙f1 ♙a4 7. ♗c5 ♙c1+ 8. ♗d4 ♙d1. Wit geeft het op.
 (*VisierGligoric, Montilla 1978*)
- 5) 1. ... a6
 Lijnen openen om het paard op c4 te helpen. Alleen kan een stuk op een sterk veld niets uitrichten. Onnodig is 1. ... h6 2. a4 a6 3. ♙e3
 2. bxa6 ♖xa6 3. ♙g5 ♖fa8 4. ♗c1
 Zwart staat goed. De witte pionnen zijn zwak en aan te vallen.
- 6) 1. ... g5
 Verdedig het sterke veld. Ook 1. ... ♙h6 kan. De pionzet is minder flexibel maar de loper kan nu actief blijven op de lange diagonaal.
 (*PodgornyPachman, kampioenschap Tsjechoslovakije 1954*)
- 7) 1. ♗h1!
 De witte torens doen niets in deze stelling en zwart is kwetsbaar over de f-lijn. Het veld voor de dubbelpion bezetten is een goed plan alleen komt het paard er niet: 1. ♗e2 f5! 2. exf5 (of 2. ♗g3 f4 3. ♗e2 d6) 2. ... d5.
 1. ... d6 2. f4 ♙e6 3. ♙xe6 fxe6
 Dit is een opgave bij hoofdstuk 9. Wit staat goed, maar hoe verder?
 (*Larsen-Zuidema, Havanna 1964*)
- 8) tekening
- 9) 1. c4
 Zwart krijgt een mobiele meerderheid als hij c4 kan spelen.
 (*Lasker-Tarrasch, Duitsland 1908*)
- 10) 1. ♗h4
 Naar de rand, maar op weg naar het sterke veld f5.
 1. ... ♖e5 2. g4 ♗b4 3. ♗f5.
 Wit won in *Didishko-Kasparov, Minsk 1978*. De zwartspeler was toen 15 jaar.
- 11) 1. ♖a1
 Andere zetten behouden minder voordeel: 1. e5 ♖d8 of 1. ♖d1 ♗a6 2. ♖d7? (beter 2. b5 ♗b8 3. ♖a1 a6 4. ♖c1 axb5 5. ♙xb5+ ♗b7) 2. ... ♗b8!
 1. ... a6 2. ♖d1 ♖f8 3. ♖d7 ♗b8 4. e5 met gewonnen stelling. (*Smyslov- Matanovic, Monaco 1967*)
- 12) 1. ... ♗c5
 Dankzij het paard op a5 kan zwart zijn paard naar d3 spelen. Een enorme verbetering van zijn activiteit.
 2. ♗e2

In het toreneindspel na 2. bxc5 ♖xc5 3. ♜xc4 ♖xc4 heeft wit zwakke pionnen.

In de partij *Aaron-Botwinnik, Leipzig 1960* kwam het zwarte paard op bezoek met 2. ... ♜d3 en zwart won.

13. Mobiliteit – Insluiten: A

- 1) 1. ... ♜xe4 2. ♙xe4 f5 3. ♙d3 f4
- 2) 1. e5 ♜xe5 (1. ... ♙xe5 2. ♖xg6) 2. f4 ♜g6 (2. ... ♜g4 3. hxc4 ♙xc4 4. ♖de1) 3. ♖xg6
- 3) 1. ♖xc8 ♖xc8 2. ♙d7 ♖c3 3. ♙g4
- 4) 1. d5 ♙f5 2. g4 ♙xc3 3. bxc3 ♙e4 4. f3
- 5) 1. ... b5 2. ♖xb5 ♙a6 3. ♖a4 ♜b6
- 6) 1. ... a5 2. ♖xb5 (2. ♖xc5 ♜xc5 3. ♙xa8 ♜d3+) 2. ... ♙a6 3. ♖c6 ♖c8
- 7) 1. ♖d8+ (1. ♜d6 ♖b8 *Van Putten-Mostertman Schagen 2004*) 1. ... ♜h7 2. ♜d6 ♖d7 3. ♜xb7
- 8) 1. ♜b5 ♙xb5 2. cxb5 axb4 3. axb4
- 9) 1. ... ♖c5+ 2. ♜h1 ♖h6 3. ♖g5 f6 4. ♖xh6+ ♜xh6
- 10) 1. ... ♙d4+ 2. cxd4 ♖e8
- 11) 1. ♜e5 ♜f8 2. ♖d6+ ♜g8 3. ♖e7 (3. ♖e6+? ♜f8) 3. ... ♙g6 (3. ... ♙d7 4. ♖f7+) 4. ♜xg6
- 12) 1. ♙xg7 ♜xg7 2. ♖c3 (2. ♖b2 ♙f6 3. ♖a1 ♖b5) 2. ... ♙f6 3. ♖a1 ♖b5 4. ♜xb5

14. Mobiliteit – Insluiten: B

- 1) 1. ♖xf7 ♜xf7 2. ♙g5 ♖h5 3. g4
- 2) 1. g4 ♖h6 2. g5 ♖h5 3. ♜f4
- 3) 1. ♙xf6 gxf6 2. ♜b3 ♖xc5 3. ♜b4
- 4) 1. g4 ♙e6 2. g5 ♙xh3 3. gxf6 ♙xg2 4. fxe7
- 5) 1. ♖c4 ♖b5 2. ♖b4 ♖e2 (2. ... ♖c5 3. ♖xc5) 3. ♙f3 (3. ♖e1 ♖h5)
- 6) 1. ♙xc4 ♖xc4 2. ♜b1 ♖a2 3. ♖f2
- 7) 1. ♖xg4 (1. ♙c1 ♙d4+ 2. ♜xd4 (2. ♜h1 ♙e3) 2. ... ♖xd4+) 1. ... ♖xg4 2. fxc4 ♙xb2 3. c3
- 8) 1. ... ♙b4 2. ♙xb4 b6 3. ♖xa6 ♜xb4
- 9) 1. ♙b5+ ♙d7 2. ♜c4 ♖b4 3. ♙xd7+ ♜bxd7 4. a3
- 10) 1. ... ♖g5+ 2. ♜f1 ♖g6 3. ♖h5 (3. ♖f4 ♖xh3+) 3. ... ♖e5
- 11) 1. ... g5 (1. ... ♖e5? 2. ♖g3) 2. ♖xh6 ♖e5 3. g3 (3. f4 exf3 4. ♜xf3 ♖xe3+ 5. ♜h1 ♜e4) 3. ... ♙f8
- 12) 1. ♜c4 ♖b4+ 2. ♙d2

15. Mobiliteit – Insluiten: C

- 1) 1. ♜c4 ♖b4+ 2. ♙d2
- 2) 1. ... a5 2. ♙a3 ♖cb8
- 3) 1. ♖eb1 ♖c2 2. ♜e1
- 4) 1. ♜c3 ♜e5 2. ♖b1
- 5) 1. a3 ♖b6 2. ♜xe6
- 6) 1. h7+ ♜h8 2. ♖d4+ ♜xh7 3. ♖fb1
- 7) 1. a4 ♖b6 2. ♖fb1 ♖c6 3. ♙b5
- 8) 1. ♜a4 ♖b4 2. ♙d2 ♖a3 3. ♖f3
- 9) 1. ... ♖d6 2. ♙g5 f6 3. ♙e3 ♖fb8
- 10) 1. ♙xc5 ♖xc3 (1. ... dxc5 2. ♜a4) 2. ♙b4
- 11) 1. ♜a4 (1. ♜db5 ♜b4 2. ♖c1 ♜d8) 1. ... ♖a3 2. ♙c1 ♖b4+ 3. ♙d2 ♖a3 4. ♜b5
- 12) tekening

16. Mobiliteit – Insluiten: D

- 1) 1. ♜f7 ♖b6 (1. ... ♖f6 2. ♜e5+ ♜c5 (2. ... ♜b4 3. ♜d5+) 3. ♜d7+ ; 1. ... ♖d4 2. ♜e5+ ♜c5 3. ♜e6+) 2. ♜e5+ ♜b4 (2. ... ♜c5 3. ♜d7+) 3. ♜d5+ (*Prokes 1950*)
- 2) 1. ♜d6 ♖f3 2. ♜g2 ♖f4 (2. ... ♖f8 3. ♜e6+; 2. ... ♖f6 3. ♜e8+) 3. ♜e6+ (*Troitzky 1916*)
- 3) 1. ♜b5! ♖e8 2. c4+ ♜e4 (2. ... ♜e6 3. ♜g7+) 3. ♜d6+ (*Mandil 1933*)
- 4) 1. ♜d5+ ♜b8 (1. ... ♜d6 2. ♜c4+ ♜xd5 3. ♜b6+; 1. ... ♜d8 2. ♜b6) 2. ♜b6 ♖a7 3. ♜c6+ (*Rinck 1944*)
- 5) 1. ♜c2 ♖g3 2. ♜c7+ ♜e7 (2. ... ♜f6 3. ♜e4+) 3. ♜f5+ (*De Barbieri 1924*)
- 6) 1. ♜f3+ ♜e4 2. ♜g4 ♖a6 (2. ... ♖a5 3. ♜f6#) 3. ♜c5+ (*Bent 1980*)
- 7) 1. ♜f7 ♖h4 (1. ... ♖f8 2. ♜f4+ ♜h4 3. ♜g6+ ; 1. ... ♖e8 2. ♜f6+ ; 1. ... ♖g8 2. ♜f6+) 2. ♜f4+ ♖xf4 3. exf4 (*Becker 1921*)
- 8) 1. ♜d6 ♖a7 2. b6+ ♜xb6 (2. ... ♖xb6 3. ♜d5+) 3. ♜c8+
- 9) 1. h4 ♖e6 2. ♜cb6+ ♜d3 (2. ... ♜b5 3. ♜c7+) 3. ♜f4+ (*Rinck 1933*)
- 10) 1. h4 ♖e6 2. ♜cb6+ ♜d3 3. ♜f4+ (*Rinck 1933*)
- 11) 1. ♜d1 c3 2. b3 c2+ 3. ♜c1 (3. ♜xc2? ♖c7) (*Lamoss 1968*)
- 12) 1. ♜d6 ♖a7 2. b6+ ♜xb6 (2. ... ♖xb6 3. ♜d5+) 3. ♜c8+

17. Remise – Eeuwig schaak: A

- 1) 1. ... ♖a2+ 2. ♜g1 ♜f3+ (2. ... ♖d2) 3. ♜f1 ♖d2 4. c7 ♜h2+

- 2) 1. ♖e6+ ♜h8 2. ♜g6+ hxg6 3. ♖h3+
- 3) 1. ... ♜g4 2. hxg4 ♖f2+ 3. ♜h2 ♖h4+ 4. ♜g1 ♖f2+
- 4) 1. ♜xf8+ ♙xf8 2. ♖g8+ (2. ♜f6 ♜xc1#) 2. ... ♜xg8 3. ♜h6+ ♜h8 4. ♜f7+
- 5) tekening
- 6) 1. ♜e3 ♙e6 2. ♜c2+ ♜d5 3. ♜b4+ ♜d4 4. ♜c2+
- 7) 1. e7 h2 2. e8 ♜ h1 ♖ 3. ♜c7+ ♜a7 4. ♜xb5+
- 8) 1. ♖b8+ ♜b6 2. ♖a7+ ♜c7 3. ♖b8+
- 9) 1. ♖xg7+ ♜xg7 2. ♜xf8+ ♜g8 3. ♜ff7 ♜a8 4. ♜xh7+
- 10) 1. ... ♖f3+ 2. ♜g2 ♖f1+ 3. ♜g1 ♖f3+ 4. ♖g2 ♜g3+ 5. hxg3 ♖h5+ 6. ♖h2 ♖f3+ 7. ♜g2 ♖d1+
- 11) 1. f4+ gxf4 2. ♖b8+ ♜f5 3. ♖xf4+ ♜g6 4. ♖f7+ ♜g5 5. ♖f4+
- 12) 1. ♖g8+ ♜g6 2. ♖e6+ ♜h7

18. Remise – Pat: A

- 1) 1. ... g3+ 2. ♖xg3 ♖g1+ 3. ♜xg1 pat.
- 2) 1. ♖e3+ ♜xe3+ 2. ♜g3+ ♜e4 pat.
- 3) 1. ♖xh3! (1. ♖b7+? ♜f6 2. ♙xe6 ♙g2+ 3. ♜e3 ♙xb7; 1. ♖f3+? ♙f5+) 1. ... ♖xa2 (1. ... ♜xh3 2. ♙xe6+ ♜xe6 (2. ... ♜f6 3. ♙xh3)) 2. ♖b3+! (2. ♖xh5+? ♜g6) 2. ... ♖xb3 pat.
- 4) 1. ♖e5+ ♖g7 2. ♖b8+ ♖xb8 pat.
- 5) 1. ... ♙xe4+ 2. ♖xe4 ♖h2+ 3. ♜xh2 ♜a2+ 4. ♜h1 ♜h2+ 5. ♜xh2 pat.
- 6) 1. ♜a8+ ♜h7 2. ♜h8+ ♜xh8 3. ♖h6+ ♖xh6 pat.
- 7) 1. ... ♜h1+ 2. ♜xh1 ♜g3+ 3. fxg3 ♖xg2+ 4. ♜xg2 pat.
- 8) 1. ♖d8+ ♜g7 2. ♜h5+ gxh5 3. ♖g5+ ♖xg5 pat.
- 9) 1. ♖c2+ ♜h6 2. ♖h7+ ♖xh7 3. ♜f7+ ♜g6 4. ♜e5+ pat.
- 10) 1. ... ♜d3+ 2. ♖xd3 ♖e3+ 3. ♖xe3 pat.
- 11) 1. ♜cg1 ♙xg1 2. ♜xg6+ ♜xg6 pat.
- 12) 1. ♜g8+ ♜xg8 2. ♜f7+ ♙xf7 3. ♜h6 g5 pat.

19. Remise – Verdedig tegen vrijpion: A

- 1) 1. ♜g7+ ♜f8 2. ♜g5 fl ♖ 3. ♜f5+ ♖xf5 pat.
- 2) 1. ♜b3 ♙f2+ 2. ♜a8 e1 ♖ 3. ♜b1 ♖xb1 pat.
- 3) 1. ♜b4 a1 ♖ 2. ♜b6+ ♙xb6 3. ♜a4+ ♖xa4 (*Schade van Westrum 1941*)
- 4) 1. ♜h3 (1. ♜g5+? ♙xg5 2. ♜h3 g1 ♜+) 1. ... g1 ♖ 2. ♜g5+ ♖xg5 pat.
- 5) 1. ♜b5 ♙xb5 2. ♙h6 ♜f6 3. ♙d2 a1 ♖ 4. ♙c3+ ♖xc3.
- 6) 1. ♜b2 a1 ♖+ (1. ... e2 2. ♜f4+ ♜b5 3. ♜f5+ ♜b6 4. ♜e5) 2. ♜xa1 e2 3. ♜f4+ ♜a3 4. ♜e4 ♙xe4
- 7) 1. ♜e3+ ♜xe3 2. ♜c3 b1 ♖ pat.
- 8) 1. ♜f3 g1 ♖ 2. ♜h5+ ♜g6 3. ♜g5+ ♖xg5
- 9) 1. d6 ♙xd6 2. ♜a8 ♙c5 (2. ... ♙xc7) 3. ♜a7+ ♙xa7 (*Tutlayants 1963*)
- 10) 1. ♜e3 e1 ♖ 2. ♜c2+ dxc2 pat.
- 11) 1. a4+! (1. ♜xc5+ ♜xc5 2. ♙g5 ♜c4 3. ♜f3 ♜b3 4. ♙c1 a4 5. ♜e4 ♜a2 6. ♜d3 ♜b1 7. ♙h6 c1 ♖ 8. ♙xc1 ♜xc1) 1. ... ♜b6 (1. ... ♜b4 2. ♙e1+) 2. ♙f2 c1 ♖ 3. ♜xc5 ♖xc5 4. ♜h1! ♖xf2 (*Mattison 1913*)
- 12) 1. ♜g5+ ♜f8! 2. ♜g6+ (2. ♜e6+? ♜e7) 2. ... ♙xg6! (2. ... ♜g8 3. ♜h5) 3. ♜g1 hxg1 ♖ (3. ... hxg1 ♜) (*Rinck 1906*)

20. Remise – Vesting: A

- 1) Ja: Wit komt niet verder vanwege pat.
- 2) Ja: Wit speelt steeds ♜h4 en ♜f4.
- 3) Ja: Wit komt niet verder vanwege pat.
- 4) Nee: Wit wint met 1. ♜d7 c4 2. ♜d6 ♜c8 3. ♙d5
- 5) Ja: Wit speelt ♜e2 en ♜d1
- 6) Nee: Wit wint met 1. ♜d7 ♜g8 2. ♜e7 ♜h8 3. ♜f6 gxf6 4. ♜f7
- 7) Nee: Wit wint met 1. ♖h1 (met zwart aan zet: ja! 1. ... h3)
- 8) Nee: Wit wint met 1. ♙e7! ♜xe7 2. ♜c7 ♙f8 3. d6+ ♜f7 4. d7 ♙e7 5. d8 ♖ ♙xd8+ 6. ♜xd8
- 9) Ja: Wit speelt ♜h3 en ♜h1. Op 1. ... ♜c4 komt 2. ♜d2
- 10) Nee: Wit wint met 1. ♜e7 ♜c6 2. ♜d8 ♜b5 3. ♜b8
- 11) Ja: De loper moet op de lange diagonaal blijven. Op 1. ♜f7+ ♜g8 2. ♜f6 neemt zwart niet maar speelt 2. ... ♜g7!
- 12) tekening

21. Remise – Onvoldoende materiaal: A

- 1) 1. ♜d2 ♜b6 (1. ... ♙a2 2. c3 b3 3. ♜c1) 2. ♜c1 ♙a2 3. c3! bxc3 (3. ... b3 4. ♜b2) 4. ♜c2 (*De Feijter 1941*)
- 2) 1. ♜f4 (1. ♜h6? ♙e4 2. ♜g5 ♜xa5) 1. ... ♙h1 2. ♜g5 ♙b7 3. ♜h5 ♜xa5 4. ♜h6 ♙e4 5. b7 ♙xb7 6. ♜xh7
- 3) 1. ♜f5+ ♜f8 (1. ... ♜xg6 2. ♜e7+) 2. g7+ ♙xg7 3. ♜e7 ♜h8 4. ♜g6+ (*Prokes 1941*)
- 4) 1. ♜b1 ♜c2 2. ♜g1! ♙f2 3. ♜a1! ♜b2 4. ♜g2! ♜xa1 5. ♜xf2 (*Fritz 1931*)
- 5) 1. d6! (1. ♜e8? d6 2. ♜d7 ♜g2 3. ♜c6 ♜f3! 4. ♜b7 ♜e4 5. ♜xa6 ♜xd5) 1. ... ♙xd6 2. ♜e8 ♙b4 3. ♜xd7 ♙xa5 4. ♜c6 (4. ♜c8) 4. ... ♙e1 5. a5! ♙xa5 6. ♜b7 ♙d2 7. ♜xa6 (*Havel 1944*)
- 6) 1. ♜a1 ♙e5+ 2. ♜b4 ♙xa1 3. ♜a3 ♜xc1 4. ♜xa2 ♙b2 (*Pogosjants 1978*)

- 7) 1. ♖g5+ ♜h7+ 2. ♖h6 ♞xh8 3. g7 (Kuznetsov 2015)
- 8) 1. ♖e5 ♙b3 2. g8♟! f6+ 3. ♜xf6 exf6+ 4. ♖xf6 (Richter 1960)
- 9) 1. ♜e4+ ♜gxe4 (1. ... ♜cxe4 2. ♙xe5+ ♞xe5 (2. ... ♖xe5 3. ♜c4+) 3. ♜g4+) 2. ♙xe5+ ♞xe5 (2. ... ♖xe5 3. ♜c4+) 3. ♜g4+ (Von Holzhausen 1912)
- 10) 1. ♜c6 ♙xd7 2. ♜e5
- 11) 1. ♜a5! ♖xa5 2. d8♟! (Comay 1990)
- 12) 1. ♜c6! (1. ♜d5? ♞xa7+ 2. ♖xa7 ♙xd5) 1. ... ♞xa7+ (1. ... ♙xc6; 1. ... ♞b1) 2. ♖xa7 ♙xc6 3. ♖b8 (Dankiewicz 1978)

22. Remise – Verkeerde loper: A

- 1) 1. a4! (1. g8♞? ♙xg8 2. b4 (2. a4 b4!) 2. ... ♖b3!) 1. ... bxa4! 2. g8♞ ♙xg8 3. b4 axb3 (Lewitt 1919)
- 2) 1. bxa5 bxa5 2. ♜f2 ♙xf3 3. ♖e3 en de koning bereikt de hoek.
- 3) 1. g3 h3 2. ♜f3 (2. ♜f4? ♙g1 3. ♜f3 ♜f6 4. g4 ♙h2) 2. ... ♙g1 3. g4 ♙h2 4. g5
- 4) 1. ♜f4! (1. ♜f5 ♜g3 ; 1. c7 ♙xc7+ 2. ♜f5 h6) 1. ... ♜h3 2. c7 ♙xc7+ 3. ♜g5 ♙f4+ 4. ♜xf4 h5 5. ♜f3
- 5) 1. c6! ♙xc6 (1. ... ♜e7 2. c7 ♜d7 3. ♙a4!) 2. ♙a4! bxa4 3. ♜d2! (3. ♜d1? ♙e4! 4. ♜c1 a3) 3. ... a3 (3. ... ♙e4 4. ♜c3!) (Ojanen 1957)
- 6) 1. ♜g7! (1. ♜a6? bxa6 2. ♜g7 a5) 1. ... ♙xe4 (1. ... ♜xb8 2. ♜xh7 b5 3. e5 ♜c7 4. ♜g7; 1. ... b5 2. ♜xh7 b4 3. ♜c6 b3 4. ♜a7+ ♜d7 5. ♜b5 b2 6. ♜c3 ♜e6) 2. ♜a6! bxa6 (2. ... b6 3. ♜f6 ♜b7 4. ♜b4 b5 5. ♜e5 ♙h7 6. ♜d4 ♜b6 7. ♜c3; 2. ... b5 3. ♜f6 ♙b7 4. ♜b4 ♜c7 5. ♜e5 ♜b6 6. ♜d4 ♜a5 7. ♜c3) 3. ♜f6 a5 4. ♜e5 a4 5. ♜d4 a3 6. ♜c3 ♙d5 7. ♜c2 ♙a2 8. ♜c3! (8. ♜c1? ♜c7) 8. ... ♙c4 9. ♜c2 ♙a2 10. ♜c3 ♙b1 11. ♜b3 a2 12. ♜b2
- 7) 1. ♞b4 cxb4 2. ♜xd4 b3
- 8) 1. ... ♞g3+ 2. ♜xf4 ♞g4+
- 9) 1. ♞h6+ ♜b5 2. ♞h5+ ♜b4 3. ♞a5 ♜xa5 4. b4+ ♜xb4 5. ♜b2 (Kivi 1979)
- 10) 1. d7! ♙h4 2. ♜c7! ♜d4 3. ♜d6! ♜xc4 4. ♜e5 ♙d8 5. ♜f4
- 11) 1. a6 (1. c8♞+ ♞xc8 2. ♜d6+ ♜d7 3. ♜xc8 ♜xc8 4. ♜c5 ♙e2) 1. ... bxa6 2. c8♞+ ♞xc8 3. ♜d6+ ♜d7 4. ♜xc8
- 12) 1. f8♞+ ♙xf8 2. ♜f7+ ♜g8 3. ♜h6+ gxf6 4. ♜e3

23. Opening – Welke ontwikkelingszet?: A

- 1) a) 1. ♞d6 Geen slechte zet. Wit staat beter omdat de dame van d6 moeilijk te verjagen is.
b) 1. ♙d3 Een ontwikkelingszet, die het zwart niet moeilijk maakt.
c) 1. ♜a4!
Tweemaal met hetzelfde stuk spelen is hier heel goed. Wit dreigt met 2. ♜b6 en 3. ♜xc8 materiaal te veroveren. Zwart verdedigde zich tegen deze dreiging: 1. ... ♜bc6? 2. ♙b6 met damewinst. (Hector-Vidarsson, Reykjavik 1996)
- 2) a) 1. ♜f3 Slecht, zwart wint met 1. ... ♜e4 2. ♙h4 ♞xh4.
b) 1. e3
De juiste zet. Wit pareert beide dreigingen (... ♜e4 en ... ♙xf2).
c) 1. ♜c3 Verhindert 2. ... ♜e4 maar nu wint 2. ... ♙xf2+.
- 3) a) 1. ... ♙e6
Deze zet wordt door de theorie aanbevolen. Wit kan zijn pion terugwinnen met 2. ♙xe6 fxe6 3. ♞b3 maar na 3. ... ♞d7 heeft zwart behoorlijk spel.
b) 1. ... ♙c5 Zwart moet rekening houden met 2. ♜g5 ♜h6 3. ♜xf7 ♜xf7 4. ♙xf7 ♜xf7 5. ♞h5+ waarna wit met beter spel zijn pion terugkrijgt.
c) 1. ... ♙g4? De slechtste van de drie. Na 2. ♞b3 ♞d7 3. ♙xf7+ (maar niet 3. ♞xb7? ♞b8 4. ♙xf7+ ♜d8 5. ♞a6 ♙xf3 6. gxf3 ♞b6 7. ♞c4 ♜e5) 3. ... ♞xf7 4. ♞xb7 ♞c8 5. ♞xc6+ ♙d7 6. ♞a6 ♜f6 7. e5 ♜e4 8. ♞e1 ♜c5 9. e6 ♜xe6 10. ♜g5 gaf zwart het op. (Pytel-Castro, Dortmund 1977)
- 4) a) 1. ... e6
De beste. De actie van b) levert nu niets op: 2. ♜g6 ffg6 3. ♞xg6+ ♜e7.
b) 1. ... e5 Goede zet, behalve na 2. ♜g6 ffg6? (beter is 2. ... ♙b4+ al staat wit na 3. c3 ffg6 4. ♞xg6+ ♜f8 5. cxb4 exd4 6. 0-0 goed) 3. ♞xg6+ ♜e7 4. ♜f5#
c) 1. ... ♜g6 Wit krijgt voordeel met 2. ♜g6 ♞g8 (2. ... ♜c5 3. ♞c4 ffg6 4. ♞xc5 is ook beter voor wit) 3. ♙f4.
- 5) a) 1. ♜f3? Na 1. ... ♜b4 is wit in grote problemen.
b) 1. a3? Wit loste na 1. ... ♜d4 de problemen op door op te geven. (Kox-Welling, Eindhoven 1973)
c) 1. e3 Zwart heeft wel compensatie voor de pion na 1 ... ♜b4 2. ♙b5+ ♜e7
- 6) a) 1. ... dxe4 Gevaarlijk na 2. ♜g5! (niet 2. ♜xe5 ♞a5+).
b) 1. ... ♙d6
De beste zet. Zwart handhaaft zijn centrum.
c) 1. ... ♙g4 Te actief. Zwart moet namelijk na 2. exd5 cxd5 3. h3 op f3 slaan en dat is zonde van de tijd en de loper.
- 7) a) 1. ... ♙xd2+
De winnaar. Zwart heeft na 2. ♞xd2 ♜c6 3. ♞d1 e5! het beste van het spel.
b) 1. ... ♞xd4 Te inhalig. Zwart is verloren na 2. ♙xb4! ♞e4+ 3. ♙e2 ♞xh1 4. ♞d6! ♜c6 5. ♙f3! ♜xb4 (5. ... ♞xg1+ 6. ♜e2 ♜d4+ 7. ♞xd4) 6. 0-0-0! (Griffith-Brainin 1943)
c) 1. ... ♜c6 Bereidt wit niet te veel zorgen na 2. ♙xb4 ♜xb4 3. ♜f3 ♜c2+ 4. ♞xc2 ♞xf3 5. ♞g1 0-0 6. ♙g2.
- 8) a) 1. ... h5
Zwart staat altijd minder, maar dit is speelbaar. Zwart vervolgt met ♜e7, g6 en ♜f5.
b) 1. ... ♞c7 Valt e5 aan, maar na 2. ♙d4 staat de dame alleen maar kwetsbaar op de open c-lijn.

- c) 1. ... f5 De stelling openen met een ontwikkelingsachterstand is geen goede strategie: 2. exf6 ♘xf6 (beter 2. ... ♗xf6 3. ♙d4 ♗h6 4. ♗h5+ ♗f7 5. ♗g5 en wit beter) 3. ♗g6+ en mat. (*Pulnikov-Oserov, Togliatti 1984*)
- 9) a) 1. ... ♗b4
Een juiste beslissing. Na 2. ♙c2 (2. ♗a4+ ♙d7 3. ♗b3 ♙e6 4. ♗a4+ ♗d7 of 2. ♙b5+ c6) 2. ... ♗xd1+ heeft zwart beslissend voordeel. (*Guinari-Rastrelli Bologna 1925*)
- b) 1. ... f6 Wit neemt het pionoffer niet aan en speelt 2. 0-0 ♗gxe5 3. ♙xe5 fxe5 4. ♙b5.
- c) 1. ... ♙e6 Een passieve ontwikkelingszet. Zwart moet maar zien dat hij zijn pion terugkrijgt na 2. 0-0.
- 10) a) 1. ♚e1 Zwart kan rokeren.
b) 1. ♙xf6!
De pointe van deze zet is dat na 1. ... ♗xf6 2. ♗xe6 volgt. Wit staat in alle gevallen beter: 2. ... ♙xe6 3. ♙xe6 fxe6 (3. ... ♗xe6 4. ♚e1 of 3. ... 0-0 4. ♙d5) 4. ♗h5+. Zwart moet met de g-pion slaan en dat bleek in de partij *Sutovsky-Bykhovsky, Tel Aviv 1995* goed voor wit: 1. ... gxf6 2. ♗g4 (Zwart kan nu moeilijk ontwikkelen.) 2. ... ♙xd4 3. cxd4 h5 4. ♗g7 ♗e7 5. d5! ♗g8 (5. ... exd5 6. ♙xd5! ♗xd5 7. ♗xh8 ♙h3 8. ♗g7) 6. d6+ ♗xd6 7. ♗xf6 ♙d7 8. ♚fd1+ ♗c7 9. ♙e2
- c) 1. ♗e2 Zwart kan rokeren.
- 11) a) 1. ... a6 Jaagt de looper naar een beter veld.
b) 1. ... ♗e4
De beste zet. Wit is nog niet volledig ontwikkeld. Verder staan er twee stukken ongedekt en er dreigt dus al winnend 2. ... ♗a5. Na 2. ♗a4 (2. ♙e3 ♗a5) 2. ... ♙c5 3. ♙e3 ♙xe3 4. ♚xe3 ♗f6 heeft zwart groot voordeel.
- c) 1. ... ♙e6 Passieve verdediging is niet nodig.
- 12) a) 1. c3
De beste. Na 1. ... ♙e7 2. ♗a4 ♗h6 3. ♗e4 0-0 (3. ... ♗f5 4. ♚d1 b5 5. ♗c2) 4. ♙xh6 gxh6 5. ♚fd1 ♗e8 6. ♗xd7 ♙xe4 7. ♗xc7 ♙c5 8. b4 ♙e7 9. ♗d4 ♙xg2 10. ♗xg2 ♗d8? 11. ♗xe6 verkreeg wit beslissend voordeel. (*Quiteros-Miana, Argentinië 1975*)
- b) 1. ♚e1 Verzwakt punt f2 zodat zwart met ♙c5 altijd een tempo wint.
- c) 1. ♗e2 Een normale zet in zulke stellingen. De dame staat niet altijd gelukkig op e2 in verband met a5 en ♙a6.

24. Dubbele aanval: A

- 1) tekening
- 2) 1. ♙xg7 ♗xg7 2. ♗f6+ ♗f8 3. ♚xg7 ♗xg7 4. ♗h5+
- 3) 1. ... ♙xe4 2. fxe4 ♗xe3 3. ♗xe3 ♗g4+
- 4) 1. ... ♚g2 2. ♗d4 ♗f4+ 3. ♗xf4 gxf4 4. ♗xg2 e5
- 5) 1. b4 ♙b6 2. b5 ♗a5 3. ♗e7+
- 6) 1. ♚e1+ ♙e1 2. ♗xe1+ ♗d7 3. ♗f6+
- 7) 1. ... ♚h3 2. ♗xh3 ♗f4 3. ♗g3 ♗e2+
- 8) 1. ... ♙xf3 2. ♙xf3 (2. ♗f4 ♙xg2 3. ♗xg2 ♙xf4 4. gxf4 ♗d7) 2. ... ♙d2
- 9) 1. ♚xc4+ ♗xc4 2. ♗d2+ ♗c5 3. ♗b3+
- 10) 1. ... ♗xf4+ 2. ♗xf4 g5+ 3. ♗g4 ♗e3+
- 11) 1. ♚xb4 axb4 2. ♗d5
- 12) 1. ... ♚d6 2. b4 ♚a6+ 3. ♗b3 ♗c5+

25. Uitschakelen verdediging: A

- 1) 1. ... ♚xf4 2. ♗xf4 ♗xe2 3. ♚xe2 ♚b1+
- 2) 1. ... ♗c1+ 2. ♗d1 (2. ♚d1 ♚c2) 2. ... ♚c2 3. h3 ♗xd2
- 3) 1. ... ♗f2+ 2. ♚xf2 (2. ♗g1 ♗e4+) 2. ... ♙d4 3. ♗xd4 ♚e1+
- 4) 1. ♗f5 exf5 2. ♗xc8+ ♗xc8 3. ♚e8#
- 5) 1. ♚xe8 ♗xe8 2. ♗a4 ♚c1+ (2. ... ♗xa4 3. ♚b8+) 3. ♗h2
- 6) 1. ♗e7+ ♚xe7 2. ♗xf6 ♗xf6 3. ♚d8+
- 7) 1. ... ♚xa3 2. bxa3 ♗xa1+ 3. ♚b1 ♚e1+ 4. ♗f1 ♚xf1+
- 8) 1. ... ♚xd2 2. ♚xd2 ♗xg3 3. ♗xg3 ♚c1+
- 9) 1. ♗b3 ♗e7 2. ♚xe5 ♗xe5 3. ♗xe5 ♚xe5 4. ♚d8+
- 10) 1. ... ♗e3 2. ♚xe3 (2. ♗xe3 ♚xb2) 2. ... ♚xb2 3. ♗xb2 (3. ♚g3 ♗d1+) 3. ... ♗d1+
- 11) 1. ... ♚dx8 2. ♗xe8 h6 3. ♗e2 ♗xe2
- 12) 1. ... ♚d1+ 2. ♚xd1 ♗xc3

26. Aftrekaanval: A

- 1) 1. ♚xd6 ♚xd6 2. ♗xf8+ ♗xf8 3. ♙h6+
- 2) 1. ... ♗g1+ 2. ♗xg1 d1♗+ 3. ♗xd1 e2+
- 3) 1. ♚xe5 dxe5 2. ♙xf6+ ♗xf6 3. ♗e4+ fxe4 4. ♗xa5
- 4) 1. ... ♚xg2+ 2. ♗xg2 ♙xd5+ 3. ♗h3 ♙g2+ 4. ♗xg2 ♗xd4
- 5) 1. ♚xe7+ ♗xe7 2. ♗e4+ ♗f8 3. ♗e6+
- 6) 1. ... ♗f3+ 2. gxf3 ♗g6+ 3. ♗h1 ♗g3+
- 7) 1. ♗d5 ♗xe1 2. ♗e7+ ♗h8 3. ♚f8#
- 8) 1. ♗f7+ ♚xf7 2. ♗e5
- 9) 1. ♙xg7 ♙xg7 2. ♗h5 h6 3. ♙h7+

- 10) 1. ♖g6! hxg6 2. ♜xd6
- 11) 1. e6 ♜xc7 2. exf7+ ♙xf7 3. ♜f8#
- 12) 1. ♜xe6 ♜xf6 2. ♜c1+

27. Dubbele aanval: B

- 1) 1. ♙xh7+ ♖xh7 2. ♜c2+ ♖g8 3. ♙c7
- 2) 1. ♜d8+ ♖g7 2. f5 ♙xf5 3. ♜c5
- 3) 1. ♖fxd5 ♖xd5 2. ♜h5 ♖f6 3. ♜b5+
- 4) 1. ... ♜c1+ 2. ♖f1 ♜xf1+ 3. ♖xf1 ♜b5+
- 5) 1. ♖xf5 ♙xf5 2. ♙xf5 ♜xf5 3. ♜d5+
- 6) 1. ... ♜e6 (1. ... ♜xh3+ 2. ♖xh3 ♜f7) 2. ♜f2 ♜xh3+ 3. ♖xh3 ♜h6#
- 7) 1. ♜h5 ♜h6 (1. ... h6 2. ♜f7+ ♖h8 3. ♜f5) 2. ♜f7+ ♖h8 3. ♜xb7
- 8) 1. ♖d5 exd5 2. ♜xe7 ♜xe7 3. ♜xf5+
- 9) 1. ... d3 2. hxg4 dxe2 3. ♜xe2 ♜d4+
- 10) 1. ♜f6+ ♜xf6 2. ♜xg8+ ♖xg8 3. e8♜+
- 11) 1. ... ♜h3 2. gxh3 ♖f2++ 3. ♖g1 ♖xh3#
- 12) 1. ♙e4 ♜a6 2. ♜xe7 ♜xe7 3. ♜b8+

28. Uitschakelen verdediging: B

- 1) 1. h6+ ♖h8 2. ♙e6 d5 3. ♜e5+
- 2) 1. ♜e6 ♙xe6 (1. ... ♜xe6 2. ♙xe6; 1. ... fxe6 2. ♙xf6) 2. ♙xf6
- 3) 1. ... ♜c1+ 2. ♙xc1 ♜h3+ 3. ♜h2 ♜f1#
- 4) 1. ♖xf5+ gxf5 2. ♜e6+ fxe6 3. ♜f6#
- 5) 1. ♜e5 ♙xe5 2. f6 ♜g8 3. ♙g7+
- 6) 1. ♙f4 ♜xf4 2. ♜h7+
- 7) 1. ... ♙d2 2. ♜xe4 ♙xc3 3. ♖f1 fxe4
- 8) 1. ♜b3+ ♖h8 2. ♖f7+ ♖g8 3. ♜d7 ♖xd7 (3. ... ♜xd7 4. ♖e5+) 4. ♖h6+ ♖h8 5. ♜g8+ ♜xg8 6. ♖f7#
- 9) 1. ♙c7 ♜xc7 2. ♜xc5+ ♜xc5 3. ♜b7+ ♖xa5 4. ♜a1#
- 10) 1. ♙e5 ♜xe5 2. ♖e8 ♖f5 3. ♖f6+ ♖h8 4. ♜g8#
- 11) 1. ... ♙f2 2. ♙xf2 (2. ♜xf2 ♜xe1 3. ♜g1 (3. ♜xe1 ♜xe1+) 3. ... ♜le2) 2. ... ♜xg2#
- 12) 1. ... ♙e3 2. ♙xf7 ♜xe4+

29. Uitschakelen verdediging: C

- 1) 1. ... ♙d2 2. ♜xd2 ♜g2+ 3. ♖e1 ♜g1#
- 2) 1. ... a3 2. ♜xa3 ♜h1+ 3. ♖b2 ♜b1#
- 3) 1. ... ♜e3 2. fxe3 ♖h3
- 4) 1. ♜h7 ♙xh7 2. ♜h8+ ♙g8 3. ♜h6#
- 5) 1. f5+ ♜xf5 2. ♜g7+ ♖h5 3. g4+ ♜xg4 4. ♜h7#
- 6) 1. ♜e5+ ♖f8 2. ♜f6 ♜xe7 3. ♜h8#
- 7) 1. ... f6+ 2. exf6 ♜e5+ 3. ♖h4 ♜h5+ 4. ♖g3 ♜h3#
- 8) 1. ♜g8+ ♙f7 2. ♜d8 ♜xg4 3. ♜d7#
- 9) 1. ♜g6 ♖g3 2. ♜g4+ ♜xg4 3. ♖h3#
- 10) 1. ♜d7 ♙xd7 2. ♜d6+ ♜e7 3. ♜h6+ ♖e8 4. ♜g8#
- 11) 1. ... ♜e4+ 2. dxe4 ♙a6
- 12) 1. ♙d7+ ♙xd7 2. ♖d5

30. Penning: A

- 1) 1. ... ♙xe5 2. dxe5 ♜d7 3. ♜c3 ♙e4
- 2) 1. ♖xe6+ ♙xe6 2. ♜b4
- 3) 1. ♖c6 ♜f6 2. ♖e7+ ♜xe7 3. ♜xf5.
- 4) 1. ... ♜d8+ 2. ♜g5 ♖h7 3. ♜f4 ♖h6
- 5) 1. ♜a4+ ♜c6 2. ♜d8+ ♖xd8 3. ♜xc6
- 6) 1. ... ♖xg5 2. fxg5 ♜xe3
- 7) tekening
- 8) tekening
- 9) 1. ♜xc8+ ♜xc8 2. ♜a4+ ♖d8 3. ♙a5
- 10) 1. ♙b5 ♖c6 2. ♖e2 ♜c8 3. ♖xd4
- 11) 1. ♖xd6 ♜xd6 2. ♜xe5 (2. ♙h7+ ♖g7 3. ♜xe5 ♜xe5 4. ♙c3) 2. ... ♜xe5 3. ♙h7+ ♖g7 4. ♙c3
- 12) 1. ... ♙d5 2. ♜e2 ♜b1

31. Pionneneindspel – Sleutelvelden: A

- 1) 1. ♖d7! (1. ♖c7? a3 2. ♖d6 ♖d4!) 1. ... a3 2. ♖e6! ♖d4 (2. ... ♖e4 3. ♖f6!) 3. ♖f5 ♖c3 4. ♖e4 ♖b2 5. ♖d3 ♖xa2 6. ♖c2 (Grigoriev 1925)
- 2) 1. ♖g7 h5 2. ♖f6! (2. ♖g6? h4 3. ♖g5 h3) 2. ... h4 3. ♖e5 h3 4. ♖d4 ♖g2 5. ♖e3 ♖xh2 6. ♖f2

- 3) 1. ♖f4 ♗d5 2. ♖e3 ♗c4 3. a4! (3. ♗d2 ♗b3 4. a4 ♗xa4) 3. ... bxa4 4. ♗d2 ♗b3 5. ♗c1 (*De Feijter 1932*)
- 4) 1. ♗h8! (1. ♗f8 ♗f6 2. ♗g8 ♗e5 3. ♗f7 ♗d4 4. ♗e6 ♗c3 5. ♗d5 ♗b2 6. ♗c4 ♗xa2) 1. ... ♗f6 2. ♗h7! ♗e5 3. ♗g6 ♗d4 4. ♗f5 ♗c3 5. ♗e4 ♗b2 6. ♗d3 ♗xa2 7. ♗c2 (*Kovalenko 1977*)
- 5) 1. ♗f8 (1. ♗h7? ♗f5 2. ♗g7 ♗e4 3. ♗f6 ♗d3 4. ♗e5 ♗c2 5. ♗d4 ♗xb2) 1. ... ♗e6 2. ♗e8 ♗d6 3. ♗d8
- 6) 1. ♗f4! (1. ♗e3 ♗c4 2. ♗d2 (2. a4 ♗b4 3. ♗d4 ♗xa4 4. ♗c3 b5 5. ♗b2 ♗b4) 2. ... ♗b3) 1. ... b5 (1. ... ♗c4 2. ♗e5 ♗b3 3. ♗d6 ♗xa3 4. ♗c6=) 2. ♗e3 ♗c4 3. a4 bxa4 4. ♗d2 (*Iriarte 1975*)
- 7) 1. ♗c4 ♗b2 ((1. ... ♗a4 2. ♗d4 ♗b5 3. ♗e4 ♗c6 4. ♗f5! – 4. ♗f4? h3=) ♗d3 ♗c1 3. ♗e2 ♗c2 4. ♗f3 (*Moravec 1952*)
- 8) 1. ♗b5 ♗c3 2. ♗c5 ♗d3 3. ♗d5 ♗e3 4. ♗e5 ♗f3 5. ♗f5 ♗g3 6. h6! (*Selesniev 1914*)
- 9) 1. ♗g7! h5 (1. ... ♗d3 2. ♗xh7) 2. ♗g6 h4 3. ♗g5 h3 4. ♗g4 ♗d3 5. ♗xh3 ♗e4 6. ♗g4 (*Grigoriev 1938*)
- 10) 1. ♗g5 (1. ♗g7? h5 2. ♗g6 h4 3. ♗g5 ♗c6 4. ♗xh4 ♗d7 5. ♗g5 ♗e8 6. ♗g6 ♗f8=) 1. ... ♗c4 2. ♗h6 ♗d5 3. ♗xh7 ♗e6 4. ♗g6 (4. ♗g7? ♗f5=) 4. ... ♗e7 5. ♗g7 ♗e6 6. h4 ♗f5 7. h5
- 11) 1. ♗c6! (1. ♗c5? ♗b7 2. ♗d6 ♗c8! 3. ♗e7 ♗c7 4. ♗f6 ♗d6 5. ♗g5 h3 6. gxxh3 ♗e7=) 1. ... ♗b8 (1. ... ♗a6 2. ♗d6 ♗b6 3. ♗e6 ♗c6 4. ♗f5 h3 5. gxxh3 ♗d7 6. ♗f6 ♗e8 7. ♗g7) 2. ♗d7! (2. ♗d6? ♗c8=) 2. ... ♗b7 3. ♗e6 ♗c7 4. ♗f5 h3 5. gxxh3 ♗d7 6. ♗f6 ♗e8 7. ♗g7 (*Moravec 1952*)
- 12) 1. ♗d2 (1. ♗xd3? ♗e1 2. ♗c2 (2. a4 ♗d1) 2. ... ♗e2 3. a4 ♗e1!=) 1. ... ♗f2 2. a4 ♗f3 3. ♗xd3

32. Pionneneindspel – Sleutelvelden: B

- 1) 1. ♗e6! (1. ♗xd5 ♗f7 ; 1. ♗xf5 ♗d7) 1. ... ♗d8 2. ♗xd5 f4 3. ♗e4 ♗e7 4. ♗xf4 ♗f6 5. ♗e4 ♗e6 6. e3 (*Glaser 1939*)
- 2) 1. a3 (1. a4? ♗a8 2. a5 ♗b8 3. b6 axb6 4. axb6 ♗a8 5. b7+ ♗b8 6. ♗b6 pat.) 1. ... ♗a8 2. a4 ♗b8 3. a5 ♗a8 4. b6 axb6 5. axb6 ♗b8 6. b7 (*Fahrni*)
- 3) 1. ♗b5! (1. ♗b6? ♗b8 2. ♗a5 ♗c7 3. ♗b5 ♗c8=. Ook goed is 1. ♗a5! ♗a7 2. ♗b5 ♗b8 3. ♗b6 ♗a8 4. ♗c7) 1. ... ♗a7 2. ♗a5 ♗a8 3. ♗a6 ♗b8 4. ♗b6 ♗a8 5. ♗c7 (*Verburg 1985*)
- 4) 1. ♗h4 ♗g7 2. ♗g5! (2. e5? ♗xh7= ; 2. h8♙+? ♗xh8 3. ♗xh5 ♗h7=) 2. ... ♗xh7 (2. ... h4 3. ♗xh4 ♗xh7 4. ♗h5 ; 2. ... ♗h8 3. ♗g6 h4 4. e5 en mat op e8.) 3. ♗xh5 ♗g7 4. ♗g5 ♗f7 5. ♗f5 ♗e7 6. ♗e5 ♗f7 7. ♗d6 (*Herberg 1941*)
- 5) 1. g8♗+ ♗h7 2. ♗c2 (2. ♗f6+? ♗g6 3. ♗c2 ♗xf6 4. ♗xd2 ♗f5=) 2. ... ♗xg8 3. ♗xd2 ♗f7 4. ♗e3 ♗e6 5. ♗e4
- 6) 1. ♗f2! (1. b4? ♗g4 2. ♗e3 ♗f5 3. ♗d4 ♗e6 4. ♗c5 a5 5. bxa5 ♗d7 ; 1. ♗f3? ♗h2! 2. b4 ♗gl=) 1. ... ♗g4 2. ♗e3 ♗f5 3. ♗d4 ♗e6 4. ♗c5 ♗d7 5. ♗b6 ♗c8 6. ♗xa6 ♗c7 7. b4 (*Leick 1948*)
- 7) 1. ♗c2! (1. b3? ♗e7 2. ♗b2 a4! 3. b4 ♗d6 4. ♗a3 ♗c6 5. ♗xa4 ♗b6= ; 1. ♗b1? ♗e7 2. ♗a2 ♗d6 3. ♗a3 ♗c6 4. ♗a4 ♗b6=) 1. ... a4! (1. ... ♗e7 2. ♗b3 ♗d6 3. ♗a4) 2. ♗b1! (2. ♗c3? a3! 3. b3 ♗e7=) 2. ... a3 3. b3! (3. b4? ♗e7 4. ♗a2 ♗d6 5. ♗xa3 ♗c6 6. ♗a4 ♗b6=) 3. ... ♗e7 4. ♗a2 ♗d6 5. ♗xa3 ♗c6 6. ♗a4 ♗b6 7. ♗b4 (*Wiedrle 1921*)
- 8) 1. e3 (1. e4? g5 2. e5 ♗g8 3. ♗e7 g4 4. e6 g3=) 1. ... g5 2. ♗xg5 ♗g7 3. ♗f5 ♗f7 4. e4 ♗e7 5. ♗e5
- 9) 1. a5! (1. ♗h5? a5 2. ♗g5 ♗g8 3. ♗f6 ♗h7 4. ♗e6 ♗xh6 5. ♗d6
- 10) 1. ♗b4! ♗g5 2. ♗c5 ♗f4 3. ♗d4! ♗f5 4. ♗xd5 (*Moravec 1940*)
- 11) 1. a3 (1. a4? ♗b7 2. b3 ♗c7! 3. a5 bxa5 4. ♗xc5 a4 5. bxa4=) 1. ... ♗b7 2. a4 ♗c7 3. a5 bxa5 4. ♗xc5 a4 5. ♗b4 a3 6. ♗xa3
- 12) 1. ♗b4 (1. c4? ♗b6 2. ♗b4 bxc4 3. ♗xc4 e3! 4. fxe3 ♗c6=) 1. ... ♗b6 2. c3 ♗c6 3. c4 bxc4 4. ♗xc4 ♗d6 5. ♗d4 e3 6. fxe3! (*naar Herberg 1956*)

33. Pionneneindspel – Sleutelvelden: C

- 1) 1. ♗f4 (1. ♗e4 ♗g4 2. ♗e3 ♗f5 3. ♗d2 ♗e4 4. ♗c3 ♗d5) 1. ... c3 (1. ... ♗h4 2. ♗e3 ♗g4 3. ♗d2 ♗f4 4. ♗c3) 2. ♗e3 c4 3. ♗e2 ♗g4 4. ♗d1 (1955)
- 2) 1. ♗g2 (of ineens 1. b6 cxb6 2. ♗g2 ♗g6 3. ♗f2 ♗f6) 1. ... ♗g6 2. ♗f2 ♗f6 3. ♗e2 ♗e6 4. ♗d2 ♗d6 5. b6 cxb6 6. ♗c2 ♗c6 7. ♗b2 (*Guy 1941*)
- 3) 1. ♗f5 ♗g7 2. e7! (2. ♗e4? ♗f8 3. ♗d4 ♗e7 4. ♗d5 f5) 2. ... ♗f7 3. e8♙+ ♗xe8 4. ♗e6 (4. ♗xf6? ♗d7 5. ♗f5 ♗c6 6. ♗e4 ♗c5 7. ♗d3 ♗d5)
- 4) 1. ♗b2 ♗c4 2. ♗a3 b2 3. ♗a2
- 5) 1. ♗h8! (*Moravec 1952*)
- 6) 1. ♗c2 ♗d6 2. f6 gxf6 3. ♗d2
- 7) 1. ♗xb6 ♗xf3+ 2. ♗g2 axb6 3. ♗xf3
- 8) 1. ♗e6 ♗e8 2. d3 ♗f8 3. d4 ♗e8 4. d5 ♗f8 5. d6 exd6 6. ♗xf6
- 9) 1. ♗f2 b4 2. ♗e2! (2. ♗xe4+ ♗xe4 3. ♗e2 b3 4. ♗d2 ♗d4 5. ♗d1 ♗d3 6. ♗c1 ♗c3 7. ♗b1 b2) 2. ... b3 3. ♗d1! (3. ♗xe4+ ♗xe4 4. ♗d2 ♗d4 5. ♗d1 ♗d3)
- 10) 1. ♗g3! (1. ♗g4? ♗c2! 2. ♗f4 (2. ♗f3 ♗d3) 2. ... ♗d3 3. ♗e5 ♗c4) 1. ... ♗c2 2. ♗f2! ♗d3 (2. ... ♗d2 3. ♗f1) 3. ♗e1 (*Grigoriev 1931*)
- 11) 1. g6 (1. ♗g2 ♗g4) 1. ... fxxg6 2. f5 gxf5 3. ♗g1 ♗g5 4. ♗f1 ♗g4 5. ♗g2 ♗f4 6. ♗f2 (*Mattisson 1918*)
- 12) 1. ♗f2! c5 (1. ... ♗d2 2. c5 ♗d3 3. ♗e1 ♗d4 4. ♗d2 ♗xc5 5. ♗c3) 2. ♗e3 ♗c2 3. ♗e2 ♗c3 4. ♗d1 ♗xc4 5. ♗c2 (*Mandler 1949*)

34. Pionneneindspel – Wedren: A

- 1) 1. ♗f7 (1. e4? ♗g8=) 1. ... g5 2. e4 g4 3. e5 g3 4. e6 g2 5. e7 g1♙ 6. e8♙+ ♗h7 7. ♗e4+ ♗h6 8. ♗h4# (*Pogosjants 1976*)
- 2) 1. e6 (1. b6? c3 2. b7 (2. e6 c2=) 2. ... c2 3. b8♙ c1♙ 4. ♗g8+ ♗f2 5. ♗g2+ (5. ♗xf7+ ♗e3=) 5. ... ♗e1 6. ♗g1+ ♗d2 7. ♗xc1+ ♗xc1 8. ♗g4 ♗d2 9. ♗f5 ♗e3 10. ♗f6 ♗e4=) 1. ... fxe6 (1. ... c3 2. exf7 c2 3. f8♙ c1♙ 4. ♗g7+ ♗f2 5. ♗g2+ (met dameruיל na 5. ... ♗e1 6. ♗g1+ of damewinst na 5. ... ♗e3 6. ♗g5+) 5. ... ♗e1 (5. ... ♗e3 6. ♗g5+) 6. ♗g1+ ♗d2 7. ♗xc1+ ♗xc1 8. b6) 2. b6 c3 3. b7 c2 4. b8♙ c1♙ 5. ♗h2+ ♗f1 6. ♗h1+ (*Kok 1992*)

- 3) 1. h6 (1. d6 a3 2. h6 a2 3. d7 a1 ♖=) 1. ... gxh6 2. d6 a3 3. d7 a2 4. d8 ♖ a1 ♖ 5. ♖f6+ (Kok 1992)
- 4) 1. c8 ♖ h1 ♖ 2. ♖c2+ ♟f1 3. ♖d1+ ♟g2 4. ♖e2+ ♟g1 5. ♟g3 (Wayte 1881)
- 5) 1. f6 b3 2. ♟d1! (2. ♟d2? e4 3. f7 e3+=) 2. ... e4 3. f7 e3 4. f8 ♖ (Zinar 1986)
- 6) 1. d7 (1. ♟c8? f3 2. d7 f2 3. d8 ♖ f1 ♖=; 1. ♟c7? g3 2. d7 g2 3. d8 ♖ g1 ♖ 4. ♖b8+ ♟a6=) 1. ... g3 (1. ... f3 2. ♟c7 f2 3. d8 ♖ f1 ♖ 4. ♖b8+ ♟a6 5. ♖b6#) 2. ♟c8 g2 3. d8 ♖ g1 ♖ 4. ♖a5# (Schaffler 1979)
- 7) 1. h7! (1. ♟g7? g3!) 1. ... g3 (1. ... c3 2. ♟g7! c2 3. h8 ♖ c1 ♖ 4. ♖h6+) 2. ♟g8! g2 3. h8 ♖ g1 ♖ 4. ♖g7+ (Richter 1957)
- 8) 1. g7 g2 2. g8 ♚+ (Fout is 2. g8 ♖+? ♟h3 3. ♟f3 g1 ♖ 4. ♖xg1 pat.) 2. ... ♟h3 3. ♟f3 (Frink 1926)
- 9) 1. ♟e4! (1. h6 d3 2. h7 d2 3. ♟e2 ♟c2 4. h8 ♖ d1 ♖+=) 1. ... ♟c4 2. h6 d3 3. ♟e3 ♟c3 4. h7 d2 5. h8 ♖+ (Grigoriev)
- 10) 1. h4 (1. ♟d5? ♟f3=) 1. ... b5 2. ♟d5 ♟d3 3. h5 b4 4. h6 b3 5. h7 b2 6. h8 ♖ b1 ♖ 7. ♖h7+ (Brenev 1931)
- 11) 1. ♟g7 (1. ♟g8? ♟f6 2. ♟h7 ♟g5; 1. ♟h7? ♟f4 (1. ... ♟f6? 2. ♟h6) 2. ♟g6 ♟xg4) 1. ... ♟f4 2. ♟f7 e5 3. ♟f6 e4 (3. ... ♟xg4 4. ♟xe5=) 4. g5 (Marysko 1968)
- 12) 1. ♟g4! (1. ♟f2 ♟h1 2. a6 h2 3. a7 pat.) 1. ... ♟g2 2. a6 h2 3. a7 h1 ♖ 4. a8 ♖+ (Salvio)

35. Pionneneindspel – Wedren: B

- 1) 1. a4 h4 2. a5 h3 3. a6 h2 4. a7 h1 ♖ 5. a8 ♖+ ♟g1 6. ♖a1+ ♟h2 7. ♖e5+ ♟g2 8. ♖g5+ ♟h3 9. ♖h5+ ♟g2 10. ♖g4+ ♟h2 11. ♟f2 (Polerio)
- 2) 1. ... ♟g7 (1. ... ♟g6? 2. d5 h5 3. d6 h4 4. ♟e6 h3 5. d7 h2 6. d8 ♖ h1 ♖ 7. ♖g8+ ♟h5 8. ♖h7+ en wint; 1. ... ♟g5? 2. ♟e6 h5 3. d5 h4 4. d6 h3 5. d7 h2 6. d8 ♖+ en wint) 2. d5 h5 3. d6 h4 4. ♟e7 h3 5. d7 h2 6. d8 ♖ h1 ♖
- 3) 1. ♟d4 ♟f5 2. ♟d5 ♟f6 3. ♟d6 ♟f7 4. c5 (4. ♟d7? a5 5. c5 a4 6. c6 a3 7. c7 a2 8. c8 ♖ a1 ♖= 4. ... ♟e8 5. ♟c7 a5 6. c6 a4 7. ♟b7 a3 8. c7 a2 (Moravec 1953)
- 4) 1. ♟g1! (1. ♟g2? h5 2. a5 h4 3. a6 h3+ 4. ♟xh3 d3=) 1. ... h5 2. a5 h4 3. a6 h3 4. a7 h2+ 5. ♟xh2 d3 6. a8 ♖ (Zinar 1987)
- 5) 1. ... ♟g3 2. a5 ♟f4 3. a6 ♟e3 (Adamson 1921)
- 6) 1. ♟e4 b3 2. ♟d3 ♟a4 3. g6 ♟a3 4. g7 b2 5. ♟c2 ♟a2 6. g8 ♖+ (Constantin 1938)
- 7) 1. ♟g6 (1. g6? b3 2. g7+ ♟g8 3. ♟g6 b2 4. h6 b1 ♖+ en wint) 1. ... b3 (1. ... ♟g8 2. h6 b3 3. h7+ ♟h8 4. ♟h6 – 4. ♟f7? b2 5. g6 b1 ♖ 6. g7+ ♟xh7 7. g8 ♖+ ♟h6 – 4. ... b2 5. g6 b1 ♖ 6. g7#) 2. ♟f7 b2 3. g6 b1 ♖ 4. g7+ ♟h7 5. g8 ♖+ ♟h6 6. ♖g6+ ♖xg6+ 7. hxg6 (Dvizov 1987)
- 8) 1. a4! (1. ♟d5? ♟f4 2. ♟e6 ♟e4 3. a4 ♟d4; 1. ♟d4? ♟f4 2. a4 e5+ 3. ♟c3 e4 4. a5 e3 5. a6 ♟g3!) 1. ... e5 2. a5 e4 3. ♟d4! ♟f4 4. a6 e3 5. ♟d3! ♟f3 6. a7 e2 7. a8 ♖+ (Benko 1973)
- 9) 1. ♟e4 (1. ♟e5 ♟g4 2. a4 f5 3. a5 f4) 1. ... ♟g4 2. a4 f5+ 3. ♟d3! ♟g3 4. a5 f4 5. a6 f3 6. a7 f2 7. ♟e2 ♟g2 8. a8 ♖+ (Vinje 1938)
- 10) 1. ... ♟b2 2. a5 ♟c3 3. ♟g3 ♟d4 4. a6 ♟e3 5. a7 f2 6. a8 ♖ f1 ♖ (Reti 1922)
- 11) 1. ... ♟g4 2. a4 ♟f3 3. a5 ♟g2 4. a6 f3 5. a7 f2+ 6. ♟d2 f1 ♖ 7. a8 ♖+
- 12) 1. b5 ♟e5 (1. ... h4 2. b6 h3 3. b7 h2 4. b8 ♖+) 2. b6! (2. ♟c5 ♟e6 3. ♟c6 h4 4. b6 h3 5. b7 h2 6. b8 ♖ h1 ♖+) 2. ... ♟d6 3. ♟b5 h4 (3. ... ♟d7 4. ♟a6 ♟c8 5. ♟a7) 4. ♟a6 h3 5. b7 ♟c7 6. ♟a7 (Moravec 1952)

36. Pionneneindspel – Doorbraak: A

- 1) 1. g5 hxg5 2. f6! (2. h5? ♟d6 3. f6 ♟e6 4. fxg7 ♟f7 0-1) 2. ... gxh6 3. h5 g4 4. ♟d3 (Novak-Kalis CSR 1992)
- 2) 1. c5 bxc5 (1. ... ♟d5 2. c6) 2. a5 ♟d5 3. a6
- 3) 1. ... e3 2. fxe3 f3 3. gxf3 h4
- 4) 1. g4 (1. f5? gxf5 2. ♟f4 ♟c4 3. ♟xf5 b5 4. g4 b4 (4. ... hxg4 5. ♟xg4=) 1. ... hxg4+ 2. ♟g3 (2. ♟xg4? ♟c4 3. f5 gxf5+ 4. ♟xf5=)
- 5) 1. ♟d2! a3 2. ♟c1! ♟f3 3. d5 cxd5 4. c6 d4 5. c7 (Herbstmann 1929)
- 6) 1. e5 c4+ 2. ♟c2 c5 3. f5
- 7) 1. ... c4 (1. ... f5 2. gxf5 g4 3. ♟d2) 2. ♟b1 f5 3. gxf5 g4 4. f6
- 8) 1. e4 dxe4 (1. ... ♟b6 2. f5) 2. d5 exd5 (2. ... ♟b6 3. dxe6 ♟c7 4. f5) 3. ♟c3 (3. f5? d4) 3. ... ♟b6 4. f5 (Pigarev 1955)
- 9) 1. a4! (1. d5? cxd5 2. a4 d4 3. ♟g4 d3 4. ♟f3 bxa4 5. b5 a3 6. b6 d2 7. ♟e2 d1 ♖+ 8. ♟xd1 a2; 1. ♟g4? d5) 1. ... bxa4 2. d5 cxd5 3. b5 (Lewitt 1922)
- 10) 1. c6! ♟b6 2. d6! exd6 3. f5 ♟c7 4. f6 ♟d8 5. c7+ ♟xc7 6. f7 (Fontana 1943)
- 11) 1. ... g4 (1. ... a4 2. g4 h4 3. ♟b2 ♟c6 4. ♟a3 ♟b5 5. ♟b2 ♟b4) 2. ♟xb3 h4 3. gxh4 g3 4. fxg3 a4+
- 12) 1. ... f4 2. gxf4+ ♟d6 (2. ... ♟d5? 3. a5 ♟c5) 3. a5 g3 4. a6 ♟c7

37. Strategie – Paard tegen loper: A

- 1) 1. ♘a4!

Wit moet de zwarte dubbelpion blokkeren. Op die manier blijft ook de loper slecht.

1. ... ♖e7 2. ♖d4 ♚fb8 3. ♘c5 a5 4. a3 ♟f7 5. ♚a1 ♚b5 6. b4 ♚ab8 7. c3 met groot voordeel. (Em. Lasker-Cohn, St.Petersburg 1909)

- 2) 1. ♖xd4

Bij een slechte loper is het een goede strategie om overige stukken te ruilen.

1. ... ♖xd4

Wit wint na 1. ... cxd4 2. ♙e5 ♟g7 3. ♙xf6+ ♟xf6 4. b4 ♙a6 5. ♘f3 d3 6. cxd3 ♙xd3 7. ♘d4 ♙b5 8. ♘xb5 cxb5 9. g4 het pionneneindspel.

2. ♙e5+ ♟h7 3. ♙xd4 cxd4 4. b4 ♙a6 5. ♘xf5 d3 6. cxd3 ♙xd3 7. ♘d4 (Sax-Szell, Hongarije 1984)

- 3) 1. ... c4

Maakt de witte loper slecht. In een gesloten stelling komt het paard beter tot zijn recht.

2. ♖h4 g5 3. hxc6 fxc6 4. f4 h5 5. ♜f3 ♕d7 en zwart won. (*Evans-Lein, South Bend 1981*)
- 4) 1. ♖xe6
Stukken ruilen!
1. ... ♙xe3 2. ♖xd8 ♙xd2 3. ♖xd2 ♜axd8 4. exf6 ♜xf6 5. ♖b3 en wit bereikt de ideale stelling, het paard kan de pionnen blokkeren. (*Karaklajic-Hall, Bognor Regis 1968*)
- 5) 1. ♙xf5
♜uilen om paard tegen loper over te houden.
1. ... ♜xf5 2. ♖xc6 ♙xc6 (*Wolff, P-Wen, Canada 1991*)
- 6) 1. ... ♙xc3
Een verrassende ruil. Vijf zetten later is de kracht ervan wel duidelijk. Na 1. ... ♖e5 2. ♖b5 staat wit beter en ook op 1. ... ♖b6 volgt 2. ♖b5.
2. bxc3 ♜f6 3. ♙d2 ♖e5 4. ♜fb1 ♜fb8 5. ♜xb3 ♜xb3 met groot voordeel. (*Quinteros-Panno, Buenos Aires 1968*)
- 7) 1. ... ♙g4
Eerst de loper ruilen.
2. ♜f4 ♙xf3 3. ♜xf3 ♜e7
Daarna de pion op de kleur van de loper lokken.
4. e5 ♖d5 met beter spel.
- 8) 1. ... ♜xd8
Na het ruilen van de dames is de slechte koningsstand van zwart niet meer van belang.
2. ♜xd8 ♖d6 3. ♜xg8+ ♕xg8
- 9) 1. ... ♙xc3
Zwart ruilt alle stukken af die veld e4 controleren. Direct slaan op c3 geeft wit een zwakke c-pion. Ook 1. ... ♙f5 2. ♙d2 ♙f5 is mogelijk want wit kan zijn paard toch niet wegspeelen. Na 2. bxc3 ♙f5 3. ♙xf5 ♜xf5 4. g4 ♜e6 5. ♙a3 ♖e4+ won zwart zonder veel moeite. (*Makogonov-Botvinnik, Sverdlovsk 1943*)
- 10) 1. ... ♖cxe4
Stukken ruilen en een sterk veld op e5 creëren.
2. fxe4 ♖g4 3. ♙xg7+ (3. ♙g1!?) 3. ... ♕xg7 4. ♜d4+ f6 met voordeel. (*Gaprindashvili-Martinovic, Smederevska Palanka 1990*)
- 11) 1. ♙xe6
Ook 1. ♙b3 is een mogelijkheid. Na 1. ... ♙e7 2. ♙e3 a5 heeft zwart voldoende tegenspel.
1. ... fxe6 2. ♜xf8+ ♙xf8 3. ♙e3 ♙b7 (of 3. ... c5 4. ♖xc5 ♙xc5 5. ♙xc5 ♙b7 6. g3) 4. ♙c5 ♜d8+ 5. ♕c2 ♙xc5 (5. ... ♜d5 6. ♜d1!) en wit heeft bereikt wat hij wil: goed paard tegen slechte loper. (*Kupper-Krivec SUI ch*)
- 12) Wit ruilt alle stukken zodat hij een goed paard tegen de slechte loper overhoudt.
1. ♖g6
Ook 1. ♖c6 is goed; zwart heeft de extra mogelijkheid 1. ... ♙d6 2. ♙xf6 gxf6)
1. ... fxc6
Een pion kost 1. ... hxc5 2. ♖xe7+ ♕h7 3. ♜e5.
2. ♜xe6 ♕f7 3. ♜ae1 ♜fe8 4. ♙xf6 ♙xf6 5. ♜xe8 ♜xe8 6. ♜xe8 ♕xe8 7. ♖d1 met een gewonnen eindspel; een loper heeft een hekel aan dubbelpionnen. (*Simagin-Keres, Moskou 1963*)

38. Eindspel ♙-♜ – Techniek: A

- 1) 1. ♙e5+ ♕d7 2. f7 ♕e7 3. ♕e3 (*Troitzky 1924*)
- 2) tekening
- 3) tekening
- 4) 1. b5 axb5 2. ♙xb7
- 5) 1. ♙c4+ ♕c6 (1. ... ♕xc4 2. fxe6) 2. fxe6 ♖d8 3. ♙b5+ ♕xb5 4. e7
- 6) 1. ♙f3 (1. ♙g6? ♖b7 2. ♙xh5 ♖d6 3. c5 ♖f5+ =) 1. ... ♖a4 2. ♙xh5 (*Vaganian -Mikhalchishin. Lvov 1984*)
- 7) 1. ♙g4 ♖f5 2. ♖f8 ♖g7 3. ♕e7 (*Kijonka 1946*)
- 8) 1. ♙g5! a3 2. d7 (2. ♕c2? a2 3. ♕b2 ♖e1 4. d7 ♖c2 5. ♕xa2 ♖b4+ 6. ♕b3 ♖c6) 2. ... a2 3. ♙f6! (*De Feijter, 1932*)
- 9) 1. c7 ♕e8 2. ♙xg5 fxc5 3. f6
- 10) 1. ♕e4 ♕h8 2. ♕f4 ♕h7 3. ♕g4 ♕h8 4. g6
- 11) 1. h7 (1. ♕c4 ? b6 (1. ... ♕g6? 2. ♙e3 ♖e5+ 3. ♕xb3 ♖g4 4. ♙d2 ♖xh6 5. ♙xh6 (5. ♕b4 ♖f7 6. ♕b5 ♕f5 7. ♕b6 ♕e4 8. ♕xb7 ♖d4 9. b4 ♕c4 10. ♕c6 ♖e5+) 5. ... ♕xh6 6. ♕b4 ♕g5 7. ♕c5 ♕f5 8. ♕d5 ♕f6 9. ♕d6 ♕f7) 2. ♕xb3 ♕g6 3. ♕c4 ♕xh6)
- 12) 1. g7! ♖e6+ 2. ♕e5 ♖xg7 3. ♕f6 ♖e8+ (3. ... ♖h5+ 4. ♕g6) 4. ♕f7 a5! 5. ♕xe8 a4 6. ♙d6 (*Selesniev 1921*)

39. Eindspel ♖-♙ – Vrijpion: A

- 1) 1. e7 ♕f7 (1. ... ♙xh4 2. ♖f6+) 2. ♖g7 ♕xe7 3. ♖f5+ (*Chvojkova 1946*)
- 2) 1. c7 (1. of eerst ♕a2 ♙d4 2. c7 ♕d7 3. ♖d6) 1. ... ♕d7 2. ♕a2 ♙c3 (2. ... ♙f6 3. ♖d6; 2. ... ♙g7 3. ♖d6) 3. ♖d6 (*Pogosjants 1987*)
- 3) 1. ♖g5 ♙d5 2. ♖e6 c5 3. ♖c7+ ♕d7 4. ♖xd5 ♕c6 (4. ... ♕c8 5. ♖b6+ ♕b8 6. ♖d7+ ♕a7 7. ♖xc5) 5. ♕g3 c4 6. ♕f3 (*Matisson 1914*)
- 4) 1. ♕f1 f4 2. ♖e5 ♕f6 3. ♖g4+ ♕xg6 4. ♖xh2 (*Bron 1978*)
- 5) 1. ♕f3 ♙g5 2. ♖e6+ ♕b5 3. ♖xg5 fxc5 4. ♕g3 (*Troitzky 1896*)

- 6) 1. a6 ♖c5 2. ♜b4! ♙xb4+ 3. c3+ ♙xc3+ 4. ♜c2 (Möberg 1928)
- 7) 1. ♜h1! en de looper valt. (Réti 1922)
- 8) 1. ♜d2! (1. ♜d1? ♙b3+ 2. ♜d2 ♙a4) 1. ... e3+ 2. ♜c1 ♙f7 3. b7 ♜c7 4. ♜c6 (Troitzky 1914)
- 9) 1. ♜e7 ♙h5 2. ♜c6! ♙f3 3. ♜d4+ (Kopac 1943)
- 10) 1. ♜e4 ♙a6 2. ♜d2!
(Konstantinov 1959)
- 11) 1. ♜g4 c5 2. ♜f6 ♙b5 3. ♜b6 ♜c4 (3. ... c4 4. ♜xb5 c3 5. ♜d5 c2 6. ♜b4+) 4. a3 (F. Fischer 1950)
- 12) 1. ♜c5 ♙b5 2. ♜d5 ♙e8 (2. ... ♙d7 3. ♜b6+) 3. ♜f6 ♙b5 4. ♜b6 (Kopac 1966)

40. Eindspel ♜–♙ – Techniek: A

- 1) 1. ♜f4+ ♜e4 2. ♜d3 ♜xd3 3. h7 (Pavitt 1862)
- 2) 1. ♜d5 ♙g2 2. e4
- 3) 1. ♜e4 (Kasparjan)
- 4) 1. ♜xf4 ♙xf4 2. g4
- 5) 1. ♜e3 ♙e5 2. ♜f5 gxf5 3. h7 (Fedotov 1956)
- 6) 1. ♜f6 ♙g6! 2. ♜d7 ♙e8 (2. ... ♙xd3 3. c3+ ♜c4 (3. ... ♜e4 4. ♜c5+) 4. ♜e5+) 3. c3# (Pogosjants 1964)
- 7) 1. c5 ♙b1 2. ♜e6! fxe6 3. c6 (Berger 1890)
- 8) 1. ♜d7 ♙a5! 2. ♜b3 ♙c3 3. ♜e6 (Kosek 1911)
- 9) 1. f6 (1. ♜e4? ♙h8) 1. ... exf6 2. ♜e5! (2. ♜e4? f5+ 3. ♜xf5 ♙h8) 2. ... ♙xe5 (2. ... fxe5 3. ♜e4 ; 2. ... f5 3. ♜c4+) 3. ♜e4 ♙c3 4. ♜f5 (Rinck 1912)
- 10) 1. ... a5
- 11) 1. ♜e7! ♙c2 (1. ... ♙d1 2. ♜c6! ♙f3 3. ♜e5+) 2. ♜d5! ♙e4 3. ♜f6+ (Kubbel 1910)
- 12) 1. a6 ♙a4 (1. ... ♙d1 2. ♜c2! ♜xc2 (2. ... ♙xc2 3. a7; 2. ... ♜c3 3. ♜d4; 2. ... ♙f3 3. ♜e1+) 3. ♜f4) 2. ♜c2! ♜xc2 (2. ... ♙c6 3. ♜b4+; 2. ... ♜c3 3. ♜d4; 2. ... ♙xc2 3. a7) 3. ♜d6 (Clausen Hildebrand 1964)

41. Eindspel ♙–♜ – Techniek: B

- 1) 1. f6! gxf6 (1. ... g6 2. c7 ♜e8 3. ♙c6+ ♜f8 4. ♙b7) 2. ♙f5 ♜d6 3. c7 (Hayes 1914)
- 2) 1. ♜c3 ♜d4 2. ♜c4! a6 3. ♙g6! (Pogosjants 1976)
- 3) 1. f6 gxf6 (1. ... ♜e6 2. ♙h5 g6 3. ♙e2) 2. g6 ♜e6 3. ♙h5 (Pfau 1935)
- 4) 1. ♙b3+ ♜a5 2. ♙d1
- 5) 1. d5 exd5 2. ♜d3 ♜b1 3. ♙xc3 bxc3 4. ♜xc3 ♜c1 5. ♜d4 ♜xc2 6. ♜xd5
- 6) 1. f7 ♜g7 2. ♙e7 ♜xf7 3. ♙b4 (Dawson 1925)
- 7) 1. e7 (1. c7? ♜xc7 2. ♙b6+ ♜d6 3. ♙xd8 ♜xe6) 1. ... ♜xe7 2. ♙f6+ ♜xf6 3. c7 ♜b7 (3. ... ♜f7 4. ♜c5) 4. ♜c6! (Prokes 1941)
- 8) 1. ♙h7 h3 2. ♙e4+ ♜g1 3. f5 h2 4. ♙h1! ♜xh1 5. ♜f1 (Troitzky 1917)
- 9) 1. ♜d2 ♜c6 2. ♜c3 ♜f6 3. ♙f3
- 10) 1. ♜a2! (1. ♙e4? c4 2. h7 ♜d3; 1. ♜a1? c4 2. ♙b1 c2 3. ♙xc2+ ♜xc2+ 4. ♜b2 ♜d2 5. h7 c3+) 1. ... c4 (1. ... ♜f3 2. ♙c2+ ♜xc2 3. h7 ♜d2 4. h8 ♜c2 5. ♜h6+ ♜d1 6. ♜b2) 2. ♙b1! c2 3. ♙xc2+ ♜xc2 5. h7 (Tavariani 1953)
- 11) 1. h6 f3+ 2. ♜f1 f2 3. ♙c2 (3. h7 ♜b3) 3. ... ♜e6 4. h7 (Pogosjants 1977)
- 12) 1. ♜c4 ♜b6+ 2. ♜b5 ♜a8 3. c8 ♜+ ♜xc8 4. ♜c6 g4 5. ♙g3 (Bagdarsarjan 1937)

42. Eindspel ♜–♙ – Verdedigen: B

- 1) 1. ♜f5 c2 (1. ... ♜d3 2. ♜e7 (2. ♜h4? ♜e4!) 2. ... c2 3. ♜c6 ♙g3 4. ♜b4+) 2. b8 ♜ ♙xb8 3. ♜d4 c1 ♜ 4. ♜b3+
- 2) 1. dxc5 b5 (1. ... bxc5 2. ♜g3 ♙xg3 pat.) 2. ♜f2 ♙xf2 3. c6 ♜b6 4. c7 ♜xc7 pat. (Havel 1948)
- 3) 1. ♜h3 ♙f5+ 2. ♜h4 ♙xh3 3. g4 ♜h2 4. ♜g5 (Van Altena 1940)
- 4) 1. ♜f3 h3 2. ♜g5 h2 3. ♜f3 ♜g2 4. ♜xh2 ♜xh2 (Dolci 1914)
- 5) 1. ♜f5 c2 (1. ... ♜d3 2. ♜e7 c2 3. ♜c6 ♙g3 4. ♜b4+) 2. b8 ♜ ♙xb8 3. ♜d4 c1 ♜ 4. ♜b3+ (Prokes 1941)
- 6) 1. ♜h5 g2 2. ♜f4 g1 ♜ 3. ♜e2+! (3. ♜xe6 ♙g4) 3. ... ♜d2! 4. ♜xg1 ♜e3 5. ♜h3! ♙xh3 pat. (Selesniev 1921)
- 7) 1. ♜c4! bxc4 2. ♜h7 ♙c2 3. ♜h8 ♙xg6 pat. (Mazel 1928)
- 8) 1. ♜b6+ ♜c6 2. ♜xa4! bxa4 3. g6 ♜b5 4. g7! ♙e5+ 5. ♜a3 ♙xg7 pat. (Selesniev 1940)
- 9) 1. ♜e3 ♜xh2 2. ♜f2 ♜xh1 3. ♜g3 ♜g1 pat. (Kubbel 1926)
- 10) 1. ♜d4 d2 2. ♜xc3 ♜b3 3. ♜d1 ♙xd1 4. ♜d3 (Butler 1956)
- 11) 1. e4 ♙xe4 2. ♜d7 f2 3. ♜f6+ ♜f5 4. ♜g4 ♜xg4 pat. (Troitzky 1908)
- 12) 1. ♜f4! (1. ♜g3? ♜xc7 2. ♜f4 ♜d6!) 1. ... ♙c8 2. ♜g3 ♜xc7 3. ♜xh3 (3. ♜f3? ♙g4+!) 3. ... ♙xh3 4. ♜f3! (Korn 1930)

43. Koningsaanval: A

- 1) 1. ♙f6 (1. d5 ♜c5) 1. ... ♙g8 2. ♙xf7
- 2) 1. ♙g4+ fxg4 2. ♙g5+ ♜h8 3. ♙h6 f5 4. ♙xf8#
- 3) 1. ♜d4 exd4 2. ♙xd4
- 4) 1. ♙f6 ♙xf6 2. e5 ♜xd3 3. exf6
- 5) tekening
- 6) 1. ♙xf5 exf5 2. ♙xe8+ ♙xe8 3. ♙f6+ ♜g8 4. ♜xf5
- 7) 1. ♙e6 ♙xe6 2. dxe6 d5 3. ♙xh6+ ♜e8 4. exf7+ ♜xf7 5. ♙g7+ ♜e6 6. ♙xg6
- 8) 1. e5 dxe5 2. ♜ce4 fxe4 3. ♙xf6

- 9) 1. ♘f5 fxg5 2. ♗f6 ♙xf6 3. ♙e4
- 10) 1. ♗e4 ♗xe4 2. f6 ♗xg5 3. ♖xg5 ♗e6 4. ♖f5
- 11) 1. ... ♗g5 (1. ... ♖xh4+ 2. ♗xh4 ♖xh4+ 3. ♖h3) 2. ♗xg5 f3
- 12) 1. ♖c5 ♖xc5 2. ♖xh7+ ♗xh7 3. ♖g7#

44. Koningsaanval: B

- 1) 1. ♖xh7 ♗xh7 2. ♖h3+ ♗g8 3. ♗g5
- 2) 1. ... ♙xg2 2. ♖xg2 ♖xg2+ 3. ♗xg2 ♖e2+
- 3) 1. ♖xb7+ ♗xb7 2. ♖xa7+ ♗xa7 3. ♖b6+ ♗a8 4. ♗c7#
- 4) 1. ♖xh7+ ♗xh7 2. g6+ ♗h8 3. ♖g5 fxg5 4. hxg5#
- 5) 1. ... ♗e3+ 2. fxe3 ♖xh2+ 3. ♗xh2 ♖xg3+ 4. ♗h1 ♖h2#
- 6) 1. ♖g5 g6 2. ♖h5
- 7) 1. ♖h6 gxf5 2. ♖g4+ fxg4 3. ♙xh7+ ♗h8 4. ♙g6+ ♗g8 5. ♖h7+ ♗f8 6. ♖xf7#
- 8) 1. ♖h5 gxh5 2. ♖g3+ ♙g7 3. ♖xg7+ ♗f8 4. ♖xh7
- 9) 1. ... ♖xg2+ 2. ♗xg2 ♖e2+ 3. ♗h1 ♖d2
- 10) 1. ... ♗f4+ 2. gxf4 ♖h6 3. h4 ♖g6+ 4. ♗h3 ♙e7
- 11) 1. ♖xh7+ ♗xh7 2. exf6
- 12) 1. ♗f6+ ♗h8 2. ♖g5

45. Koningsaanval: C

- 1) 1. ♗xc6 ♗xc6 2. ♗d5
- 2) 1. ♗d6 cxd6 2. ♖xe6
- 3) 1. ♙f6 gxf6 2. ♖h5+ ♗g7 3. ♖g4+ ♗h8 4. ♖d3
- 4) 1. ♖h8+ ♗xh8 2. ♙xf7
- 5) 1. ♖g5 ♖xd5 2. ♖h8+
- 6) 1. ♖xe6 ♗xe6 2. ♗f5+ ♗g8 3. ♗xh6+ ♗g7 4. ♗f5+ ♗g8 5. ♗xe7+
- 7) 1. ♗d5 (1. b4 ♖c4) 1. ... exd5 2. ♖xh5 dxe4 3. ♖h6
- 8) 1. ... ♙f4 2. ♖d3 ♖h2+ 3. ♗f1 ♙h3
- 9) 1. ... ♙c3 2. bxc3 bxc3
- 10) 1. ♖d4 ♖b6 2. ♖h6 ♖xd4+ 3. ♗h1
- 11) 1. ♖e2 ♖f1 2. ♖f3
- 12) 1. e5 dxc3 2. ♖f6

46. Koningsaanval: D

- 1) 1. ♙e5 ♗xd3+ 2. ♖xd3 f6 3. ♗g5
- 2) 1. ♗f6+ ♗h8 2. ♗e8
- 3) 1. ♖g5 ♙xe2 2. ♖h8+ ♗xh8 3. ♖h6+ ♗g8
- 4) 1. ♖h5 gxh5 2. ♙d3+ ♗g8 3. ♖xh6
- 5) 1. ♖h7+ ♗f8 2. ♖e6
- 6) 1. ... ♖xh4 2. ♖xh4 ♖xg2+ 3. ♗h1 ♖xf3
- 7) 1. ♖e8+ ♗h7 2. ♙h5
- 8) 1. ♗xd7 ♙xd7 2. ♙xf6 g6 3. ♖g5
- 9) 1. ♗f6+ ♗h8 2. ♖h5 h6 3. ♖g6
- 10) 1. ♖xh7 ♗xh7 2. ♙xg6+ fxg6 3. ♖h6+
- 11) 1. ♖xh5 gxh5 2. ♙f6
- 12) 1. ♙h7+ ♗h8 2. ♙xg7+ ♗xg7 3. ♖g6+ ♗h8 4. ♙g8

47. Koningsaanval: ♙ ≠ : A

- 1) 1. ... ♙g4+! 2. ♗e1 ♖h1+. Minder is 1. ... ♙d3+ 2. ♗e1 ♖h1+ 3. ♗d2 ♖e4 4. ♖e1
- 2) 1. ♗g6+ hxg6 2. hxg6 ♖g7 (2. ... ♖b7 3. ♖xb7) 3. ♖xb8+
- 3) 1. ♖e7 ♖d4 (1. ... ♗f8 2. ♖f6) 2. ♖f6 ♖f8 3. ♙e5
- 4) 1. ♖h6 gxh6 2. ♖xf5+ ♗g8 3. ♖g3+
- 5) 1. ... ♖g6 2. ♗b1 ♗a3+ (2. ... ♖xc2+ 3. ♗a1) 3. ♗a1 ♗xc2+ 4. ♗b1 ♗a3+ 5. ♗a1 ♖b1+ 6. ♖xb1 ♗c2#
- 6) 1. ♗c6 ♖g5 (1. ... bxc6 2. ♖xg7+ ♗xg7 3. ♙e5+ ♗h6 4. ♙g7#) 2. h4
- 7) 1. ... ♙c2 2. ♖f1 ♙d3
- 8) 2. ♖xc5 ♖xc5 3. ♖d7
- 9) 1. ... ♖f4 2. ♖d1 ♖xf3 3. ♖xf3 ♙xe4
- 10) 1. ♙h6 ♖xa1+ (1. ... gxh6 2. ♖xf5; 1. ... ♖g8 2. ♖f7) 2. ♗h2
- 11) 1. ♙e7 (1. ♙d8 ♖a8) 1. ... ♖xe7 (1. ... ♖xe5 2. ♖xf7 ♖f5 3. ♖1xf5 exf5 4. ♖g7+ ♗h8 5. ♙f6) 2. ♖h8+ (2. ♖f8+ ♖xf8 3. ♖h8+ (3. ♖xf8+? ♗xf8 4. ♖h8+ ♗f7 5. ♖g7+ ♗e8) 3. ... ♗xh8 4. ♖xf8#) 2. ... ♗xh8 3. ♖f8+ ♖xf8 4. ♖xf8#
- 12) 1. ♖xg6+ hxg6 2. ♖xg6+ ♗f8 3. ♙a3+ ♗e8 4. ♖g8+ ♗d7 5. ♖xf7+ ♗d8 6. ♖e7#

48. Koningsaanval: ♙ ≠ : B

- 1) 1. ♙g7+ ♖xg7 2. ♖d8+ ♖g8 3. ♖xg8+ (3. ♖h6 ♖h1+) 3. ... ♗xg8 4. ♖h6

- 2) 1. ♖f5 exf5 (1. ... g6 2. ♜xh6+) 2. ♜xg7+
- 3) 1. ♜xf7+ ♜xf7 (1. ... ♙xf7 2. e6+) 2. ♜g6+ ♜f8 3. ♜f1+
- 4) 1. ... ♜xh2 2. ♜e1 (2. b8♜ ♙f1) 2. ... ♜h5
- 5) 1. ... ♜e1+ 2. ♜a2 (2. ♙d1 ♜xd1+ 3. ♜xd1 ♜xb2#) 2. ... ♜xa3+ 3. ♜xa3 ♜a1#
- 6) 1. ... ♜e3+ 2. ♜h1 (2. ♜f2 ♙d4 3. ♜f1 ♜f8) 2. ... ♜xh6+ 3. ♜g1 ♙h2+ 4. ♜f2 ♜d2+
- 7) 1. ♜g5 hxg5 2. ♙e4 (2. ♜h5+ ♙h6 3. ♜xh6+ ♜h7) 2. ... ♜g8 3. ♜h7+ ♜f7 4. ♜f1+ ♜e8 5. ♙g6+
- 8) 1. ♜f6 ♜e5 2. ♜xh6 gxh6 3. ♜g6+
- 9) 1. ♜xf7 ♜xf7 2. ♜xf6 ♜xf6 3. ♜c8+
- 10) 1. ♜g8+ ♜h7 2. ♜e3 (2. ♜xg6 ♜d6!) 2. ... ♜e6 3. ♜h8+ ♜xh8 4. ♜xh6+ ♜g8 5. ♜xg6+
- 11) 1. ♜e8+ ♜h7 2. h4 ♙d5 (2. ... g5 3. ♜e4+ ♜g6 4. ♜h8+) 3. ♜xh6+
- 12) 1. ♙d6 h5 2. ♜e7 ♜b7 3. ♜f8+ ♜h7 4. ♙e7

49. Eindspel – Mat: A

- 1) 1. ♜g4+ ♜h5 2. g3 ♜f3 3. ♜h4+ ♜xh4 4. g4#
- 2) 1. ♜h6 ♜xh6 (1. ... ♜f7 2. ♜h1+ d5 3. ♜xd5+! ♜xd5 4. ♜xd5) 2. ♜d5 en mat op b6 or c7 (*Van der Marel*).
- 3) 1. ♜h8+ ♜xh8 2. ♜f8+ ♜g8 3. ♜g6 ♜h7 (3. ... ♙b2 4. gxh8♜#) 4. ♜e7#
- 4) 1. ♙c4 c6 (1. .. a4 2. ♜b7+ ♜a5 3. ♜b5#) 2. ♜b1+ ♜b4 3. ♜h7
- 5) 1. ♜a7 ♙d7 (1. ... ♙f7 2. ♜xf7 ♜c1 3. ♜d4#) 2. ♜c7+ ♜xc7 3. ♜d8#
- 6) 1. ... ♙f6+ 2. exf6 ♜g6 3. g4 ♜e1+ (*Buxa-Kovacs*)
- 7) 1. ♜f2 (1. ♜a1? ♙xg5 2. ♜xg5 ♜f6) 1. .. ♙xg5 2. ♜f8 b2 3. ♜d3#
- 8) 1. ♙f2 ♜e4 (1. ... ♜f3 2. gxf3 gxf3 3. ♙e1 f2 4. b5# ; 1. ... a3 2. ♙e1 a2 3. ♙xd2 a1♜ 4. b5#) 2. b5+ ♜a5 3. ♙e1+ ♜d2 4. ♙xd2#
- 9) 1. ♜c5+ ♜c8 2. ♜b6+ ♜d8 3. ♜f8! ♜a1 (3. ... ♜d5 4. ♜e6#) 4. ♜b7#
- 10) 1. ♜f1+ ♜g8 2. h6 gxh6 (2. ... g6 3. ♜e7) 3. ♜e7 b2 4. ♜g1#
- 11) 1. ♜c4+ ♜xc4 2. ♙g2+ f3 3. ♙xf3#
- 12) 1. c3+ ♜xc3 2. ♜b6+ ♜c5 (2. ... ♜xb6 3. ♙f2#) 3. ♜b2+ ♜c3 4. ♜xc3#

50. Eindspel – Materiaalplus: A

- 1) 1. ♙e5 ♜d3 2. ♜d7 ♜e4 3. ♜e6 a1♜ 4. ♙xa1 ♜f4 5. ♙e5+ (*Prokes 1947*)
- 2) 1. ♜b6 ♜d3 2. ♜a4 ♜c4 3. ♜g2 ♜b5 4. ♜f3 ♜xa4 5. ♜e4 ♜b5 6. ♜d5
- 3) 1. ♜f2 ♜h3 (1. ... ♜f5 2. ♙e6+; 1. ... ♜d3 2. ♜a6+ ♜f5 3. ♙c2) 2. ♜a6+ ♜f5 3. ♙e6+
- 4) 1. ♜f5! ♜d3 2. ♜d6 (2. ♜h6) 2. ... ♜d4 3. ♜f7 (*Rewitz 1992*)
- 5) 1. ♜d5 ♜d2 2. ♙xc4! ♜c2 3. b3! (3. b4? ♜c3 4. ♜c5 bxc4 5. b5 ♜d3 6. b6 c3 7. b7 c2 8. b8♜ c1♜+) (*Kaila 1968*)
- 6) 1. ♜g1 g5 2. ♜f5 g4 3. ♜f4 gxh3 4. ♜f3# (*Makletsov 1981*)
- 7) 1. d4 a4 2. ♜g7 (2. ♙b1? a3 3. d5 ♜c1 4. ♙a2 ♜b2 5. ♙c4 ♜c3 6. ♙a2 ♜b2) 2. ... a3 3. ♙g8 ♜c2 4. ♜f6 ♜c3 5. ♜e5 (*Samilio 1976*)
- 8) 1. ♜d4! (1. ♜c3? d2 2. ♜b3 ♜c7 3. ♜b4 ♜b7 4. ♜b5 ♜c7) 1. ... ♜b7 2. ♜c3! (2. ♜b3? d2 3. ♜c2 ♜a6 4. ♜b3 ♜b5 5. ♜xd2 ♜b4 6. ♜c2 ♜c4) 2. ... ♜a6 (2. ... d2 3. ♜xd2 ♜a6 4. ♜b3 ♜b5 5. ♜c3) 3. ♜b4 d2 4. ♜b3! d1♜ 5. ♜c5# (*Godes 1955*)
- 9) 1. ♙d1 ♜f4 2. ♜h5 b5 3. ♜h4 b4 4. ♜h3 b3 5. ♜g2 (*Moravec 1960*)
- 10) 1. b4 (1. ♜a6? ♜c3 2. b4 ♜c4 3. ♜e4 d5+! ; 1. ♜xd7? ♜c3 2. ♜c5 ♜b4 ; 1. ♜e4? ♜c3) 1. ... ♜c3 2. b5! ♜b4 3. b6 ♜b5 4. ♜xd7 ♜c6 5. ♜e4 ♜xd7 6. ♜d5 ♜c8 7. ♜c6 (*Kopac 1943*)
- 11) 1. ♙f6+ (1. ♜d7? ♜h7 2. ♙g5 a5 3. ♜e6 a4 4. ♜f5 a3 5. ♜g4 a2 6. ♙f6 ♜xh6) 1. ... ♜h7 (1. ... ♜g8 2. ♜d7 a5 3. ♜e6 ♜h7 4. ♙g7 a4 5. ♜f5 a3 6. ♜g5) 2. ♙g7 a5 3. ♜d7 a4 4. ♜e7 ♜g6 5. ♜f8 a3 6. ♜g8 a2 7. h7 (*Heuäcker 1939*)
- 12) 1. ♜g6 g3 2. ♜h4 e4 3. ♜g2 e3 4. ♜f4 g2 5. ♜d5 g1♜ 6. ♜c7# (*Voja 1950*)

51. Eindspel – Afwikkelen: A

- 1) 1. ♜h1! ♜xh1 (1. ... ♜xh3 2. ♜f2) 2. ♜f2
- 2) 1. ♜b6+ ♜c2 2. ♜b4 ♜e4+ 3. ♜xe4 (3. ♜f3 ♜d3) 3. ... fxe4 4. a4 f5 5. ♜e3 (5. a5 f4 6. a6 f3+ 7. ♜e3 f2 8. ♜xf2 ♜d2 9. a7 e3+ 10. ♜f3 e2)
- 3) 1. ♜d8+ ♜h7 2. ♜d3+ ♜g8 3. ♜b3+ ♜h7 (3. ... ♜f8 4. ♜f3+) 4. ♜h3
- 4) 1. ♜e5+ ♜f2 2. ♜g3+ ♜f1 3. ♜d3+ (*D'Hondt 1931*)
- 5) 1. ♜f1! (1. ♜d5+? f5 2. ♜d4 f4+ 3. ♜xf4 ♜f5+ 4. ♜f3 ♜h6) 1. ... ♜f5+ (1. ... f5 2. ♜f4) 2. ♜xf5+ ♜xf5 3. ♜h4 ♜e4 4. h6
- 6) 1. a3! (1. ♜g6 ♜xg6 2. ♜xg8 ♜f6; 1. a4 ♜e6 2. ♜xg8 ♜d6) 1. ... ♜f8 (1. ... ♜e7 2. ♜xg8) 2. ♜g6+ ♜f7 3. a4 ♜xg6 (3. ... ♜e6 4. ♜xg8) 4. ♜xg8 (*Beasley 2002*)
- 7) 1. ♜c6! ♙xc6 2. ♙e4! ♙xe4 3. ♙xe4 ♜c7 4. ♜e5!
- 8) 1. ♜f6 (1. ♜f2+ ♜h3 2. ♜f6 (2. ♜f3+ ♜h4)) 1. ... c4 2. ♜h6+ ♜g2 3. ♜xc6 dxc6 4. g6
- 9) 1. ♜h8 (1. ♜g3 ♜e6 2. ♜g5 ♜f6 3. ♜g6 ♜e5) 1. ... ♜g7 2. ♜g5! (2. ♜xg8+ ♜xg8 3. ♜g4 ♜f8 4. ♜f4) 2. ... ♜xh8 (2. ... ♜f6 3. ♜d8) 3. ♜g6
- 10) 1. ♜a4+ ♜xa4 (1. ... ♜b6 2. ♜a6+ ♜b7 3. ♜c4) 2. b6 ♜b5 3. ♜e4 d5+ 4. ♜e5
- 11) tekening
- 12) 1. ♜b2+ ♜d1 2. ♜b1+ ♜e2 3. ♜b7

52. Eindspel – Vrijpion bedwingen: A

- 1) 1. ♖c3 c1♙ 2. ♜b5+ ♕a8 3. ♜c7+ ♕a7 4. ♚a6#
- 2) 1. ♙a2 ♚c1 2. ♚g1
- 3) 1. ... ♙xg3 (1. ... ♙a7 2. ♜f4 ♜g7 3. g4 hxg4 4. ♜xg4 ♜h6 5. ♜h3 ♙b8 6. g4 ♙a7) 2. a7 ♙f2 3. ♜f4 ♙xa7
- 4) 1. ♜d2+ ♜d3 2. ♜e4 ♜xe4 3. b8♙ h1♙ 4. ♙b7+ (Ericsson 1965)
- 5) 1. ♜d1 ♜d2 (1. ... ♜xd1 2. h7 g2 3. h8♙ g1♙ 4. ♙a1+) 2. ♜e3 ♜xe3 3. h7 g2 4. h8♙ g1♙ 5. ♙d4+ (Hasek 1929)
- 6) 1. ♜d1 (1. ♜xc2? pat) 1. ... c1♙+ 2. ♜c3+ ♕a3 3. ♚a5+ ♕b2 4. ♚a2#
- 7) 1. ♜d3 b1♙ (1. ... b1♜ 2. ♙c5 ♜c3 3. ♜f2+ ♜g1 4. ♜e4+ ♜h1 5. ♜g3#) 2. ♜f2+ ♜g1 3. ♜e4+ ♜h1 4. ♜g3# (Pogosjants 1964)
- 8) 1. ♙b6 ♜xb6 2. ♜c4 f2 3. ♜d5+ ♜c6 4. ♜e3 (Prokes 1941)
- 9) 1. ♜c3 h2 2. ♜xe4! ♜xe4 3. a7 h1♙ 4. a8♙+ (Jespersen 1909)
- 10) 1. ♚e1 a1♙ 2. ♚g1+ ♙xg1 3. ♚g8+
- 11) 1. ♜g6+ ♜h7 (1. ... ♜g8 2. ♜e7+ ♜f8 3. g6 h1♙ 4. g7+ ♜e8 5. g8♙+ ♜d7 6. ♙c8+ ♜d6 7. ♜f5+ ♜d5 8. ♙xb7+) 2. ♜e7 h1♙ 3. g6+ ♜h6 4. ♜f5+ ♜h5 5. ♜g3+ (Kuzmuchev 1984)
- 12) 1. ♙c4 (1. e7 f1♙ 2. e8♙ ♙c1+ 3. ♜d7 ♙d2+ 4. ♜c7 ♙xb4) 1. ... bxc4 2. e7 f1♙ 3. e8♜! (Völlmer 1933)

53. Eindspel – Zetdwang: A

- 1) 1. ♜a3 g4 2. ♜f4#
- 2) 1. f3 ♜g8 2. f4 ♜h8 3. ♜f7
- 3) 1. ♜b6! ♜a5 2. b3! (2. b4+? ♜a6 3. b5+ ♜a5) 2. ... ♚a6 (2. ... ♜a6 3. b4) 3. b4# (Pogosjants 1980)
- 4) 1. c7 ♚d6+ 2. ♜a7! ♚d8 3. ♜b7 (Halberstadt 1936)
- 5) 1. ♚h1 d2 2. ♜g1 ♙f3 3. ♜e2#
- 6) 1. g7 ♙xh7 2. h3 ♜g6 3. h4 ♜h6 4. h5
- 7) 1. c5 b5 2. a3
- 8) 1. ♜h6 g5 2. ♜h5 g4 3. ♜h4 g3 4. ♜xg3
- 9) 1. a7 ♜b5 (1. ... ♜b6+ 2. ♜c7! ♜b5 3. ♜b7) 2. ♜b8! (2. ♜b7? ♜b6 3. ♜c7 ♜a6 4. ♜b8 ♜d7+ 5. ♜c7 ♜xa7 6. ♜xd7 ♜b6) 2. ... ♜b6 3. ♜b7! (Fritz 1964)
- 10) 1. ♚g7 (1. ♚h7? ♙b4 ; 2. ♚xc7? ♙e5+ ♜xe5; 1. ♚xc7 ♙e5+ 2. ♜xe5) 1. ... ♙b4 2. ♚h7 c6 (2. ... ♙d6 3. ♚h8+ ♜d7 4. ♚d8+ ♜c6 5. ♚xd6+ ♜xd6 6. ♜f4 c5 7. ♜e2) 3. ♚h8+ ♜d7 4. ♚d8#
- 11) 1. ♙g6+ ♜xh3 2. ♜f3! e5 (2. ... ♜f7 3. ♙xe6+ ♜h2 4. ♙e2+) 3. ♙f5+ ♜h2 4. ♙c2+ (Lommer 1967)
- 12) 1. ♚h6 ♙h5 2. g3! (2. g4? ♙h2 3. ♜e1 ♜g2; 2. ♜f2? ♜h2 3. g4 ♙h3) 2. ... ♜h2 (2. ... ♙h2 3. g4) 3. g4 ♙h3+ 4. ♜f2! (Jasik 2015)

54. Strategie – Goede + slechte lopers: A

- 1) 1. ♙h6!

Afruil van de lopers van de zwarte velden komt wit ten goede. ♙e zwarte loper is actief.

1. ... ♙xh6 2. ♙xe5 ♙g7 3. ♙d6 f4 4. ♙d5+ ♜h8 5. ♚ae1 ♙f5 6. ♚e7 ♙d4 7. ♙e5+

Een zwak moment. Met een onveilige koningsstand moet je dames op het bord houden. Heel sterk is 7. g4! ♙c2 (7. ... ♙xg4 8. ♙c7 en wint.) 8. ♚fe1. Wit won het eindspel wel. (Reshevsky-Shainswit, New York 1938)

- 2) 1. ... ♜a7

Het paard staat niet goed op c6 en op a7 bereidt het een nuttige loperruil voor. Wit speelt het vervolg niet op zijn best, het is wel leerzaam.

2. ♜e5 (2. ♙d3 ♙e8) 2. ... ♙b5 3. ♙b2 ♙xc4 4. ♙xc4 ♙d5 5. ♙xd5 exd5 6. ♚c1 ♜b5 7. 00 (7. ♚c5!?) 7. ... ♜e4 8. ♚c2 ♜ed6 9. ♙c1 en zwart staat uitstekend (Blumin-Fine New York 1939)

- 3) 1. ♙e2

De loper op c8 bestrijkt de verzwakte velden. Dus ruilen is het juiste plan.

1. ... ♙h6 2. ♙g4 ♜d7 3. ♜f3 ♜b6 4. ♙xc8 ♚exc8 5. ♙b3 ♙f6 6. ♜h4 ♙f8 7. ♜f5 en wit had niet veel moeite meer. (Ståhlberg-Wade, Birmingham 1951)

- 4) 1. ... b5!

De witte pionnen worden op zwart vastgelegd. De gespeelde zet is beter dan 1. ... g5 2. ♚f2 g4 3. a4.

2. ♙f3

Wit wil niet lijdzzaam afwachten en geeft een pion.

2. ... bxc4 3. ♙xc6 ♙xf4 4. ♙xc4 e5 5. ♙e2 exd4 6. ♚d3 dxc3 7. ♚xd7 ♚xd7 8. ♚xd7 ♙d4+ 9. ♜h1 ♙c1+ en wit geeft het op. (Knoch-Aljechin, Kecskemet 1927)

- 5) 1. ... ♙g4!

Niet de loper op d6 is het slechtste stuk op het bord, maar de loper op g3. Na de ruil op f3 krijgt deze loper levenslang.

2. h3 ♙xf3 3. ♙xf3 ♙xf3 4. gxf3 f6 5. ♜g2 a5 6. a4 ♜f7 7. ♚h1 ♜e6 8. h4 ♚fb8. Op de damevleugel speelt zwart met een loper meer. (Winter-Capablanca, Hastings 1919)

- 6) 1. ... ♙f8!

Zwart activeert zijn slechte loper. De zet is mogelijk omdat na 2. ♚xf6 ♙e7 de toren ingesloten is.

2. ♚d2 ♜g7 3. ♙d3 ♙b4 4. ♜c2 ♜c5 5. a3 ♙xc3 6. ♙xf6+ ♜xf6 7. ♜xc3 ♚d8 met een ideale stelling voor zwart. (Tarrasch-Euwe, Bad Pistyan 1922)

- 7) 1. g4!

Wit heeft het voordeel van de goede loper. Hij moet een tweede front maken. Slecht is 1. b4 a5 (of 1. ... ♚a8) en zwart krijgt

tegenspel.

1. ... ♖c8 2. h4 g6 3. ♖h1 ♗g7 4. h5 ♖h8 5. ♖fh2 ♗d7 6. g5 en wit besliste de strijd op de koningsvleugel. (*Tarrasch-Teichman, San Sebastian 1912*)

8) 1. ... ♖a4

Zwart dwingt torenruil af. De vrije c-pion besliste. Weinig levert 1. ... ♖xc2+ 2. ♖xc2 ♖c4 3. ♖b2 ♗g7 4. ♗d2 op.

2. ♖xc4 dxc4 3. ♖b1 c3 4. ♗c1 ♖d1 (*Korotylev-Neuerov, Petersburg 1993*)

9) 1. c3!

Zwart dreigde met ♗b5 de lopers te ruilen.

1. ... ♗b5 2. ♗b1 ♗c6 3. ♗c2 ♖aa8 4. a4 ♗a6 5. b4 b5 6. ♖eb1 ♖ac8 7. ♗d3 ♗a7 8. ♖a3 ♖c7 9. a5 en de loper op a6 is nu een pion (die wel schuin achteruit mag slaan). (*Sokolov-Vaganian, Minsk 1986*)

10) 1. ♗a4! (*Kasparov-Giorgadze, Minsk 1979*)

11) 1. ... ♗xc3

♗c6 is beter dan die op g2.

2. ♖xc3 ♖e5 en zwart staat iets beter. (*Najdorf-Bronstein, Budapest 1950*)

12) 1. ... ♖d7!

De loper op d2 is het probleemkind, niet de loper op e7. Nu kan wit met de passieve loper wel leven, maar dan moet de toren van f1 meedoen. Dat verhindert de damezet. De tempowinst 1. ... ♖d8 2. ♖c1 ♖d7 3. ♗e1 is daarom niet zo goed.

2. ♗c1

Op 2. ♖d1 volgt 1. ... ♖d8.

2. ... a4 3. ♖c2 ♖c8 4. ♖e2 ♖d5 5. a3 b3 6. e4 ♖c4 7. ♖e1 ♖c2 8. f4 ♗c5+ 9. ♗h1 ♗d4 10. f5 ♗xb2 11. ♗xb2 ♖xb2

Wit geeft het op. (*Tylor-Aljehin, Hastings 1936*)

55. Eindspelstrategie – Goede + slechte lopers: A

1) 1. ♗e5+ (1. f5 ♗g7 2. ♗f7 ♗d4 3. ♗xe7 ♗g8) 1. ... ♗g8 2. f5 e6 3. f6 ♗a3 4. f7+ (*Horwitz 1884*)

2) 1. ♗f1 ♗e8 2. ♗h3! (2. ♗g2 ♗g6) 2. ... ♗b7 (2. ... ♗f7 3. ♗c8+) 3. ♗g2+ ♗a6 4. ♗c6 (*Averbach 1954*)

3) 1. ♗f7 ♗b7 2. ♗e6 ♗e4 3. ♗c8 ♗b1 4. ♗b7 ♗a2 5. ♗d5 ♗b1 6. ♗g2 ♗a2 7. ♗f1 ♗b1 8. ♗d3

4) 1. ♗e2 ♗g6 2. ♗d3 ♗h7 3. ♗b1 ♗g6 4. ♗c2 ♗h7 5. ♗b3 ♗g8 6. ♗d1 ♗f7 7. ♗f3

5) 1. ♗a6 (1. a6 ♗c8 2. ♗a8 ♗d7 3. ♗b3 ♗c8) 1. ... ♗e8 2. ♗c8! ♗xc8 (2. ... ♗f7 3. ♗d7!) 3. ♗b6 ♗b8 4. a6 ♗a8 5. ♗c7 ♗a7 6. ♗d8 ♗f7 7. ♗e7 ♗g8 8. ♗d7

6) 1. ♗c2 ♗d4 2. ♗b3 ♗c5 3. ♗c3 ♗a6 4. ♗a8 ♗b5 (4. ... ♗e2 5. ♗b7; 4. ... ♗c8 5. ♗d3) 5. ♗d4

7) 1. ... b5 2. a4 b4 3. ♗f2 ♗c7 4. ♗e1 ♗b6 5. ♗f2 e5

8) 1. ... f5 2. gxf5 ♗g7 3. ♗d4 ♗f6 4. ♗c5 ♗xf5 5. ♗b6 ♗f4 6. ♗g2 d4 (*Nunn-Ribli, Lucerne 1985*)

9) 1. g4 (1. ♗f8 ♗d6 2. ♗g6 g4 3. ♗f7 ♗xg3) 1. ... ♗b4 2. ♗f8 ♗d8 3. ♗g6 ♗c5 4. ♗f7 ♗d6 5. ♗xe7+! ♗xe7 6. ♗e8! (*Evreinov 1970*)

10) 1. ♗e6 ♗e8 2. ♗a2 (2. ♗b3 ♗c3 3. ♗d5 ♗d4 4. ♗e4 ♗b5 (4. ... ♗c5 5. ♗e5) 5. ♗xg6 ♗c4 6. ♗xf7 ♗xf7 7. ♗f5) 2. ... ♗c5 3. ♗e5 ♗c6 4. ♗d5+ ♗c7 5. ♗b3 ♗d8 6. ♗d6

11) 1. b4! axb4 (1. ... b6 2. bxa5 bxa5 3. ♗b5! ♗f8 4. ♗b2) 2. ♗c2! ♗c6 3. ♗b2 b6 4. ♗b3 ♗f8 5. ♗xb4 ♗e8 6. a5! bxa5+ 7. ♗xa5 ♗d8 8. ♗b6 ♗e8 9. ♗c5 ♗c7 10. ♗d3

12) 1. ♗c4 ♗a7 2. ♗b4 ♗b7 3. ♗c3 ♗c7 4. ♗d4 ♗d7 5. ♗e5 ♗e7 6. ♗e6 ♗f8 7. ♗f6 ♗f7 8. ♗xf7 g5 9. hxc5

56. Lopereindspel (=) – Vrijpion: A

1) 1. ♗a5! ♗xa5+ 2. ♗d3 ♗c7 3. ♗e4 (*Dawson 1925*)

2) 1. ♗e3! ♗f7 2. ♗d4 ♗e8 3. a7 ♗c6 4. ♗d7! ♗xd7 5. a8♖+ (*Herbstmann, 1925*)

3) 1. h4! ♗g6 2. ♗b1 ♗xb1 (2. ... d3 3. ♗xd3 ♗h5) 3. b7 (*Troitzky 1909*)

4) 1. ♗f7 ♗a8 2. ♗d5 c6 3. c5+ (*Queckenstadt 1920*)

5) 1. g6! hxc6 2. f6 ♗f3 3. ♗c4! ♗xc4 4. f7 (*Kosek 1921*)

6) 1. a7 ♗d5 2. c4 ♗b7 3. ♗f3 ♗xf3 4. d5 (*Karstedt 1915*)

7) 1. ♗c8 ♗e1 2. ♗xg4 ♗f2 3. ♗f3! (3. ♗h3? ♗e4+!) 3. ... ♗xf3 4. g4 (*Prokes 1941*)

8) 1. g7 ♗f7+ 2. ♗c5 ♗xa2 3. b4+ axb3 4. g8♖

9) 1. ♗d3+ ♗c5 2. ♗f1 ♗d4 (2. ... ♗d5 3. ♗xh3 ♗b5 4. ♗c8) 3. ♗xg2 (3. ♗d6? ♗c3) 3. ... hxc2 4. a8♖ g1♖ 5. ♖a7+

10) 1. ♗a5 ♗b3 2. ♗c3! (*Réti 1925*)

11) 1. c6! bxc6 (1. ... ♗b6 2. cxb7 ♗c7 3. e7 ♗b5 4. ♗g4) 2. ♗g6! c5 (2. ... hxc6 3. e7) 3. e7 ♗b5 4. ♗d3! c4 5. ♗xc4 (*Larsen, 1932*)

12) 1. e6 (1. ♗d7 ♗xf4 2. ♗xf5 ♗xe5 3. h6 ♗f6) 1. ... ♗xe6 (1. ... ♗xf4 2. e7 ♗g5 3. ♗a4) 2. h6 ♗f5 3. ♗d7 ♗h7 4. f5

57. Lopereindspel (=) –Techniek: A

1) 1. ♗b4! ♗d5 2. e4+ ♗xe4 3. ♗xd1 ♗d3 4. ♗c5 e4 5. ♗d5 (*Pogosjants 1976*)

2) 1. ♗h5! ♗b5 (1. ... g6 2. ♗g4 ♗b5 3. ♗e6) 2. ♗e8+ ♗c5 3. g6 ♗g8 4. ♗f7 (*Kubbel 1983*)

3) 1. ♗c2+ ♗a5 2. b4+ ♗a6 3. ♗f5 ♗c6 4. ♗c8 ♗b7 5. b5+ (5. ♗d7? ♗c6) (*Pogosjants 1981*)

4) 1. ♗c5! ♗b8 2. ♗g1! ♗h2! 3. ♗xa7 ♗g1 4. ♗f2! (*Szulc 1954*)

5) 1. ♗e2 ♗c1 2. g4

6) 1. ♗c7+ b6 2. ♗xg3 ♗d2 (2. ... ♗e7 3. ♗e1+ ♗b4 4. ♗c3 ♗xc3+ 5. ♗xc3 b5 6. c5 b4+ 7. ♗d4 ♗b5 8. ♗d5) 3. ♗c2 ♗b4 (3. ... ♗b4 4. ♗e5 ♗e7 zie de variant bij de 2^e. zet) 4. ♗d6+ ♗a5 5. ♗xd2 (*Moravec 1951*)

7) 1. ♗g6 (1. ♗xc5? f2 2. ♗c4 ♗xh7; 1. ♗d5? f2 *Euwe-Lilienthal, Stockholm 1937 0-1*) 1. ... f2 2. ♗d3 f1♖ 3. ♗xf1 ♗xh7

4. ♖xc5

- 8) 1. f6 (1. fxe4? ♙xf5 2. ♙d1 e3 2. ... ♙g4 3. ♖f2 e6!; 1. f4+ ♖xf5 2. ♙d1 e3 3. ♙g4+ ♖e4 4. ♙xc8 e2 5. ♖f2 e6) 1. ... exf6 2. e6! ♙xe6 3. f4+ ♖f5 (3. ... ♖xh5 4. ♙e8+ ♙f7 5. ♙xf7#) 4. ♙d1 e3 (4. ... ♙c4 5. ♙g4#) 5. ♙c2# (Melnichenko, 2010)
- 9) 1. ♖f6 ♖h6 (1. ... ♙d1 2. ♖g7) 2. ♙g6 ♙d1 3. g4 ♙xg4 4. hxg4 (Bernstein 1904)
- 10) 1. ... b5 2. ♙xb5 (2. axb5 ♙d5 3. ♙xd5 exd5) 2. ... ♙xb5+ 3. axb5 ♖c7
- 11) 1. ♖b2 e6 2. ♙c2 (2. ♙f7? ♖d3) 2. ... e5 3. ♙f5 e4 4. ♙xe4 (4. ♙e6+? ♖d3 5. ♙xa2 e3) 4. ... ♙b3 5. ♙d3+! ♖xd3 6. ♖xb3 (Marin 2009)
- 12) 1. d7+ ♖xd7 2. ♙e5 ♖c8 3. ♖f4 ♙b8 (3. ... ♖d7 4. ♖g5 ♖e7 5. ♖g6 ♖d7 6. ♖f7 enz.) 4. ♙xb8 ♖xb8 5. ♖e5 ♖c7 6. ♖xe6 (Hasek 1908)

58. Lopereindspel (≠) – Vrijpion: A

- 1) 1. ... ♙e4 2. ♖f2 b4 3. ♖e2 b3 4. ♖d2 b2
- 2) 1. d5+! ♙xd5 (1. ... cxd5 2. e4! dxe4 (2. ... ♙xe4 3. ♖e3 ♖f5 4. ♖d4) 3. ♖e3 d5 4. a7 d4+ 5. ♖f4) 2. e4 ♙xe4 3. f3 ♙xf3 4. ♙c5 (Beyer 1984)
- 3) 1. e7 a2 2. ♙e3+ g5 3. ♙d4 (Apschenek 1933)
- 4) 1. ♙f4+ ♖g7 2. ♙e5+ ♖f7 3. ♙d4 cxd4 4. a7
- 5) 1. ♙f5+ ♖f6 2. ♖e8 ♙e7 3. ♙h3 (Herbstmann 1928)
- 6) 1. ♙b1 (1. a7? ♙xa7 2. ♖xa7 ♖e3 3. ♙b1 ♖d2 4. ♖b6 ♖c1 5. ♙d3 ♖d2 6. ♙b1 ♖c1) 1. ... ♙d4 2. a7 ♙xa7 3. ♖xa7 ♖e3 4. ♖b6 (Rubinstein-Grünfeld, Karlsbad 1929)
- 7) 1. ... ♙f8 (1. ... ♖f4 2. ♙c8 ♙f8 3. ♖xd4 g4 4. ♙xg4 ♖xg4 5. h6) 2. ♙c8 (2. ♙h3 ♙g7 3. ♖e2 ♖f4) 2. ... ♙g7 3. ♙d7 ♖f4
- 8) 1. d4 ♙xd4 2. d6+ ♖xd6 3. ♙f5 gxf5 4. h7
- 9) 1. ♙c5+ ♖a6 2. ♖c7 ♙a8 3. ♖c8 ♙b7+ 4. ♖b8 (Dobrescue, Nestorescue 1976)
- 10) 1. ... g1♚ 2. ♙xg1 ♖g2 3. ♖g4 ♙a8 4. ♖h4 ♙f3
- 11) 1. ... ♙e3 (1. ... g4? 2. ♖f5 ♙e3 3. ♖xg4 ♙xf2 4. ♖h3 a2 5. ♙xa2 ♖xa2 met de verkeerde loper!) 2. ♖xh6 (2. f3 a2 3. ♙xa2 ♖xa2) 2. ... g4+ 3. ♖g6 ♙xf2
- 12) 1. ♖a7 (1. ♙f6? ♖f7 2. ♙g5 –2. ♙c3 g5 –2. ... ♖e6) 1. ... ♙c8 2. ♖a8 ♙a6 3. ♖b8 (Dragan 1925)

59. Lopereindspel (≠) – Verdedigen: A

- 1) 1. ... ♖e7 2. h7 g6+ 3. ♙xg6 (3. ♖xg6 ♙h8) 3. ... ♙g7
- 2) 1. ♙f3 (1. ♙e4 ♖f4 2. ♙d3 h4 3. ♖b1 ♖g3 4. ♙f1 ♖f2 5. ♙c4 ♙f6 ; 1. ♙f7 h4)
- 3) 1. f5 ♙xf5 2. ♙g3 d5 3. ♙d6 ♖f7 4. ♖d4
- 4) 1. g4 hxg4 2. ♖c1
- 5) 1. ♖a3 (1. ♖b3 c1♚ 2. ♙xc1 ♖xh4 3. ♙b2 ♙f7+ 4. ♖c2 g5) 1. ... c1♚+ 2. ♙xc1 ♖xh4 3. ♙b2
- 6) ... ♙d6 2. ♙b3 ♙c5 3. b7 ♙d6 4. ♖d5 ♙b8 5. ♖c6 ♖e7
- 7) 1. ... ♖c8! (1. ... ♖c6? 2. e7 ♖d7 3. b7 ♙xb7 4. ♖f7 ; 1. ... ♖e8? 2. ♖e5 ♙b7 3. ♖d6 ♙a8 4. ♙b8 ♙b7 5. ♙c7 ♙f3 6. e7 ♙g2 7. ♙d8 ; 1. ... ♖d8 2. ♙b8) 2. e7 ♙c6 3. ♖f7 ♖b7 4. e8♚ ♙xe8+ 5. ♖xe8
- 8) 1. ... ♙b5! (na 1. ... ♖c8? kunnen de pionnen in gesloten formatie oprukken: 2. ♖c5 ♙f3 3. b5 ♙e2 4. ♖b6 ♙d3 5. ♖a5 ♙e2 6. b6) 2. a7 ♙c6 3. ♖c5 ♙a8
- 9) 1. ... ♖g5 en wit kan niet meer binnendringen.
- 10) 1. ♙f5 ♖a2 2. ♙e6 ♖b2 3. ♙f7 ♖a3 4. ♙g6
- 11) 1. g6 (1. h5? ♙xg5 2. ♙e2 ♖f2 3. ♙d1 ♖e3 4. ♙c2 ♖d2 5. ♙b1 ♖c3 6. ♙a2 ♖xd3 ; Goed is 1. ♖g1 of een normale loperzet. Na slaan op h4 is dan 2. g6 wel aangewezen.) 1. ... fxg6 2. h5 gxh5 3. ♙g2
- 12) 1. ... a5 (1. ... ♙e2? 2. ♙c3 ♙h5 3. ♙a5)

60. Lopereindspel (=) – Verdedigen: A

- 1) 1. a6 ♙b8 2. ♙c3 ♙a7 (2. ... dxc3 3. a7 ♙xa7 pat.) 3. ♙xd4+ ♙xd4 4. a7 ♙xa7 pat. (Dawson 1913)
- 2) 1. ♖e6 ♙f8 2. ♖d5 ♖d2 3. ♖c4 ♖c2 4. ♙g7! (4. ♖b5? ♖b3 5. ♙c1 ♙g7 6. ♖a5 ♙f6 7. ♖b5 ♙c3) 4. ... ♙e7 5. ♙f6! ♙d6 6. ♙e5! (Buzandjan 1955)
- 3) 1. ♙c3! (1. ♙f6? ♙d2 2. ♙g7 ♙c1 3. ♙e5 ♖c2) 1. ... ♙xc3? 2. bxc3 ♖c2 3. c4 ♖b3 4. c5 ♖xa3 5. c6 ♖b2 6. c7 a3 7. c8♚
- 4) 1. ♙g6! c4 2. ♙h7! ♙xh7 (2. ... ♖f7 3. ♙g8+ ♖f8 (3. ... ♖g6 4. ♙xc4 ♙xc4 pat.) 4. ♙xc4 ♙xc4 5. g6 ♙d3 6. ♖h7 ♙xg6+ 7. ♖xg6 ♖g8) 3. g6 c3 4. gxh7 (Nerong 1932)
- 5) 1. g5 (1. ♙f4 ♙h4 2. ♙e3 ♙g3 3. ♙g1 ♙f4 4. ♖b3 ♖b6 5. ♖a4 ♙c1)
- 6) 1. ♙xe3 ♙d2 2. ♙g5 ♖f5 3. f4 ♙xf4 4. ♖h5
- 7) 1. f3! ♙xf3 2. ♖f2 h2 3. ♙d1! ♙xd1 (3. ... h1♚ 4. ♙xf3+) 4. ♖g2 (Prokes 1946)
- 8) 1. c6! ♙xc6 (1. ... ♖e7 2. c7 ♖d7 3. ♙a4!) 2. ♙a4! bxa4 3. ♖d2! (3. ♖d1? ♙e4! 4. ♖c1 a3) 3. ... a3 (3. ... ♙e4 4. ♖c3!) 4. ♖c2 (Ojanen 1957)
- 9) 1. g6 ♙c5 (1. ... ♙d4 2. f5 exf5 3. ♙f6) 2. ♙f6! ♙f8 3. f5! exf5 4. ♙e7! ♙xe7 pat. (Selesniew 1917)
- 10) 1. ♖xf4 ♙xh3 2. ♙a6! bxa6 (2. ... ♙g2 3. ♙xb7 ♙xb7 4. ♖e3 ♖d5 5. ♖d2 ♖c4=) (Breider 1950)
- 11) 1. ♖e5 (1. ♙a2 ♖f6) 1. ... ♙f7 2. ♖xd4 ♙xc4 3. ♖c3 (naar Holm 1932)
- 12) 1. ♙h3 ♙c6 2. ♙g2 ♙xg2 3. d7 h1♚+ 4. ♖d2

61. Verdedig tegen koningsaanval: A

- 1) 1. ... ♖c4 2. ♜h5? (2. ♙e7 f5 3. ♙xf8 ♜xf8) 2. ... ♜xf1+
- 2) 1. ... ♜h2+ 2. ♙f1 (2. ♙h2 fxg3+) 2. ... ♜g2+ 3. ♙g2 f3+
- 3) 1. ... ♙e4 (1. ... ♙g8 2. ♙h6 ♙e4 3. ♙xg7=) 2. ♙h6 ♙g6
- 4) 1. ... ♜c2+! (vooral niet 1. ... ♙h7? 2. ♙g5+ ♙g8 3. ♜h3) 2. ♙xc2 (2. ♙a1 ♜d1+ 3. ♙a2 ♙b4+ 4. ♙a3 ♜a1#; 2. ♙a2 ♙b4+ 3. ♙a3 ♙d3+ 4. b4 ♙xb4+ 5. ♙a2 ♜xb2#) 2. ... ♙xc3+ 3. fxe3 ♙h7
- 5) 1. ... ♜c5+ 2. ♙h1 ♜f2
- 6) 1. ... ♙f6 2. ♜h4 ♙e8 (2. ... ♙g4 3. ♜h3 ♙xe5 4. fxe5 ♜c7 5. ♜h7+) 3. ♜h3 ♙h5 4. ♜ff3
- 7) 1. ... ♜h7 2. ♜h4 ♜h4 3. gxf4 ♜g8
- 8) 1. ... ♙xb5! (1. ... ♙f6? 2. ♙xc7 ♜xc7 3. ♙xf8; 1. ... ♙xc4? 2. ♙xc4 ♙h6 3. ♜h6 ♙xb5 4. hxf6) 2. ♙xg7 ♙xg7 3. hxf6 hxf6 4. ♜h6+ ♙f6 en zwart leeft.
- 9) 1. ... ♜xf2+ 2. ♙h1 ♜xe1+ 3. ♜xe1 ♙f2+
- 10) 1. ... ♙d3 2. ♜xd3 fxe5 3. ♜h6+ (3. e4 ♜h4 4. ♜g3 ♜h7 5. ♜g4 ♜a6) 3. ... ♙g8 4. ♜g6+ (4. e4 ♜f6)
- 11) 1. ... h5 (1. ... ♙xg7 2. f6) 2. ♜g5 ♙xg7 3. ♜c3 ♜e5
- 12) 1. ... ♙f6 (1. ... ♙f8 2. ♜g5; 1. ... ♙g8 2. ♜a8 ♜c8 3. ♜xc8)

62. Verdedigen (Verdedig tegen koningsaanval: B)

- 1) 1. ♜e8+ (1. ♙g2 ♙f4+; 1. f4 ♙xf4+; 1. ♙f5 ♙g3+ 2. ♙g2 ♙xf5) 1. ... ♙f8 2. ♜xf8+ ♙xf8 3. ♜c8+ ♙e7 4. ♙f5+
- 2) 1. ... ♜xe4 2. ♙xe4 ♙e8
- 3) 1. ♙xf3 exf3 2. ♜g7+
- 4) 1. ♜xf7+ ♙h8 2. ♙e5
- 5) 1. ... ♜xc1+ 2. ♜xc1 ♙xb2
- 6) 1. ... ♜b1+ 2. ♙e1 ♜c4
- 7) 1. ... ♜xd5 (1. ... ♜xf4 2. ♙xe7#) 2. ♜h8+ (2. ♙xa6 ♜xg2 3. ♜h2 ♜e4+) 2. ... ♙h8 3. ♜h6 ♜c1+ 4. ♜xc1 ♜xd3+ 5. ♜c2 ♜xc2+ 6. ♙xc2 ♜c8+ 7. ♙d1 ♙g7
- 8) 1. ♜d2 (1. d4 ♜e2) 1. ... ♜xd2 2. d4 ♜e2? (partij: 2. ... ♙h2 is beter) 3. ♙c1
- 9) 1. ♜e2 (1. h6? ♜xa2) 1. ... ♜a4 2. ♙b1 ♜xa2+ 3. ♙c1) 1. ... ♜a5 2. ♜b1 ♜xc2 3. ♜b4 (3. ♜h3 ♜h2 4. ♜dh4) 3. ... ♜xb4 4. ♜xc2 ♙b3+ 5. ♙b1 ♙d2+ 6. ♙c1 ♙c4 (*Skripchnko-Naiditch, Dortmund, 2001*)
- 10) 1. ... ♙d2! (1. ... ♜xg6? 2. ♜xf8+ ♙g8 3. ♙h5! ♜e6 (3. ... ♜g5 4. h4 ♜f4+ 5. ♙g2) 6. ♜g7# (*Chigorin-Tarrasch, St. Petersburg 1893*) 2. ♜xf6 ♙h6 3. ♜h6 b3 4. ♙d1 b2 5. ♙c2 ♜c8
- 11) 1. ... ♜b5 (1. ... gxf6 2. ♜h4) 2. ♜h4 (2. ♜d1 ♙xf6) 2. ... ♜xd3 3. ♙c1 ♜f5
- 12) 1. ... ♜e8 (1. ... ♜e8 2. ♜h3; 1. ... ♙e5 2. ♙f6 exf6 3. ♜h3) 2. ♙f6 (2. ♜h3) 2. ... ♙xf6 3. ♜h3 ♙h5 4. ♜h5 gxf5 5. ♜g5+

63. Verdedigen – ♙♙♜ tegen vrijpion: A

- 1) 1. ♜d4+! ♙e6 (1. ... ♙c6 2. ♜c4+ ♙b5 3. ♙xe2 ♙xc4 4. ♙d2 ♙b3 5. ♙c1 ♙c3 pat.) 2. ♜e4+ ♙f5 3. ♙xc2! ♙xe4 4. ♙d2 ♙f3 5. ♙e1 ♙e3 pat. (*Maksimovskikh e.a 1987*) ½-½
- 2) 1. ♙f3 d2 2. ♜c4+! ♙d3 3. ♜d4+ ♙xd4 4. ♙xe2 ♙c3 5. ♙d1 ♙d3 pat. (*Prokes 1939*)
- 3) 1. ♙e1 c3 (1. ... ♙c3 2. ♜e3+ (2. ♙d1? b2) 2. ... ♙c2 3. ♜e2+ ♙c1 4. ♜e3) 2. ♙d1 b2 (2. ... c2+ 3. ♜xc2) 3. ♜d2+! ♙c4 4. ♜xb2 ½-½ (*Prokes 1947*)
- 4) 1. ♙e6! (1. ♙d4? ♙xg5 2. ♙e3 ♙h4 3. ♙f2 ♙h3 4. ♙g1 ♙g3) 1. ... g3 (1. ... ♙xe6 2. ♙d4 ♙f5 3. ♙e3 ♙g5 4. ♙f2 ♙f4 5. ♙g2) 2. ♙d4+ ♙e4 3. ♙e2 ½-½ (*Hanneman 1949*)
- 5) 1. ♙g7! (1. ♙f7? d3 2. ♙g6 d2 3. ♙f4+ ♙h6!) 1. ... d3 2. ♙g6 d2 (2. ... ♙g5 3. ♙e5 d2 4. ♙f3+) 3. ♙f4+ ♙g4 (3. ... ♙g5 4. ♙h3+; 3. ... ♙h4 4. ♙g2+) 4. ♙d5! (4. ♙g2? ♙f3) 4. ... d1♙ 5. ♙e3+ (*Von Altena 1941*)
- 6) 1. ♙d6 (1. ♙f8 g3 2. ♙d6 g2 3. ♙f7+ ♙h7 4. ♙g5+) 1. ... g3 2. ♙f8 g2 (2. ... ♙h7 3. ♙e4 g2 4. ♙g5+) 3. ♙f7+ ♙h7 4. ♙g5+ ♙g6 5. ♙f3 (*Hanneman 1927*)
- 7) 1. ♙g2! (1. ♙f1? ♙e5 2. ♙e7 ♙f4 3. ♙f6 (3. ♙g2 ♙e3 4. ♙f6 ♙e2) 3. ... ♙f3) 1. ... ♙e5 2. ♙e7 ♙f4 3. ♙f6 ♙e3 4. ♙f5 ♙e2 5. ♙f4 f1♙+ 6. ♙xf1+ ♙xf1 7. ♙xg3 (*Kling, Horwitz 1853*)
- 8) 1. ♙d3! (1. ♙a2? ♙e5!; 1. ♙c3+? ♙e5; 1. ♙d2+? ♙f4 2. ♙a2 ♙e5) 1. ... ♙e5 (1. ... ♙f4 2. ♙d4 h2 3. ♙e4) 2. ♙e3 h2 3. ♙e4 (*Selivanov 1994*)
- 9) 1. ♙h7 ♙d5 2. ♙d3! (2. ♙f5? h2 3. ♙c8 ♙c6) 2. ... h2 3. ♙a6 ♙c6 4. ♙c8 h1♙ 5. ♙b7+ (*Selivanov 1991*)
- 10) 1. ♙a6 f2 2. ♙b7 ♙d5 3. ♙b6 ♙d4 4. ♙c6 ♙e4 5. ♙c5 ♙e3 6. ♙d5 ♙f3 7. ♙d4 ♙e2 8. ♙e4 f1♙ 9. ♙xf1+ ♙xf1 10. ♙f3 ½-½ (*Halski 1983*)
- 11) 1. ♙e8! (1. ♙e2? h4! 2. ♙b6 ♙c3 3. ♙c5 d4 4. ♙d5 d3 5. ♙f3 h3! 6. ♙e4 h2 7. ♙e3 d2 8. ♙e2 ♙c2 9. ♙f2 h1♙ 10. ♙e4+ d2 Bf3 h4; 1. ♙d7? d4 2. ♙f5 ♙c3 3. ♙b6 d3 4. ♙e4 d2 5. ♙f3 h4) 1. ... h4 2. ♙f7 ♙c4 3. ♙b6 h3 4. ♙c6 h2 5. ♙xd5+ ½-½ (*Pikurov 1987*)
- 12) 1. ♙e2 (1. ♙g4? h2 2. ♙c8 ♙d3 3. ♙b7 ♙c2 4. ♙e4+ ♙c3) 1. ... h2 2. ♙a6 ♙d4 3. ♙b7 ♙c3 4. ♙e4 ½-½

64. Verdedigen tegen dreigen: A

- 1) 1. ♜f8+ ♙xf8 2. ♙e6+ ♙f7 3. ♙xd4
- 2) 1. ... ♜xg3+ (1. ... ♙xg7 2. ♜hxf7+ en wit staat beter; 1. ... ♙e7 2. ♜h8+ ♙xg7 3. ♜xd8) 2. ♙xg3 ♙d6+ 3. ♙g4 ♙h7
- 3) 1. ♜a1! ♜a4+ 2. ♙e2+!
- 4) 1. ... ♙f6 2. exf6 ♜d4
- 5) 1. ... ♜g7 (1. ... d5 2. ♙xd5) 2. ♜h4 ♜f8 3. ♜h5 ♜g7

- 6) 1. ... ♖d2 2. ♙xf8 (2. ♙h8 ♖g8) 2. ... ♙xg2+ 3. ♚xg2 ♖e1+ (3. ... ♖d1+)
- 7) tekening
- 8) 1. ... ♖f2
- 9) 1. ... ♙xh2+ 2. ♙xh2 (2. ♖xh2 ♖xe4 ; ♙xh2 3. ♖e5; 2. ♙h1 ♙g3) 2. ... ♖e5+ 3. ♙gl h6
- 10) 1. ... ♖e1+ (1. ... ♖xf7 2. ♙xd4+) 2. ♖xe1 (2. ♙xe1 ♙xc3+) 2. ... ♖xf7 3. ♙xd4+ ♙g8
- 11) 1. ... ♖a1 (1. ... ♙xe4+? 2. ♖xe4+ ♙d6 3. ♖b8+ ♙d5 4. ♖e5+; 1. ... ♙e6 2. ♖xc6; 1. ... ♖xb7 2. ♙xd5+ ♙f8 3. ♙xa2) 2. ♙xd5+ (2. ♖a6 ♖xe1 3. ♙xe1 ♙xe4+; 2. ♖e2 ♖xb7) 2. ... ♖xe1 3. ♖xd7+ ♙xd7 4. ♙xc6+ ♙xc6 5. ♙xe1
- 12) 1. ♙e4! ♖xe4 2. ♖f7 (*Seyboth, 1903*)

65. Toreneindspel – Kwetsbaarheid: A

- 1) 1. ♙g5 (1. ♙h5? ♙g7) (1. e6? ♖e7) 1. ... ♖xe5+ 2. ♙g6 ♖e8 3. ♙f7 ♖e1 4. ♖h6# (*Ulrichsen 2001*)
- 2) 1. ♖a8! (1. ♙xh6?) 1. ... ♙g7 2. h8♖+! (2. ♖a7+? ♙h8) 2. ... ♖xh8 3. ♖a7+ ♙f8 (3. ... ♙g8 4. ♙g6) 4. h4! ♖g8+ (4. ... ♙g8 5. ♙g6) 5. ♙f6 (*Kottke 1983*)
- 3) 1. ♖h2+ (1. ♖xc7 a5+ 2. ♙c5 ♖c1+ 3. ♙d6 ♖xc7 4. ♙xc7 a4 5. b6 a3 6. b7 a2 7. b8♖+ ♙c2) 1. ... ♙c1 2. ♙b3 ♖a5 3. ♖h1+ ♙d2 4. ♙b4 ♖a2 5. ♖h2+
- 4) 1. a7 (1. ♖a4 ♖h5 2. a7 ♖h8+ 3. ♙e7 ♖a8) 1. ... ♙b7 2. a8♖+ ♙xa8 3. ♙c7 c4 4. ♖xc4 ♖a5 5. ♙b6 (*Blandford 1993*)
- 5) 1. ... ♖d6 2. ♖xa7+ (2. ♖xd6 ♙xd6) 2. ... ♙e6
- 6) 1. ♙f6 h6 2. ♙g6 ♖g5+ 3. ♙xh6 ♖g8 4. ♖h7# (*Blandford 1964*)
- 7) 1. d8♖+ ♙xd8 2. ♙e5 f4 3. ♙e6 ♖e8+ 4. ♙d6 (*Minev 1974*)
- 8) 1. ♙a7 ♙c7 2. ♖c1+ ♙d8 3. e6 dxe6 4. ♙b7 ♙d7 5. ♖d1# (*Pogosjants 1980*)
- 9) 1. b5+ cxb5 2. b4! ♖xb4 3. ♖e7 ♙a5 4. ♖xa7# (*Tarasjuk 1990*)
- 10) 1. ♙c6 ♖xa6+ 2. ♙b5 ♖a8 3. ♖a4+ ♖xa4 4. bxa4 d5 5. a5 d4 6. a6 d3 7. a7 d2 8. a8♖+ (*Prokes 1950*)
- 11) 1. ... a4 2. bxa4 b3 3. cxb3 (3. c4 ♙f3) 3. ... ♙f3
- 12) 1. c7! (1. ♖d7? ♖xc6 2. ♖xd5 h4!) 1. ... ♖c6 2. ♖b6! ♖xc7 3. ♖xf6 h4 4. f3+ ♙h5 5. g4# (*Steckbauer 1985*)

66. Toreneindspel – Vrijpion: A

- 1) 1. ♖c1 ♙h4 2. ♖c4 ♖xc4 3. e8♖ (*Katsnelson, Maksimovskikh 1983*)
- 2) 1. ♙c4 ♙a5 (1. ... ♙a3 2. h7 ♖h3 3. ♖b3+ ♖xb3 4. h8♖ ♙a2 5. ♖h2+ ♙a3 6. ♖d2) 2. ♖b5+ ♙a6 3. ♖h5 gxf5 4. h7 (*Troitzky, Cheron 1962*)
- 3) 1. ♖g6 (1. h7? ♙c2 2. ♖c6+ ♙b1 3. ♖b6+ ♙c2 ; 1. ♙g1 ♖c3 2. ♖b1 ♖c7) 1. ... ♙e2 2. ♖xg3 ♖xg3 3. h7 (*Lauer 1977*)
- 4) 1. ♖f4+ (verleidelijk maar niet goed is 1. g3 ♖a6! 2. ♖f4+ ♙e5 3. ♖g4 ♖e6 met remise) 1. ... ♙xf4 (1. ... ♙d5 2. ♖g4 ♖e2 3. g7 ♖e8+ 4. ♙c7 ♖g8 5. ♙d7 a5 6. ♙e7 a4 7. ♙f7) 2. g3+ ♙xg3 3. g7 (*Wotawa 1936*)
- 5) 1. ♖g6+ ♙h3 2. ♖g1 hxg1♖+ 3. ♙xg1 ♙g3 4. ♙f1 ♙f3 5. e8♖ (*Watkinson 1936*)
- 6) tekening
- 7) 1. ♙g3 ♖g7+ 2. ♙f2 ♖f7+ 3. ♖f4! ♖xf4+ 4. ♙e3 ♖f1 5. ♙e2 (*Jonsson 1966*)
- 8) 1. b6 ♙f7 (1. ... ♖g7 2. ♖g3 ♖xg3 3. b7) (1. ... ♖g1+ 2. ♙e2 (2. ♙f2? ♖d1) 2. ... ♖g2+ 3. ♙d3 (3. ♙f3 ♖g5) 3. ... ♖g7 (3. ... ♙f7 4. ♖f3+ ♙e7 5. ♖f8) 4. ♖xe6 ♙f7 5. b7) 2. ♖f3+ ♙e7 3. ♖f8 ♙xf8 (3. ... b3 4. b7 b2 5. b8♖ b1♖+ 6. ♖xb1 ♖g1+ 7. ♖f1) 4. b7
- 9) 1. ♖g7 ♙c2 2. ♖g2+ ♙b3 3. ♖a2
- 10) 1. ♙c6 ♙d8 2. ♖h1 ♖a1 3. ♖b1 ♖xb1 4. b7 (*naar Geiger*)
- 11) 1. ♙h5! g2 (1. ... ♖a8 2. ♙h6 hxg6 3. ♖b2) (1. ... hxg6+ 2. ♙h6 a4 3. ♖b2) 2. g7+! ♙xg7 3. ♖xg2+ ♙f7 9. ♖xg8 (*Krug, Garcia 2015*)
- 12) 1. ♖g3 ♖f6 2. ♖g8 ♙f7 (2. ... ♖f4+ 3. ♙g3 (3. ♙xh5? ♖f1) (3. ♙h3 is winnend maar wit kan vermijden het ♖ tegen ♖ eindspel natuurlijk beter vermijden: 3. ... ♙f7 4. ♖h8 ♙g7 5. a7 ♙xh8 6. a8♖+ ♙g7) 3. ... ♖f1 4. ♙g2 ♖a1 5. a7) 3. a7 (3. ♖h8 ♖f4+ 4. ♙xh5 ♙g7 5. a7) 3. ... ♙xg8 4. a8♖+ (*naar Prokes 1948*)

67. Toreneindspel – Vrijpion: B

- 1) 1. ♖e7 ♙c8 2. f7 ♙d8 3. ♖a7 ♖f8 4. ♙xh2 (*Cvejic 1949*)
- 2) 1. a6 ♖a1 2. a7 ♙f7 3. ♖h8 ♖xa7 4. ♖h7+
- 3) 1. ♖g5 ♙c4 (1. ... ♖h6 2. ♙g4+ ♙c4 3. ♖h5) 2. ♙g6
- 4) 1. ♖a7 ♙d8 2. b7 ♙c7 3. b8♖++ ♙xb8 4. ♖xd7
- 5) 1. ♖c8 ♖xc8 2. bxc8♙! ♙c2 3. ♙g4 ♙d3! 4. ♙g3! ♙e4 5. ♙h4
- 6) 1. ♖e7 ♙c5 2. ♖e5+ 1-0
- 7) 1. b5 cxb5 2. ♖f8
- 8) 1. ♖f5+ ♙g7 2. ♖f2 ♙g6 3. ♖c2 ♙f7 4. ♙c7
- 9) 1. b6 axb6 2. ♖a8+ ♙e7 3. c7 e2 4. ♖e8+
- 10) 1. b4 ♙e6 (1. ... ♖a1+ 2. ♙xg2 ♖a3 3. ♙f2 ♖a6 4. ♙e3 ♖a4 5. ♙d3 ♖a1 6. ♙c4 ♖c1+ 7. ♙b3 ♖a1 8. ♖g7) 2. ♖h6+ ♙d7 3. ♖h8
- 11) 1. h3 ♙h7 2. h4 ♙h6 3. ♖a8 ♖xb7 4. ♖h8# (*Marwitz 1939*)
- 12) 1. ♖c8 ♖xc8 2. bxc8♙ ♙c2 3. ♙g4 ♙d3! 4. ♙g3! ♙e4 5. ♙h4 (*Zahorovsky 1989*)

68. Toreneindspel – Techniek: A

- 1) 1. ... ♖d3+ (1. ... ♖h4 2. ♖e4 ♖xc4 3. ♙xe4 ♙b7 4. ♙d3 ♙c7 5. ♙c3; 1. ... ♖a3 2. ♖e4) 2. ♙c4 ♖a3 (*Velimirovic-Barlov, Vrbas 1982*)

- 2) 1. ... ♖e8 2. ♖a7 (2. ♖a1 ♜xc5) 2. ... ♖e6 3. ♖a5 ♖e7
- 3) 1. ♖b1 (1. ♜b3? ♜f7=; 1. ♖b8? ♖a1+ 2. ♜b5 ♖b1+ 0-1) 1. ... ♖h2 2. ♖b8 ♖xh7 (2. ... ♖a2+ 3. ♜b3) 3. ♖a7+
- 4) 1. ... ♖d2 2. ♖c8 ♜d5
- 5) 1. ... ♖b6 (1. ... a2 2. ♖h8+ ♜d7 3. ♖a8 b5 4. g5)
- 6) 1. h7 ♖h2 2. ♖a4
- 7) 1. ... ♖f5 (1. ... ♖f2 2. ♖a3 ♜xg2 3. ♜xa7 (3. ♖xg3+ ♜xg3 4. ♜xa7 ♜f4 5. b6 ♖a2+ 6. ♜b8 ♜e5)) 2. ♖a5 ♜xg2 3. ♜xa7 ♜h3 4. ♜a6 g2 5. ♖a1 ♖f1 (*Zharavliov-Vasiukov URS tt*)
- 8) 1. ♖c7 ♖f6 2. ♖d7 ♖f5 3. ♜e4 ♖f6 4. ♜e5 (*Kaminer 1926*)
- 9) 1. c4 (1. c3? ♖h5+ 2. ♜g3 ♖g5+ 3. ♜h4 dxc3) 1. ... dxc3 (1. ... ♜e3 2. ♖e7+; 1. ... ♜f5 2. ♖c5+) 2. ♖c4+ ♜d5 (2. ... ♜e3 3. ♖xc3+ ♜f2 4. ♖f3+ ♜xe2 5. ♖g3) 3. ♖g4 c2 4. ♖xg5+ (*Enserink 1993*)
- 10) 1. b5 (1. ♖xe5+ ♜f6 2. ♖xe6+ ♜xe6 3. ♜d4 ♜d6 4. ♜c4 ♜c6=) 1. ... ♜f6 2. b6 ♖e8 3. ♜d5 ♜e7 (3. ... e4 4. b7 e3 5. ♖c8 ♖e5+ 6. ♜d4 e2 7. ♖f8+) 4. ♖c7+ ♜d8 5. ♖a7
- 11) 1. h6+ ♜xh6 (1. ... ♜g8 2. g7) 2. ♖h1+ ♜g7 3. ♖h7+ ♜g8 4. g7
- 12) 1. ♜h3 (1. a5 ♜xa5 2. ♖xg5+ ♜b6 3. ♖g7 ♜c6 4. ♜g3 ♖f1 5. ♜g4 ♜d6 6. ♜g5 ♜e7=) 1. ... ♜b6 (1. ... ♖h4+ 2. ♜g3 ♖f4 3. a5) 2. ♜g3 ♜a6 3. a5 (*Janosi, Benkö, 1987*)

69. Toreneindspel – ♖ vóór de ♘

- 1) 1. ♜c7 ♜c5 2. ♖c8 b5 (2. ... ♖xa7+ 3. ♜b8+ ♜d5 4. ♜xa7) 3. a8♞ ♖xa8 4. ♖xa8 b4 5. ♖b8 ♜c4 6. ♜b6
- 2) tekening
- 3) 1. f6 ♖b5 2. ♖h8
- 4) 1. g4+ ♜h4 2. g5 hxg5 3. ♖h8+ ♜g3 4. c8♞ ♖xc8 5. ♖xc8 g4 6. ♜c2 ♜f2 7. ♜d2 g3 8. ♖f8+
- 5) 1. ♖d8 ♖a6+ 2. ♖d6 ♖xa7 3. ♖d7+ ♖xd7 4. ♜xd7
- 6) 1. f5 gxf5 2. g6 fxg6 3. ♖g8 g5 4. a8♞ ♖xa8 5. ♖xa8
- 7) 1. ... h5
- 8) 1. ... a4+ 2. ♜c2
- 9) 1. ... g5 (1. ... ♖a3+ 2. ♜g4 ♖a5 3. h3 ♖a3 4. ♜g5 ♖a4 5. h4 ♖a1 6. ♜f6 ♖a6 7. ♜e5 ♖a4 8. ♜xe6 en wit maakt met h5 een vrije f-pion.) 2. fxg5 ♖xg5+ 3. ♜f4 ♖a5
- 10) 1. ... ♜f6 (1. ... ♖a5 2. g5 ♖a6 3. f5 gxf5 4. g6 fxg6 5. ♖h8) 2. g5+ ♜g7
- 11) 1. ... ♖b1 (1. ... ♖b4 2. ♖e8 ♖xb7 3. ♖xe3) 2. f4 e2
- 12) 1. ... ♖a3 2. ♜d6 ♖d3+ 3. ♜c6 ♖a3 4. ♜d5 ♖d3+

70. Toreneindspel – Anticipereren ♖ – ♚ : A

- 1) 1. ♖g6 ♜h3 2. ♜f8 ♖xe7 3. ♜xe7 h4 4. ♜f6 ♜h2 5. ♜f5 h3 6. ♜f4 ♜h1
- 2) 1. ♖b1 ♖e2 2. e8♞+ ♖xe8+ 3. ♜xe8 ♜c5 4. ♜d7 b4 5. ♜c7 ♜b5 6. ♜b7 ♜c4 7. ♜a6
- 3) 1. ♖h5+ ♜d4 (1. ... ♜d6 2. e8♞ ♖xe8+) (1. ... ♜c6 2. e8♞+ ♖xe8+ 3. ♜xe8 ♜b5 4. ♜d7 ♜b4 5. ♜d6 c4 6. ♖c5 c3 7. ♜d5 ♜b3 8. ♜d4) 2. ♖h4 ♖xh4 3. e8♞
- 4) 1. ♜b6 a4 (1. ... ♖g4 2. ♖xa5) 2. ♖b5+ ♜a3 3. c7 ♖xc7 4. ♜xc7 ♜a2 5. ♜c6 a3 6. ♜c5 ♜a1 7. ♜c4 a2 8. ♜b3 ♜b1 9. ♖h5
- 5) 1. ♖c1+ ♜d5 2. ♖b1 ♜c6 3. f8♞ ♖xf8 4. ♜xf8 b5 5. ♜e7 ♜c5 6. ♜d7 b4 7. ♜c7
- 6) 1. ♖d1+ ♜c4 2. ♖d6 ♖xe7+ 3. ♜xe7 ♜b3 4. ♖b6+ (4. ♜e6 c4 5. ♖b6+) 4. ... ♜a3 5. ♖c6 ♜b4 6. ♜d6
- 7) 1. ♖c1+ (1. a8♞ ♖xa8 2. ♜xa8 d5 3. ♜b7 d4) 1. ... ♜b5 2. ♖d1 ♜c5 3. a8♞ ♖xa8 4. ♜xa8 d5 5. ♜b7 d4 6. ♜c7 ♜d5 7. ♜d7
- 8) 1. ♖b5 (1. ♖b6? ♖xc7) (1. ♖b8 ♖xc7 2. ♜xc7 ♜f5 3. ♜d6 ♜e4) 1. ... f3 2. ♖b3! (2. ♖c5? ♖xc5 3. ♜xc5 f2 4. c8♞ f1♞) 2. ... ♖xb3 3. c8♞ ♖e3 (3. ... ♖b6+ 4. ♜e5) 4. ♞g4+
- 9) 1. ♖d2+! (1. c8♞ (partij) ♖xc8 2. ♜xc8 ♜d5 3. ♜d7 e4 4. ♖b5+ ♜d4 5. ♜e6 e3 6. ♜f5 e2 7. ♖e5 ♜d3 8. ♜f4 ♜d2) 1. ... ♜e6 2. ♖d1 (2. c8♞+ ♖xc8 3. ♜xc8 e4 4. ♜c7 ♜e5 5. ♜c6 e3 6. ♖d8 ♜e4!) 2. ... ♖c2 3. c8♞+ ♖xc8 4. ♜xc8 (*Leko-Kramnik, Budapest 2001*)
- 10) 1. ♖b5 ♜d7 2. ♖d5+ ♜e6 3. ♖d1 ♖c2 4. c8♞+ ♖xc8 5. ♜xc8
- 11) 1. ♖e1+ ♜f4 2. ♖c1 ♖h6 3. ♜d7 ♖h8 4. c8♞ ♖xc8 5. ♖xc8 ♜e3 6. ♖e8+ ♜d3 7. ♖f8 ♜e4 8. ♜e6 f4 9. ♜f6 f3 10. ♜g5
- 12) 1. ♖e6! (1. ♖g6+? ♜f3! 2. ♖h6 ♜g4 3. b8♞ ♖xb8! 4. ♜xb8 h4) 1. ... ♖f8! (1. ... ♖h8 2. ♖h6) (1. ... ♖g8 2. ♖g6+) 2. ♖g6+! ♜h3 3. b8♞ ♖xb8 4. ♜xb8 h4 5. ♜c7 ♜h2 6. ♜d6 h3 7. ♜e5 ♜h1 8. ♜f4 h2 9. ♜g3! (*Kalandadze 1999*)

71. Matbeeld (♙ ♖): A

- 1) 1. ♜d7+ ♙xd7 2. ♞xc8+ ♙xc8 3. ♖e8#
- 2) 1. ♞a8+ ♖xa8 2. ♖xa8 ♜h7 3. ♖h8+ ♜xh8 4. ♖g7#
- 3) 1. ♜c7+ ♜xc7 2. ♞d8+ ♜xd8 3. ♙g5+ ♜e8 4. ♖d8#
- 4) 1. ♞h6+ gxf6 2. ♖xf6+ ♜g7 3. ♙xh6+ ♜g8 4. ♖f8#
- 5) 1. ... ♖h1+ 2. ♜xh1 ♙xf2 3. ♜d2 ♖h8#
- 6) 1. ♖xg7+ ♜xg7 (1. ... ♜h8 2. ♞h6 ♞d7 3. ♙xf6) 2. ♞g5+ ♜h8 3. ♞xf6+ ♙xf6 4. ♙xf6+
- 7) 1. ♜f6+ gxf6 2. ♞f8+ ♜xf8 3. ♙h6+ ♜g8 4. ♖e8#
- 8) 1. ... ♖xh3+ 2. gxf3 ♞h2+ 3. ♜xh2 ♖f2+
- 9) 1. ... ♙d3+ 2. ♞xd3 ♞h1+ 3. ♜xh1 ♖xh1+ 4. ♜e2 ♖e1#
- 10) 1. ... ♖g8 2. ♖xf3 ♙d4+ 3. ♜f1 ♖g1#

- 11) 1. ♖xd7+ ♜xd7 2. ♜b8+ ♙d8 3. ♙f6 ♟f8 4. ♙xd7
- 12) 1. ♜xg5+ hxg5 2. ♙e4+ ♟h6 3. ♜h8+ ♙xh8 4. ♜h7#

72. Matbeeld (♜♜): B

- 1) 1. ... ♖f2+ 2. ♜xf2 ♜e1+ 3. ♜f1 ♜xf1+ 4. ♟xf1 ♜e1#
- 2) 1. ♖xh7+ ♟xh7 2. ♜h3+ ♟g8 3. ♜g6 ♜xe3 4. ♜h8#
- 3) 1. ... ♜f2+ 2. ♟h1 ♜h2+ 3. ♟xh2 ♜f3+ 4. ♟h1 ♜xg1#
- 4) 1. ... ♖xh2+ 2. ♟xh2 ♜g4+ 3. ♟h1 ♜h3+ 4. ♙xh3 ♜h2#
- 5) 1. ♖b7+ ♜xb7 2. ♜c6+ ♟a8 3. axb7+ ♟xb7 4. ♜xa7#
- 6) 1. ♖xf8+ ♙xf8 2. ♜e8+ ♟xe8 3. ♜d6+ ♟d8 4. ♜e8#
- 7) 1. ♜c8+ ♜c5 2. ♖xc5+ ♖xc5 3. ♜d8#
- 8) 1. ♜e6+ ♟e8 2. ♖d8+ ♙xd8 3. ♜f8+ ♜xf8 4. ♜g7#
- 9) 1. ... ♜axg2 2. ♜xg2 ♜g3 3. ♜h4 ♜g1#
- 10) 1. ♜d6+ ♟b8 2. ♜c8+ ♟a7 3. ♜c7+ ♙xc7 4. ♜b7#
- 11) 1. ♙e8+ ♜xe8 2. ♟g5 ♜f6 3. ♜f8#
- 12) 1. ... ♖g2+ 2. ♜xg2 ♜f3+ 3. ♟h1 ♜d1+ 4. ♜g1 ♜xg1#

73. Matbeeld (♜♙): C

- 1) 1. ♖g8+ ♟xg8 2. ♜e7+ ♟f8 3. ♜7g6+ hxg6 4. ♜xg6#
- 2) 1. ... ♖g5 2. ♜g1 ♖xg1+ 3. ♜xg1 ♜xf2#
- 3) 1. ♖h6+ ♖xh6 2. ♜f6+ ♟g5 3. ♜e4+ ♟h5 4. ♙g4#
- 4) 1. ... ♖d2+ 2. ♟a1 ♖d4+ 3. ♙xd4 ♙xd4+ 4. ♟b1 ♜a3#
- 5) 1. ♖d8+! ♜xd8 2. ♜e8+! ♟xe8 3. ♜f6#
- 6) 1. ♖h7+ ♟xh7 2. ♜xg7+ ♜xg7 3. ♜f6+ ♟g6 4. ♙h5#
- 7) 1. ♜f7+ ♟g8 2. ♜xh6+ ♟h8 3. ♖g8+ ♜xg8 4. ♜f7#
- 8) 1. ♜g4 ♙e7 2. ♜exf6+ ♙xf6 3. ♜e8+ ♖xe8 4. ♜xf6#
- 9) 1. ♖d8+ ♜xd8 2. ♜e7+ ♙xe7 3. ♜b6#
- 10) 1. ♖h5 ♙xd5 2. ♜xd5 ♖xd5 3. ♖xf7+ ♖xf7 4. ♜d7#
- 11) tekening
- 12) tekening

74. Matbeeld (onderste rij): D

- 1) 1. ... ♜e2+ 2. ♜xe2 ♜xf1+ 3. ♟xf1 ♜d1#
- 2) 1. ♖h8+ ♟xh8 2. ♙f6+ ♟g8 3. ♜xe8+ ♜xe8 4. ♜xe8#
- 3) 1. ♖c6 ♖c8 2. ♜d8 ♜g7 3. ♜xc8#
- 4) 1. ♜e7+ ♟h8 2. ♖c8 ♜xc8 3. ♜xc8#
- 5) 1. ♜f5+ ♟g8 2. ♖f8+ ♟xf8 3. ♜c8#
- 6) 1. ♜xg7+ ♜xg7 2. ♖f7+ ♟h8 3. ♖f8+ ♜xf8 4. ♜xf8#
- 7) 1. ♖e7+ ♜xe7 2. ♜g8+ ♟xg8 3. ♜d8+ ♜e8 4. ♜xe8#
- 8) 1. ♙e7+ ♜xe7 2. ♜d8+ ♜e8 3. ♜xe8+ ♟xe8 4. ♜g8#
- 9) 1. ... ♜f3+ 2. exf3 ♖xf1+ 3. ♟xf1 ♙h3+ 4. ♟g1 ♜e1#
- 10) 1. ♖xf7+ ♜xf7 2. ♜b8+ ♜f8 3. ♙e6+ ♟h8 4. ♜xf8+ ♜g8 5. ♜xg8#
- 11) 1. ... ♖d1+ 2. ♟f2 ♖e2+ 3. ♟g1 ♖e1+ 4. ♜xe1 ♜e2+ 5. ♟h1 ♜f1#
- 12) 1. ... ♖f3 2. ♖f1 ♜a1 3. ♜b1 ♜xb1 4. ♜c1 ♜xc1 5. b4 ♖g2#

75. Matbeeld (mix): E

- 1) 1. g4+ fxg4+ 2. ♜xg4+ g5 3. ♖e8+ ♖g6 4. ♜f6#
- 2) 1. ... ♖xh2+ 2. ♟xh2 ♜h5+ 3. ♟g1 ♙h2+ 4. ♟h1 ♜g3#
- 3) 1. ♖b6+ ♟e8 2. ♜xf8+ ♟xf8 3. ♖d8#
- 4) 1. ... ♖g4+ 2. ♙g2 ♜h3+ 3. ♟h1 ♜xf2+ 4. ♟g1 ♖xg2#
- 5) 1. ♜h5 ♟h8 2. ♜f6 ♖xc7 3. ♜g8#
- 6) 1. ... ♜b3+ 2. ♟a2 ♜c1+ 3. ♟a1 ♜xa3+ 4. bxa3 ♜a2#
- 7) 1. ♖e7 ♜f5 2. ♜xf5 ♜xh6 3. ♜xf8+ ♜xf8 4. ♜xf8#
- 8) 1. ♜xe6 ♖xf5 2. ♜g6#
- 9) 1. ♜g6+ ♟e8 2. ♖xf7+ ♜xf7 3. ♙g8 ♜d4 4. ♙xf7#
- 10) 1. ♜xh6+ ♟xh6 2. ♖g5+ fxg5 3. hxg5+ ♟h7 4. ♜h2#
- 11) 1. ♖h6+ gxh6 2. f7+ ♟h7 3. f8♜#
- 12) 1. ♜c5+ ♙c4 2. ♜xc4+ ♜xc4 3. ♜d3+ ♜xd3 4. ♜e2#

76. Matbeeld (mix): F

- 1) 1. ... ♜h2+ 2. ♟xh2 ♖h7+ 3. ♟g2 ♖h3#
- 2) 1. ... ♜f3+ 2. gxf3 ♜d5+ 3. ♟c1 ♜xe1#
- 3) 1. ♖h5+ ♟g7 2. ♖h7+ ♟f8 3. ♖xf7#
- 4) 1. ♙g6+ ♟xg6 2. ♜g4+ ♟f7 3. ♜xg7#

- 5) 1. ♖a6+ ♜xa6 2. ♙xb7+ ♜a7 3. ♜c6#
- 6) 1. ♜c7+ ♜xc7 2. ♜xf7+ ♙xf7 3. ♙xf7#
- 7) 1. ♙c6+ ♙d7 2. ♜xe6+ fxe6 3. ♜xf8#
- 8) 1. ♜d8+ ♜xd8 2. ♜xd8+ ♜xd8 3. ♜g8+ ♜e8 4. ♜xe8#
- 9) 1. ♜xd5+ cxd5 2. ♜d3+ exd3 3. f4#
- 10) 1. ... ♙f2 2. ♙xf2 ♜e4+ 3. ♜g2 ♜xg2#
- 11) 1. ... ♜f3+ 2. gxf3 ♜h1+ 3. ♜xh1 ♜xf3+
- 12) 1. ... ♜xg2+ 2. ♜xg2 ♜h3+ 3. ♜f2 ♜xf2+ 4. ♜xh3 ♜xh2#

77. Dubbele aanval: C

- 1) 1. ... ♜8xb3 2. axb3 ♜xd2 3. ♜xd2 ♙xe3+
- 2) 1. ♜b5+ ♜a4 2. ♜xb4+ cxb4 3. ♜xa7+
- 3) 1. ♙xf7+ ♜xf7 2. ♜xc7+ ♜xc7 3. ♜h7+
- 4) 1. dxe5 ♜xe5 2. ♜xh8+ ♜xh8 3. ♙xf6+
- 5) 1. ... ♜xg4+ 2. ♜xg4 ♜f3+ 3. ♜xf3 exf3+ 4. ♜h3 fxe2
- 6) 1. ♙xc7+ ♜xc7 2. ♜xe7+ ♜xe7 3. ♜xa7+
- 7) 1. ... ♜fxe4 2. dxe4 ♜xb1 3. ♜xb1 ♙xe4+ 4. f3 ♙xb1
- 8) 1. ... ♜xe3 2. ♜xe3 ♜xb3+ 3. ♜f2 e3+
- 9) 1. ♜xc6+ ♙xc6 2. ♙a3+ ♜e6 3. ♜xf8
- 10) 1. ... f3 2. gxf3 ♜xa7 3. ♜xa7 ♙e3+ 4. ♜h2 ♙xa7
- 11) 1. ♜a8+ ♜b8 2. ♜e8+ ♜xe8 3. ♜xe8+ ♜xe8 4. ♜xe8#
- 12) 1. ♜a8 ♜h7 2. ♙g6

78. Dubbele aanval: D

- 1) 1. ... ♜xd2 2. ♜xd2 ♜f3+ 3. ♜h1 ♜xd2
- 2) 1. ... ♜ef4+ 2. gxf4 ♜xf4+ 3. ♜f2 ♜h3+
- 3) 1. ♜xe8+ ♜xe8 2. ♜b8+ ♜d8 3. ♜xa7
- 4) 1. ♜d5 ♜xb3 2. axb3 ♜d8 3. ♜b6
- 5) 1. ♜h4 ♜d7 2. ♜xh7+ ♜xh7 3. ♜h4#
- 6) 1. ♜xf6 gxf6 2. ♜xd7+ ♜xd7 3. dxc5+
- 7) 1. ♙h5+ g6 2. ♜xe8 ♜xe8 3. ♜f6+
- 8) 1. ♜xf6 ♜xe4 2. ♜xf7+ ♜xf7 3. exf7+ ♜xf7 4. ♙xe4
- 9) 1. ♜d5
- 10) 1. e5 dxe5 2. fxe5 ♙xe2 3. exf6+ exf6 4. ♜xe2
- 11) 1. ♜d4
- 12) 1. ♙c5 ♜xc1 2. ♙xd6+ ♜f7 3. ♜xc1

79. Uitschakelen verdediging: C

- 1) 1. ♜c5 ♙c5 2. ♜d8+ ♜g8 3. ♜xg8#
- 2) 1. ♜d1 ♜e7 2. ♙xe6+ ♜xe6 3. ♜xd8+
- 3) 1. ... ♜c5+ 2. ♜h1 (2. ♜e3 ♜xe3+ 3. ♜xe3 ♜b1+ 4. ♜f2 ♜g4+ ; 2. ♜f1 ♜g4) 2. ... ♜xe7
- 4) 1. ... ♜xd4 2. cxd4 ♙b4 3. ♜f2 ♜xf2+
- 5) tekening
- 6) 1. a4 ♜xb3 (1. ... ♙xc3 2. bxc3) 2. ♜g5+ ♙g7 3. ♙f6
- 7) 1. ♜d7 ♜xd7 2. h6+ ♜h8 3. ♜xf6+
- 8) 1. ♙b8 ♜b7 2. ♙xa6 ♜xa6 3. ♜c7#
- 9) 1. ... ♙h4 2. g3 ♙xg3 3. hxg3 ♜h5+
- 10) 1. ♜d8 ♜b1+ 2. ♜h2 ♙xd8 3. ♜g4+ ♜h8 4. ♜xf7#
- 11) 1. ♜g5 ♜xf6 2. ♜d4 ♜xd4 3. ♜xf7#
- 12) 1. ... ♜c4+ 2. ♙xc4 ♜xh2

80. Uitschakelen verdediging: D

- 1) 1. dxe5 ♜xe5 2. ♜xd6 cxd6 3. ♜xf4
- 2) 1. ... ♙xc3 2. bxc3 g5 3. ♜h3 ♜xe2
- 3) 1. ... ♜f3+ 2. ♜h1 ♜xd4 3. ♜xc6+ ♜xc6
- 4) 1. ♜xc7+ ♜xc7 2. ♜b6+ ♜b8 3. ♜xd8+
- 5) 1. ♜e5+ fxe5 2. ♜fd1+ ♜e7 3. ♜xc8
- 6) 1. ... ♜e8 2. ♜d4 ♙xf4+ 3. ♜xf4 ♜xe2
- 7) 1. ♙xg7+ ♜xg7 2. ♜e8+ ♙xe8 3. ♜xd5
- 8) 1. ... ♜xc3 2. bxc3 ♙xf3 3. ♜xf3 ♜xg5
- 9) 1. ... dxc4 2. ♜xc4 ♙e6 3. ♜c5 ♜xd3
- 10) 1. ♜d4 ♜xd4 2. cxd4 ♜5c6 3. ♜xc7+
- 11) 1. ... ♜xe3+ 2. ♜xe3 ♙xd4+
- 12) 1. ... b3 2. ♙xb3 ♙xe4 3. ♜xe4 ♜xb3

81. Uitschakelen verdediging: E

- 1) 1. g4 ♘g6 2. ♜xg6 ♞xg6 3. ♞xe4
- 2) 1. ♜h5 ♞xd3 2. ♜xf6+ ♙g7 3. cxd3
- 3) 1. ... ♞xf3 2. exf3 ♞xh2+ 3. ♙xh2 ♞h5#
- 4) 1. ... ♘d3 2. ♘xd3 ♞xd6
- 5) 1. ... ♞d1+ 2. ♙xd1 ♜xc3+ 3. ♙c2 ♞xb4
- 6) 1. ... ♞h6 2. ♞xe4 dxe4 3. ♘xh6 ♜f2#
- 7) 1. ... ♞xe4 2. ♞xe4 ♜g3+ 3. hxg3 hxg3#
- 8) 1. ... ♞g3 2. ♞xg3 ♘h4 3. ♞xh4 ♞e3+
- 9) 1. ... ♜e1+ 2. ♞xe1 ♞h2+ 3. ♙xh2 ♞xf2+ 4. ♙h1 ♞h8#
- 10) 1. ♜f5 ♞g5 2. ♞g3 ♞xg3 3. ♜e7+ ♙h8 4. ♞xd8
- 11) 1. c5 ♜xa4 (1. ... ♜d7) 2. ♜a2
- 12) 1. ... ♞e8! 2. ♘g7 (2. ♞xe8 ♞h3+ 3. ♙e2 ♞d3# ; 2. ♘e7 ♞xe7) 2. ... ♞h1+ 3. ♙e2 ♞xe6+

83. Toets – Mix: A

- 1) 1. ♜c4+ (1. ♞e6 ♜d5) 1. ... ♙a6 2. ♞e6 (2. b5+ cxb5 3. ♞e6+ b6 4. axb5+ ♙xb5 5. ♜d6+ ♞xd6 6. ♞xd6 ♜e4) 2. ... ♜g4 3. b5#
- 2) 1. ♞d8+ ♙g7 2. ♞c7+ ♙h6 3. ♞xf4+ g5 4. ♞f8+
- 3) 1. ♞xd6 ♞xd6 2. ♞c8+ ♜xc8 3. ♞e8#
- 4) 1. ♞f8+ ♙g7 2. ♞g8+ ♞xg8 3. ♞f7+ ♙h6 4. ♞xh7#
- 5) 1. ♘d4! ♞xd4 2. e4+ ♞xe4 (2. ... fxe3 3. ♞xd4) 3. fxe4+ ♙xg4 4. exd5
- 6) 1. ... b3 2. ♞c4 ♜b4
- 7) tekening
- 8) 1. ... ♞xa7 2. ♞xa7 ♘f8 3. ♙h1 ♘c5
- 9) 1. ... ♜f3+ 2. gxf3 ♞xd2 3. ♞xd2 ♞g5+
- 10) 1. ♜h6+ gxh6 2. ♞d8+ ♞xd8 3. ♞xd8+ ♘e8 (3. ... ♞xd8 4. ♞g7#; 3. ... ♞f8 4. ♞h8+ ♙f7 5. ♞g7#) 4. ♞h8+ ♙f7 5. ♞g7#
- 11) 1. ♞h8 ♘g5 2. ♞h7+ ♙xg6 3. ♞xb7
- 12) 1. ♜xg5+ hxg5 2. ♞xg5 ♜e8 3. ♞d6

84. Toets – Mix: B

- 1) 1. h5 ♘xh5 2. ♞e4 (2. ♞d6 ♞g4)
- 2) 1. ♞xe5 ♞xg3 2. ♞xe8
- 3) 1. ♞a1 f6 2. ♞d6
- 4) 1. ♞h8! (1. ♞a7? ♞xd6) 1. ... ♞xh8 (1. ... ♘xh8 2. ♞a7) 2. ♞a7 1-0
- 5) 1. ♞xf7 ♞xf7 2. ♞xg6+ ♙f8 3. ♞d6+ ♞e7 4. ♞f6+
- 6) 1. ♞d7 ♘xd7 2. ♘xh7+ ♜xh7 3. ♞xf7+ ♙h8 4. ♜g6#
- 7) 1. ... ♞b4 (dreigingen ♘a6, d5, ♞xc4) 2. c3 ♞xc4+ 3. ♙xc4 ♘a6+
- 8) 1. ♞xf7 ♞xf7 2. ♞c8+ ♘f8 3. ♞xf8+ ♙xf8 4. ♞d8#
- 9) 1. ♜d6 d2 2. ♙f8 d1 ♞ 3. ♜f7+ ♙h7 4. ♜g5+ ♙h8 5. ♜f7+
- 10) 1. ♘a6 (1. ♜xg7 ♘f6) 1. ... ♞xa6 2. ♞g4 g6 3. ♜h6#
- 11) 1. ♘a6 ♜f6 (1. ... ♞d7 2. ♞f3+) 2. ♘xc8 ♜xg4 3. ♘xe6+
- 12) 1. ♘xg6 ♞xg6 (1. ... hxg6 2. ♞xf8+ (2. ♞e7 wint ook) 2. ... ♙xf8 3. ♞h8# (3. ♞e8+ ♙xe8 4. ♞d8#)) 2. ♞xf8+ ♙xf8 3. ♞e8+ ♙xe8 4. ♞d8#

85. Toets – Mix: C

- 1) 1. ♞xc6 (1. ♘c4+ ♞h8) 1. ... bxc6 2. ♘c4+ ♞f7 (2. ... ♞h8 3. ♞xe5+) 3. ♜h6+
- 2) 1. ... ♞h5+ 2. ♙g1 ♘e3+ 3. ♞xe3 ♞h1+ 4. ♙xh1 ♞xf1#
- 3) 1. ♜b5 (1. ♘e3 ♞a8 2. ♜b5 ♞c8 3. ♜c7+ ♞xc7 4. ♞xc7 ♘g2) 1. ... axb5 2. axb5 ♘a6 3. ♘e3
- 4) 1. ... ♜exf3 (1. ... ♜hxf3) 2. gxf3 ♞xg1+ 3. ♞xg1 ♞xg1+ 4. ♙xg1 ♜xf3+
- 5) 1. ... h5 2. gxh5 ♞xf5 3. g4 ♞f2
- 6) 1. ♞f5 ♞h8 (1. ... ♙xd6 2. ♞xf6 ♘xf6 3. g7 ; 1. ... exf5 2. ♞xf6 ♙xf6 3. e5+) 2. ♞xf6 ♞xh7 3. ♞f7+ ♙xd6 4. gxh7
- 7) 1. d7+ ♘xd7 2. ♞ed2 ♞c7 3. ♘b6
- 8) 1. ♞e6+ ♞xe6 2. ♞a6+ ♙d5 3. ♞c4+ ♙e5 4. ♞c3+
- 9) 1. ♜d6+ ♞xd6 2. ♞e7+ ♞xe7 3. ♞c7+ ♙a6 4. ♞xb6+ ♙xb6 pat
- 10) 1. ♘c3 f5 2. ♙d4 f4 3. ♙c4 f3 4. ♙b4 f2 5. ♙a3 f1 ♞ 6. ♘xb2#
- 11) 1. ... ♜f3 2. ♞d1 ♞xg3 3. ♞g1 ♞xh2+ 4. ♞xh2 ♜xf2#
- 12) 1. ... ♞e8 2. ♜b6 ♘b5

86. Toets – Mix: D

- 1) 1. g4 (1. ♘g5 ♜f6) 1. ... ♞f6 2. ♘g5
- 2) 1. ♘xf8 ♙xf8 2. ♘f7 ♙xf7 3. ♜d6+
- 3) 1. ... ♞f4 2. ♞xf4 ♞xh3#
- 4) 2. ♘xf7+ ♘xf7 3. ♞e5 ♘g6 4. ♞xe2

- 5) 1. ... ♖xd4 2. ♙xd4 ♟f3+ 3. ♜f1 ♙b5+
- 6) 1. ♖b8 ♟d8 2. ♙e3
- 7) 1. ... ♜xa2 2. ♖xa2 ♖h5+ 3. ♜h3 ♖e5+ 4. ♟h1 ♖e1+ 5. ♟h2 ♖g1#
- 8) 1. ... ♟xd4 2. ♙xd4 ♖a5+ 3. ♟c3 ♖xc3+ 4. ♙xc3 ♙xc3+ 5. ♖d2 ♙xd2+ 6. ♟xd2
- 9) 1. ♙xg6 ♟xg6 2. ♟h4+ ♟g7 3. ♜g3+
- 10) 1. ♖h1 ♟xf7 2. ♖h7+ ♟e8 3. ♖g8+ ♟d7 4. ♖xb8
- 11) 1. ♖f8+ ♖g7 2. ♜h5+ gxf5 3. ♖d6+ ♖g6 4. ♖f8+
- 12) 1. ♜f6 ♖xf6 2. ♖xe2

87. Toets – Mix: E

- 1) 1. ♟e2 f1♖+ 2. ♟g1+ ♟f2 pat
- 2) 1. ... ♜xd3 2. ♜xd3 e2
- 3) 1. ... ♖xg2+ 2. ♟xg2 ♟e2+ 3. ♟h2 g3+ 4. ♟h1 ♜f1#
- 4) 2. ... d3 3. ♜c8+ ♜xc8 4. ♖xc8+ ♟g7
- 5) 1. ♖xf6 gxf6 2. ♙h6
- 6) 1. ♙f1 ♜fd8 2. ♜c1 ♖h5 3. ♟f6+
- 7) 1. ♙xc4 (1. ♖xc4 ♖xc4 2. ♙xc4 ♜xc4 3. ♜xd5) 1. ... ♖xc4 2. ♖xc4 ♜xc4 3. ♜xd5
- 8) 1. ... ♖h3+ (of eerst 1. ... ♜c4) 2. ♟g1 ♜c4
- 9) 1. ♙xg6 hxg6 2. ♜h8+ ♟xh8 3. ♟f7+
- 10) 1. ♜e8+ ♜xe8 2. ♖xd5+ ♟h7 3. ♖xh5+
- 11) 1. ♖xd7 ♜xd7 2. ♜e8+ ♟h7 3. ♜cc8
- 12) 1. ♟e5 ♖xe7 2. ♟g6+ hxg6 3. ♜h3+

88. Toets – Mix: F

88. Test – Mix: F

- 1) 1. ... ♖a1+ 2. ♖c1 ♜d1+ 3. ♖xd1 ♖xd1+ 4. ♙xd1 ♜f1#
- 2) 1. ♜h6+ ♟xh6 (1. ... ♟g8 2. ♜e8+ ♟f7 3. ♖c7+ ♟xe8 4. ♜h8#) 2. ♖g5+ ♟h7 3. ♖xf5+ ♟h6 4. ♜e6+
- 3) 1. ♟d7 ♟xd7 (1. ... ♖d6 2. ♟xf6+ ♟xf6 3. ♙xf6) 2. ♖xh5 gxf5 3. ♙xh7#
- 4) 1. ♖h7+ ♟f8 2. ♖h8+ ♟e7 3. ♟f5+ exf5 4. ♙c5#
- 5) 1. ♖h6+ ♟g8 2. ♖xg7+ ♖xg7 3. gxf3
- 6) 1. ♟d5 ♟xd5 2. ♖xc7 ♟xc7 3. ♙xe7
- 7) 1. ♜d3 ♖e5+ 2. g3+ ♟h5 3. ♙d1+ ♖e2+ 4. ♙xe2# (*Anand-Short, Dortmund 1997*)
- 8) 1. ♙h6 gxf6 (1. ... d5 2. ♖g4 ♙g6 3. ♙xg7+ ♟g8 4. ♙xf8) 2. ♖xh6
- 9) 1. ♟e5 ♟xe5 2. ♜c8+ ♙d8 3. ♙c5
- 10) 1. ... ♟g3+ 2. hxg3 ♖h5+
- 11) 1. ♜xd4 exd4 2. ♙xd4 ♖xd4 3. ♟xf5+
- 12) 1. ♖a4 ♟c7 2. ♖a1+

89. Test – Mix: G

- 1) 1. ... ♙g2+ 2. ♜xg2 ♖f1+ 3. ♜g1 ♟g3+ 4. hxg3 ♖h3#
- 2) 1. ♜e2 ♜f8 2. ♜e5+
- 3) 1. ♖d7 ♙xd7 2. e8♖+ ♙xe8 pat
- 4) 1. d5 ♙f5 (1. ... ♟xd5 2. ♜ad1) 2. d6 ♖xd6 3. ♜ad1 ♙d3 4. ♙e2 (*Kharlov-Guliev, Cheliabinsk 1991*)
- 5) 1. ♟d5 ♖d8 (1. ... ♖b8 2. ♟e7+ ; 1. ... exd5 2. ♖xd5+ ♟h8 3. ♖xd4) 2. e5
- 6) 1. ♜c7 ♙xc7 2. dxc7 ♜xc7 3. ♟d5+
- 7) 1. ♜d6+ ♖xd6 2. ♙g5+ ♟e5 3. ♙f4+ ♟f6 4. e5+ ♖xe5 5. ♙g5#
- 8) 1. ... ♜g6 2. h7 ♟g5+ 3. ♟g2+ ♜h6 3. ♜e7 g4
- 9) 1. ♟c7+ ♟e7 2. ♜xd8 ♜xd8 3. ♜xd8 ♟xd8 4. ♟e6+
- 10) 1. ... ♖xd2 2. ♜xd2 ♙b4 3. ♜dd1 ♜c2
- 11) 1. ... ♙b2+ 2. ♟c2 ♖c4+ 3. ♟xb2 ♖b4+ 4. ♟c2 ♖d2#
- 12) 1. ♙c6 ♟b6 2. ♙b4

90. Test – Mix: H

- 1) 1. ♙a6 ♜cd8 2. ♙b5
- 2) 1. ♟xd5 ♙xd5 2. ♙c3 ♖c5 3. ♖xe5 ♙f6 4. ♜xd5
- 3) 1. ... ♙xd4 2. exd4 ♟f3+ 3. gxf3 ♙xf3
- 4) tekening
- 5) 1. ♙h3 ♟b6 2. ♟xc8
- 6) 1. ... ♜d7 2. ♖xd7 ♟xf3+ 3. ♟xf3 ♖xd7
- 7) 1. ♙xf6+ ♜xf6 2. ♖g5+ ♜g6 3. ♜e7+! ♟f8 4. ♜xd7 (*Vachier Lagrave-Ngyuen, Warsaw 2010*)
- 8) 1. ♜f3 ♜d8 2. ♖e7 (2. ♖e5)
- 9) 1. ♖xg7+ ♟e8 2. ♖xe7+ ♟xe7 3. ♜g7+ ♟e8 4. ♟f6#
- 10) 1. ♟f6+ ♟h8 2. ♟e8

- 11) 1. ... ♖f2 2. ♗h1 ♖xf1+ 3. ♜xf1 ♗d1+ 4. ♜g2 ♗f3+ 5. ♜h3 g2+ 6. ♜h2 gxh1 ♗#
 12) 1. ... ♖xd7 2. ♖xd7 ♖b8 3. h3 ♖b1+ 4. ♜h2 ♜g3

91. Test – Mix: I

- 1) 1. ♜g6+ (1. ♗d8+ ♜g7 2. f6+ ♜xf6) 1. ... hxg6 2. ♗d8+ ♜g7 3. ♖xg6+ ♜h7 4. ♗g8#
 2) 1. ♜h6 f5 2. ♜g7
 3) 1. ♖f4+ ♜f6 2. ♖xf6+ ♗xf6 3. ♜h6+ ♜e8 4. ♖e1+ ♜d8 5. ♗xc5 d6 6. ♗xa5+
 4) 1. ♗xc8+ ♜xc8 2. exd3 ♗xf3+ 3. ♜g2 ♗xg2+ 4. ♜xg2 (*Uhlmann-Paetz, Halle 1984*)
 5) 1. ... ♜f3+ 2. ♗xf3 ♗e1+ 3. ♗f1 ♜b6+ 4. ♜h1 ♗xf1#
 6) 1. g4 ♜f6 2. ♜h3
 7) 1. ♖xf6 gxf6 2. ♗g3+
 8) 1. ... ♗g1+ 2. ♜xg1 ♜c5+ 3. ♜h1 ♜f2+ 4. ♜g1 ♜xe4+ 5. ♜h1 ♜f2+ 6. ♜g1 ♜xd1+
 9) 1. ... g5 2. ♜g3 g4
 10) 1. ♗c2+ dxc2 2. d4+ ♜xd4 (2. ... ♜c4 3. dxe5 ♜b3 4. ♜g3 ♜g7 5. ♜f4 ♜c3 6. ♜d2+ ♜d3 7. ♜f4 ♜f8 8. ♜b2 ♜b4 9. ♜c1 ♜c3+ 10. ♜b3 ♜xe5 11. ♜h6 ♜c3 12. ♜c1 ½-½) 3. ♜c3+ ♜d3 4. ♜xe5 ♜xe5
 11) 1. ♗c8+ ♜g7 2. ♗xe6 ♖d5 3. ♗e3 (3. h4 ♖d4)
 12) 1. ... ♗xa1 2. ♗xa1 a3

92. Test – Mix: J

- 1) 1. ... ♗xf2+! 2. ♜xf2 (2. ♗xf2 ♖xc1+ 3. ♗e1 ♖xe1+ 4. ♜f2 ♖f1+) 2. ... ♖xb2+ 3. ♜f3 ♖xc1 (*Seirawan-Lobron, Amsterdam 1983*)
 2) 1. ♗f6 gxf6 2. exf6 ♜g8 3. ♖ah1
 3) 1. ... ♖h2+ 2. ♜xh2 ♖xh4+ 3. gxh4 ♗xh4+ 4. ♖h3 ♗f2+ 5. ♖g2 ♗xg2#
 4) 1. ... ♗xe3 2. fxe3 ♜g3
 5) 1. ... ♜f3+ 2. gxf3 ♖xc1+ 3. ♗xc1 ♗h2+ 4. ♜f1 ♗xf2#
 6) 1. ♜f5 gxf5 2. ♗xf5 ♜g7 3. ♗h7+ ♜f6 4. ♗xh6+ ♜e7 5. ♗g5+ f6 6. ♗g7+ ♜e8 7. e7
 7) 1. ... ♗xb2+ 2. ♜xb2 ♖b5+ 3. ♖b3 ♖xb3+ 4. ♜a2 ♖a3+
 8) 1. e5 fxe5 2. ♜g5+ ♜f6 3. ♜e4 ♖hf8 4. f4 exf4 5. ♖e1
 9) 1. ♖xf6 ♜xf6 2. ♗f3
 10) 1. ... ♖h8 2. ♗g2 ♗xd1+ 3. ♜xd1 ♖e1+ 4. ♗f1 ♖h1+
 11) 1. ♗a8 ♖xa8 2. ♜xe7+ ♜f7 3. ♜xc8
 12) 1. ♖xf7 ♗xe5 2. h7+ ♜xf7 3. dxe5 ♖xd1+ 4. ♜f2

93. Test – Mix: K

- 1) 1. ... ♗h3+ 2. ♜xh3 (2. ♜h1 g2#) 2. ... ♜g5+ 3. ♜g2 ♜h4+ 4. ♜h1 g2# (*Ftacnik-Cvitan, GER BL 1997*)
 2) 1. ♜d3 ♗xb3 2. ♜c5 ♗b5 3. ♖ab1 ♗a5 4. ♗xa5 ♖xa5 5. ♖xb6
 3) 1. ♖xe6 ♗xe6 2. ♗g4 ♗d7 3. ♜h6+
 4) 1. ♜xg6 hxg6 2. ♗h8+ ♜f7 3. ♗xe5
 5) 1. ... ♗xe4 2. ♗xe4 ♜xh3+
 6) 1. ♜g5 hxg5 2. ♜xe4 ♜xe4 3. ♜xg5+
 7) 1. ... ♗a4 2. ♜d3 ♜xd3 3. ♗xd3 ♜xd3+
 8) 1. ... ♖h1+ 2. ♜xh1 ♗h7+
 9) 1. ... ♖d3 2. ♗b2 ♗f3+
 10) 1. ♗d4 ♗f4 2. ♗e3+ ♗xe3 pat
 11) 1. ♜xf7 ♖xf7 2. ♜g6+ ♜g8 3. ♜xe5
 12) 1. ♜xf7 ♖xf7 2. ♗b3 ♗f8 3. ♜xf7+

94. Test – Mix: L

- 1) 1. ♜g5 hxg5 2. hxg5 ♜f4 3. gxf6 ♜xe2 4. fxe7 ♜c1 5. ♜d2
 2) 1. ... ♜xe3 2. ♜f6+ ♜g6 3. ♜xd7 ♜xc1 (0-1) 4. b7 ♜f4 5. gxf4 c2 6. b8 ♗ c1 ♗+ (*Suttles-Murey, Sukhumi 1972*)
 3) 1. ♜f5 ♗xf5 2. ♗e7 ♗g6 3. ♗e6+
 4) 1. h6 ♖g8 2. ♖c8 ♖xg5 (2. ... ♗xc8 3. ♜xf6+ ♜xf6 4. ♗xf6+ ♖g7 5. ♗xg7#) 3. ♖xd8+ ♖g8 (3. ... ♜f8 4. ♖xf8+ ♖g8 5. ♜xf6#) 4. ♖xd7 (*Gunze-Schwalbe GER 1966*)
 5) 1. ... ♜h3 2. ♜xh3 ♗xf3+ 3. ♜g1 ♜h6
 6) 1. ... ♖xh2+ 2. ♗xh2 ♜f3+
 7) 1. ♗xg6 hxg6 2. ♖xf8+ ♜xf8 3. ♜e6+
 8) 1. ... ♖h5+ 2. ♜xh5 ♗h3+ 3. ♗h4 ♗f5+ 4. ♜h6 ♗g6#
 9) 1. ♜e7+ ♜h6 2. ♖xh7+ ♜xh7 3. ♜f8+
 10) 1. ... ♖f1+ 2. ♜xf1 ♗c4+ 3. ♜f2 ♗d4+ ½-½
 11) 1. ... ♜xe5 2. fxe5 ♗xc4+ 3. ♜f2 ♜e1+
 12) 1. ♖xf7 (1. g6 hxg6 2. ♜g5 ♜f6 3. ♜xf7 ♜xd7=) 1. ... ♖xf7 2. ♖d7 ♖f8 3. ♖xf7 ♖xf7 4. g6

95. Test – Mix: M

- 1) 1. ♜h7 ♗d1 2. ♜xg4 (*Anand-Khalifman, Linares 2000*)

- 2) 1. ♖b6 ♖xb6 2. ♜e7+ ♜d7 3. ♜xb5 ♖d4 4. ♜c1
- 3) 1. ♜a6 ♜xa6 2. ♜c7+
- 4) 1. ... ♜d1 2. ♖xd1 (2. ♜b3 ♜xc3) 2. ... ♜xc3 3. ♜f1 ♜xc2 (*Schmidt-Abramovic, Nis 1983*)
- 5) 1. ♜a1 ♜xa1 2. ♜e4+ ♜e8 3. ♜d6#
- 6) 1. ♖e1+ ♜c5 2. ♖f2+ ♜d6 3. ♖g3+ ♜e7 4. ♖h4+
- 7) 1. ♜xe5 dxe5 2. ♖c4+ ♜h8 3. ♜g6+ hxg6 4. ♜h1+
- 8) 1. ... ♜e2+ 2. ♜g2 ♖h3+ 3. ♜xh3 ♜g3+ 4. ♜h1 ♜xh3#
- 9) 1. ... ♜xb4 2. axb4 ♜xc3
- 10) tekening
- 11) 1. ... ♖c2 2. ♜xc2 ♜xe3 3. ♜xc6 ♜xd1
- 12) 1. c7 ♜xc7 2. ♜e1+ ♜g5 3. h4+ ♜h5 4. ♜e6 (*Krasenkow-Svidler, Polanica Zdrój 2000*)

96. Test – Mix: N

- 1) 1. ... ♜d1+ 2. ♜g2 ♜g1+ 3. ♜xg1 ♜f3+
- 2) 1. ♜xb7+ ♖xb7 (1. ... ♜c8 2. ♜e4+ ; 1. ... ♜a8 2. ♜xa7+ ♜xa7 3. ♜a5+ ♜b8 4. ♜a6+) 2. d5 ♜xd5 (2. ... ♜d7 3. ♜xd7+ ♜a8 4. ♜a4) 3. ♜a6+ ♜a8 4. ♜c7+ ♜b8 5. ♜xd5
- 3) 1. ♜g6+ ♜g8 2. ♜g7+ ♜xg7 3. ♜h6#
- 4) 1. e5 dxe5 2. ♜xd8+ ♜xd8 3. ♜e4
- 5) 1. ♜e8+ ♖xe8 2. ♜e7+ ♜f8 3. ♜g6+ hxg6 pat
- 6) 1. ♜xc6 ♖d4+ 2. ♖f7
- 7) 1. ... ♜d6 2. ♜xf8 ♜e4
- 8) 1. ♜h6 ♜xb3 2. ♜fg5 ♖xg5 3. hxg5
- 9) 1. ... e1♜ 2. ♜c4+ ♜e2 3. ♜f4+ ♜f3+
- 10) 1. ♜a8 ♜xa8 2. fxe7
- 11) 1. ♜a3 ♜xd3 (1. ... ♜b3 2. bxa6 ; 1. ... ♜xa3 2. ♜xc5 ♜b8 3. ♜xa3) 2. ♜h4
- 12) 1. ♜f3 ♜xf3 2. gxf3 ♜xf1+ 3. ♜g2

97. Test – Mix: O

- 1) 1. ♖f7+ ♜e7 2. ♜xf6+ (2. ♜d5 h6 3. ♖g6 ♜e5 4. b3 hxg5 5. ♜xe5+ dxe5 6. ♖a3+ ♜e6 7. exf5#) 2. ... ♜xf6 3. ♜d5+ ♜e5 4. ♜f3+ ♜xe4 5. ♜c3#
- 2) 1. ... f4 2. ♜g4 h5 3. ♜h4 ♜xd4 (*Erwich,M-Struik, Leiden 2000*)
- 3) 1. ♖h3 c6 2. ♖xf6
- 4) 1. ... ♜e2 2. ♜c1 ♖b2 3. ♜f1 ♜xe3
- 5) 1. ♖b6 ♜b8 2. ♜a4+ ♜c8 3. ♜g4#
- 6) 1. ♜e7+ ♖xe7 2. ♜c5+ ♖xc5 3. ♖e4+ ♜xe4 4. d5#
- 7) 1. ... ♜e3 2. ♜g3 ♜xg5
- 8) 1. ♜e1+ ♜d3 2. ♜xe4 ♜xe4 3. b7
- 9) 1. ... ♖xg2 2. ♜xg2 ♜e1+ 3. ♜xe1 ♜xe1+ 4. ♜xe1 ♜xh3
- 10) 1. ♜b5+ ♜c6 2. ♜a7+ ♜d6 3. ♜c8+ ♜c6 4. ♜e7+ ♜d6 5. ♜xg6
- 11) 1. ♜f5 exf5 2. ♜xf6
- 12) 1. ♜b1 ♜xa7 (1. ... ♜xb1 2. a8♜+ ♜d7 3. ♜d8+ ♜c6 4. ♜c8+) 2. ♜e1+ ♜d7 3. ♜e7+

98. Test – Mix: P

- 1) 1. d8♖!! (1. d8♜ ♖xc7 2. ♜xg8 ♜xg8# ; 1. c8♜ ♖c7) 1. ... ♖a7! 2. c8♖+! ♜b5! 3. ♖a6+! ♜xa6 pat (*Afek, 1987*)
- 2) 1. ... ♖c4 2. ♜c1 ♜xe2+ 3. ♜xe2 ♜xd1 4. ♜xd1 ♖xe2
- 3) 1. dxe6 ♜xd1 2. e7 ♜xc2 3. exd8♜+
- 4) 1. f3 ♜xg5 2. h4 ♜h5 3. ♜g7+
- 5) 1. ♜d8 ♜xe3+ (1. ... ♜xd8 2. ♜xg7+ ♜f8 3. ♜xd8+ ♜xg7 4. ♜f6+ ♜g8 5. ♜f7+ ♜h8 6. ♜h7#) 2. ♜f2 ♜f3+ 3. ♜g2 (*Kadjabov-Zvjaginsev, Moscow 2002*)
- 6) 1. ... h4 2. g3 h3
- 7) 1. ... ♜d5 (1. ... ♜f2 2. ♖xa6 ♜d5 3. ♜f1=) 2. ♜xd5 ♜f2
- 8) 1. ... ♜d3+ 2. ♜xd3 ♜h6+ 3. ♜g2 f3+
- 9) tekening
- 10) 1. ♜xb5 cxb5 2. ♖b4 ♜a6 3. ♜c5
- 11) 1. ♜xg7+ ♜xg7 2. ♜g1+ ♜h8 (2. ... ♜h7 3. ♜g4 f5 4. ♜xh6+ ♜g8 5. ♜f6+ ♜f7 6. ♜g7#) 3. ♜d5 (3. ♜g4 f5 ; 3. ♜f5? f6)
- 12) tekening

99. Test – Mix: Q

- 1) 1. ... ♜xg2+ 2. ♜xg2 ♜f3+ 3. ♜f1 ♜xh2+ 4. ♜e1 ♜f3+ 5. ♜f1 ♜h1#
- 2) 1. ♜b8+ ♜g7 2. ♜g8+ ♜xg8 3. ♜e7+ ♜f8 4. ♜xc6
- 3) 1. ♜f5+ ♜xf5 2. ♜e8+
- 4) 1. f5 gxf5 2. ♜e6
- 5) 1. c5 ♖xb2 2. ♜a2 (2. ♜f3)

- 6) 1. ♘d7 ♖xd7 (1. ... ♘fe8 2. ♙xg7 ♘xg7 3. ♘f6+ ♕h8 4. ♖h3) 2. ♖xg7+ ♕h8 3. ♙xf6 ♘e8 4. ♖g8+ (Lovic-Sinanovic, Pula 1998)
- 7) 1. ♘e5 ♖xc2 2. ♘xg4+ ♕h5 3. ♘xf6+ ♕h6
- 8) 1. ... ♖xd4 2. ♖xd4 ♘g3+ 3. ♕g1 ♘e2+ 4. ♕h1 ♘d4
- 9) 1. ... ♖xe7 2. ♖xe7 ♙xb2+ 3. ♕xb2 ♖c2+ 4. ♕a1 ♖c3#
- 10) 1. e8 ♖ (1. e8 ♖? d2+ 2. ♕d1 ♙g4) 1. ... d2+ (1. ... dxc2 2. ♖e3+ ♕xe3 pat) 2. ♕d1 ♕f4 (2. ... ♙g4 3. ♖e2 ♕f4 pat) 3. ♖e2 (3. ♖f8+? ♙f5 4. ♕e2 ♕g5 5. ♖g8+ ♕h4 6. ♖h8+ ♕g3) (Van Test 1977)
- 11) 1. ♖g5 ♖xh4 2. ♖g4
- 12) 1. ♙d3+ ♕h6 2. g5+ ♕xg5 3. ♙c1#

100. Test – Mix: R

- 1) 1. ♙h3 ♖c7 2. ♙xc5
- 2) 1. ♘d2 ♖g5 2. ♖c5+ ♕g8 3. ♘e4
- 3) 1. ... ♖xg5 2. ♖xg5 ♘e2+ 3. ♕h1 ♘xf2+ 4. ♖xf2 ♖d1+
- 4) 1. ... ♖xh2+ 2. ♕xh2 ♖h6+ 3. ♙h3 g4 4. ♕g1 ♖xh3
- 5) 1. ♘e6 ♕a5 2. ♘d4 ♖c1! (2. ... ♖d1 3. ♘c6+ ♕a6 4. ♘b4+ (4. ♕c7 ♖d7+) 4. ... ♕a5 5. ♕c7 ♖c1+ 6. ♘c6+ ♕a6 7. ♖b6#) 3. ♕a7! ♖c5 4. ♖b5+ ♖xb5 5. ♘c6# (Gorgiev 1963)
- 6) 1. ... ♙xf2+ 2. ♕xf2 ♖xd2 3. ♖xd2
- 7) 7) 1. ... ♖fb8 2. ♖db1 (2. b3 ♖b5) 2. ... b3
- 8) 1. ♖d8 ♕f7 (1. ... g5 2. ♖xe7 ♖g6 3. ♖xe8+) 2. ♖xd7 ♖xa8 3. ♖e6+ ♕e8 4. ♖g8+
- 9) 1. ♘e7 ♘e7 2. ♖xf6+ ♕xf6 3. ♙d4+ ♕g5 4. ♙e3+ ♕f6 5. ♙d4+ ½-½
- 10) 1. ♙c4 ♙xc4 (1. ... ♕h7 2. ♙xe6) 2. ♖xg4+ ♕h7 (2. ... ♕f7 3. ♖h5+) 3. ♖f5+ ♕g8 4. ♖g6+ (Blackburne-Philip ENG 1875)
- 11) 1. ... ♖e1+ 2. ♘e1 ♖f1+ 3. ♕h2 ♙e5+ 4. g3 ♖xh3+ 5. ♕g1 ♙d4+
- 12) 1. ♘f3 ♖g2+ 2. ♕h1

101. Test – Mix: S

- 1) 1. ♖c4 ♖xe1 (1. ... ♖xe5+ 2. ♘e5 bxc4 3. ♙xc4 1-0) 2. ♖h6+ ♕g8 3. ♘f6# (Lukianenko-Iljin Moscow 1997)
- 2) 1. ♙e5+ fxe5 2. bxa7+ ♕a8 3. ♖xh6
- 3) 1. ♘c6 ♙xc6 2. ♖xe7+ ♖xe7 3. ♖xc6+
- 4) 1. ... ♖xh3 2. gxh3 ♖xd2 3. ♖xd2 ♘xf3+ 4. ♕f1 ♘xd2+
- 5) 1. ♘e7+ ♖xe7 2. ♖c8+ ♘f8 3. ♖xf8+ ♕xf8 4. ♖h8#
- 6) 1. d8 ♙! ♖f2 2. ♙c7+ ♕xd4 3. ♙b6+ (Bazlov 2000)
- 7) 1. ♖xd4 exd4 2. ♙f5+ g6 3. ♙e6
- 8) 1. ♙xe4 ♖xf1 2. ♙f5 ♖e1 3. ♙e6+
- 9) 1. ♖g6 ♖e8 2. ♖xe8 ♖xe8 3. g4
- 10) 1. ... ♖e2 2. ♖dx2 (2. ♘f6+ ♖xf6 3. exf6 ♖xd2) 2. ... ♘e2+ 3. ♕h1 ♖f1+
- 11) 1. ♖xg7+ ♕xg7 2. ♙d4+ ♕g8 3. ♖e6+ ♕h7 4. ♖f7+
- 12) 1. ... ♖d6+ (1. ... ♖e5+ 2. ♕g1) 2. ♖xd6 ♖xg2+ 3. ♕h1 ♖xa2+ 4. ♕g1 ♖xa1+ 5. ♕f2 cxd6 (Kohler-Erny, Basel 1957)

102. Test – Mix: T

- 1) 1. ♖7d6 ♖f5 2. g4 ♖f4 3. ♖d3+
- 2) 1. ... ♘h3+ 2. gxh3 ♖f2+ 3. ♕h1 ♖f1+ 4. ♕h2 ♖f2+ 5. ♕g3 ♖g1+ 6. ♙g2 ♖xg2+ 7. ♕h4 ♖g5#
- 3) 1. ♖h7+ ♙xh7 2. ♘g4+ ♕g8 3. ♘h6#
- 4) 1. ♖xe6 fxe6 2. ♖xh7 ♕xh7 3. ♖h1
- 5) tekening
- 6) 1. ♘f6+ ♕g7 2. ♖xf8+ ♕xf8 (1-0) 3. ♘h7+ ♕g7 4. ♘g5 (Aronian-Beshukov, Hastings 2000)
- 7) 1. ... ♖d1 2. ♖xd1 ♖f3+ 3. ♕g1 ♙d4+
- 8) 1. ... ♖g4+ 2. ♖xg4 ♖xh2+ 3. ♕xh2 ♘g4+
- 9) 1. ... ♖h1+ 2. ♕g3 ♖xh3+ 3. ♕g4 ♖h4+ 4. ♕g3 ♖h3+
- 10) 1. ♘f4 ♖h4 2. ♖d4+ ♙g7 (2. ... ♖f6 3. ♖xf6+ ♖xf6 4. ♘h5) 3. ♘fg6+
- 11) 1. ♙a3 bxa3 2. ♖f3 ♖f8 3. ♖xa3+
- 12) 1. ♖b6 ♖xf3 (1. ... ♖f7 2. ♖xh7+ ♖xh7 3. ♖d8+) 2. ♖xh7+ ♕xh7 3. ♖g6+ ♕h8 4. ♖g7#

103. Test – Mix: U

- 1) 1. b4 cxb4 2. axb4 ♖xb4 3. ♖xa6 (Zhu Phen-Khurtidze, Moskou 2001)
- 2) 1. ♖xf6+ ♕xf6 2. ♙xe5+ ♕xe5 3. ♖xd3
- 3) 1. ♘e7+ ♕h8 2. ♖xf7
- 4) 1. ♖xf7+ ♖xf7 2. ♖xh6+ ♕g8 3. ♖h8+ ♕xh8 4. ♘xf7+
- 5) 1. ♖xf7+ ♕xf7 2. ♘g5+
- 6) 1. d7 (1. ♙g4 h5 2. g3 hxg4 3. gxh4 gxh3) 1. ... ♙xd7 2. ♘xd7 ♕xd7 3. g3 ♖xh3 4. ♙g4+
- 7) 1. ... ♙xf3+ 2. ♕xf3 ♙xc3 3. bxc3 ♘e5+
- 8) 1. ♖xh5+ ♕xh5 2. g4+ ♕xg4 3. ♙e2+ ♕f5 4. ♙d3+
- 9) 1. ... ♖d2 2. ♖e1 ♖e2 3. ♖g3 ♖e4+

- 10) 1. ♖xg7+ (1. ♖xd7 ♕h6) 1. ... ♜xg7 2. ♖f7+ ♜xf7 3. ♜e6+ ♜g8 4. ♖g6#
- 11) 1. e8♖+ ♜f5 2. ♜g7+ ♜f4 3. ♜xh5+ ♜f5 4. g4#
- 12) 1. ♕xe6 (1. ♖c4? ♜xg5 2. ♖xb4 ♜xf3 3. ♜b2 ♖b6 4. c4 g5) 1. ... fxe6 2. ♖h8! ♖b6 3. ♖h7+ ♜e8 4. ♖h8+ ♜e7 5. ♖h7+ (*Olafsson-Hort, Reykjavik 1972*)

104. Test – Mix: V

- 1) 1. ♜c4 ♖xd3 2. ♖xd3
- 2) 1. ♖xg7+ ♖xg7 2. ♖d8+ ♖g8 3. ♖xg8+ ♜xg8 4. ♜e7+
- 3) 1. ♖a7+ (1. ♖b7+ ♕g7 2. ♖xg7+ ♜xg7 3. ♖a7+ ♜f6) 1. ... ♕g7 2. ♖h8+ ♜xh8 3. ♖a8+ ♜h7 4. ♖h8+ ♕xh8 pat
- 4) 1. ... g5 (1. ... ♖xh2+ 2. ♜xh2 g5 3. ♖xg5+ fxg5 4. ♜xd4 ♖xd4 5. ♖xf7+ ♜g6 6. e5) 2. ♖f3 ♖xh2+ 3. ♜xh2 ♖h8+ 4. ♜g2 ♖h3#
- 5) 1. ♖f7 ♜e6 (1. ... ♖h6 2. ♖d8) 2. ♖d8 ♖c1+ 3. ♜h2 ♖c7+ 4. ♖xc7 ♜xc7 5. ♖xf8# (*Willaert-O’Kelly, Brussel 1952*)
- 6) 1. ... ♖f1+ 2. ♜g3 h4+ 3. ♜h3 ♖f3+ 4. gxf3 ♕f1#
- 7) 1. ... ♖e1 2. ♕xe1 ♜b2
- 8) 1. ♖xh6+ ♕xh6 2. ♖xe5+ ♕g7 3. ♖h2+
- 9) 1. ♖h4+ ♜xh4 2. ♜f5+ ♕xf5 3. g3+ ♜xh3 4. ♜f4#
- 10) 1. c5 ♜xc5 (1. ... dxc5 2. ♕xe5 ; 1. ... ♖d8 2. cxd6) 2. ♜xd6++ ♜e7 3. ♜d5+ (*Hansen, LB-De Firmian, DEN 1998*)
- 11) 1. ... ♕h3+ (1. ... e2 2. ♜xf2) 2. ♜xh3 e2
- 12) 1. ... e4 2. ♕xe4 ♜xe4 3. ♖xe4 d5

105. Test – Mix: W

- 1) 1. ♜e7+ ♖xe7 2. ♖xd7 ♖xe2 3. ♖d8+ ♕f8 4. ♕h6
- 2) 1. ... ♕f5 2. ♖xh7 ♕xe4+ 3. ♕f3 ♕xh7
- 3) 1. ♖c4 ♖g6 (1. ... a6 2. ♜b6+ cxb6 3. ♖xe6 ; 1. ... ♖e8 2. b5) 2. b5 ♜db8 3. bxc6 (*Zvjaginsev-Piket, Tilburg 1998*)
- 4) 1. ... ♖b2 2. ♖xb2 ♖g8+
- 5) 1. ♖d8 ♖xd8 (1. ... ♖b5 2. ♖a8 ♖xd8 3. ♖xd8+ ♜h7 4. ♖h8# ; 1. ... ♜f8 2. ♖a8) 2. ♖xd8+ ♜h7 3. ♖xh5+ ♖h6 4. ♖h8+ ♜xh8 5. ♖xh6+ ♜g8 6. ♖xg7# (*Bohatirchuk-Alatortsev, Moscow 1931*)
- 6) 1. ♖a5 ♖e8 2. ♖g5
- 7) 1. g4 ♖xe5 2. ♜d3 ♖d6 3. ♕f4
- 8) 1. ... h4+ 2. ♜xh4 ♖b8 3. ♖xb8 ♖xh3+ (3. ... ♖g4+) 4. ♜xh3 pat
- 9) 1. ♖f6+ ♜h7 2. ♖h6+ ♜g8 3. ♖g6+ ♜f8 4. ♖f6+ ♜e7 5. ♜f5+ ♜xf6 6. ♜xg3
- 10) 1. ♖c1+ ♖xc1 2. ♕d2+ ♖xd2 3. ♖f4+ ♜xf4 4. g5#
- 11) 1. ♜xf6+ ♕xf6 (1. ... ♖xf6 2. ♖h7+ ♜f8 3. ♖h8#) 2. ♖h7+ ♜f8 3. ♖fe1
- 12) 1. ♖a4 d6 2. b4

106. Test – Mix: X

- 1) 1. ♖xh7+ ♜xh7 2. ♖h3+ ♜g6 3. ♖h6+ ♜f5 4. ♖h7+ ♖g6 5. ♖h3# (*Torre-Yates, Baden-Baden 1925*)
- 2) 1. ♖xd6 cxd6 2. ♜g6+ hxg6 3. ♖c8+ en mat.
- 3) tekening
- 4) 1. ♖xf5 exf5 2. d7+ ♜xd7 3. ♕xf5+ ♜d6 4. ♕f4+
- 5) 1. ... ♖b5 2. ♖d2 (2. ♜xb5 ♜b3#) 2. ... ♜xc3
- 6) 1. ♖h8+ ♜e7 2. ♖xg7 ♕xg7 3. ♖xf7+ ♜e8 4. ♖xc7+ ♜f8 5. ♖xb7
- 7) 1. ... ♕c3 2. ♖b1 ♕xe5
- 8) 1. e5 ♕xd1 2. ♖xe8+ ♖xe8 3. exf6
- 9) 1. ... ♜h3+ 2. gxxh3 ♕xf2+ 3. ♜g2 ♖c6+
- 10) 1. ♜d1! ♜f4 (1. ... ♜d4 2. ♖xd4+ cxd4 3. ♜c4+) 2. e5+! ♜xe5 3. ♖e4+ ♜f5 4. g4+ ♜g5 5. h4+! ♜xh4 6. ♖xf4 (*Bareev-Onishuk, Moscow 2002*)
- 11) 1. ... ♖xd3+ 2. cxd3 ♜g6 3. d4 ♜g5
- 12) 1. ... ♜h7 2. ♕f4 g5 3. ♕g3 g4

107. Test – Mix: Y

- 1) 1. ♖d8+ ♜h7 2. ♖xh6+ gxxh6 3. ♜f6+ ♜g7 4. ♖g8#
- 2) 1. ... g5+ 2. ♜f5 (2. ♜e3 ♜xe5 3. g3 g4 4. gxxh4 gxxh3) 2. ... ♜xe5 3. ♜xe5 ♜e7 (*Boskovic-Benkovic, Kraguje 2000*)
- 3) 1. ♖xe6+ fxe6 (1. ... ♜f8 2. ♖e5 ♖c8 (2. ... ♖f2 3. ♕e7+ ♜g8 4. ♕h4) 3. ♖e7) 2. ♖g6+ ♜f8 3. ♕e7+ ♜g8 4. ♕f6 (*Volokitin-Kaparadze, Batumi 2003*)
- 4) 1. ♜e6+ fxe6 2. ♖f8+ ♜c7 3. ♖xe7+
- 5) 1. ... ♖xh2+ 2. ♜xh2 ♖h4+ 3. ♜g1 ♜g3
- 6) 1. hxg6+ ♖xg6 2. ♖f5 ♖f8 3. ♖h5+
- 7) 1. h4 ♖h6 2. ♜g4 ♖h5 3. ♜xf6+
- 8) 1. g4+ hxg4 2. ♖d5+ exd5 3. ♖c8+ ♖xc8 pat
- 9) 1. ♖xe4 ♖xe4 2. ♖1c6 (*Van Wijgerden-Donner, Leeuwarden NED ch 1976*)
- 10) 1. ... ♜xc2 2. ♖xc2 ♖xd3 3. ♖xd3 ♜b4
- 11) 1. ♖h8+ ♜e7 2. ♜f5+! (2. ♖xd8+ ♜xd8 3. ♜xf7+ ♜e7 4. hxg6 ♜f6) 2. ... gxf5 3. ♖xd8+ ♜xd8 4. h6

(From-Hoi, Veilby 1976)

12) 1. ♢a4 b5 2. a3 ♣xa4 3. b3

108. Test – Mix: Z

- 1) 1. ♣xh7+ ♢xh7 2. ♣h1+ ♢g8 3. ♣h8+ ♢f7 4. ♢g5#
- 2) 1. ♣g3 ♣c5 (1. ... ♣ag8 2. ♣xh7+ ♣xh7 3. ♣xg8#) 2. ♢xh7 ♣xg3 3. ♢g5+ ♢g7 4. ♣h7+ ♢f6 5. ♣xf7+ ♢xg5 6. ♣g6+ ♢f4 7. ♣xg3#
- 3) 1. ♢xc5 bxc5 2. ♣xb7 ♣xb7 3. ♢xc6+
- 4) 1. ♢xe5 fxe5 2. ♣d5+ ♣xd5 3. ♢xe7+
- 5) 1. ... ♢c4+ (1... ♣xd4? 2. ♢xd4 ♢b3+ 3. ♢c3 (3. ♢xd5? a1=♣ 4. ♣xa1 ♢xa1 5. h4 ♢g6) 3... a1=♣+ 4. ♣xa1 ♢xa1 5. ♢b2 ♢g6 6. h4 (Partos-Planinc, Porec 1974) 2. ♢xd5 ♢b6+ 3. ♢e5 (3. ♢c6 ♢a4) 3. ... ♢d7+ 2. ♢xd5 ♢b6+ 3. ♢e5 (3. ♢c6 ♢a4) 3. ... ♢d7+ ½-½
- 6) 1. ♣fd1 (1. ♣ad1 e4; 1. c3? e4 2. ♣d1 ♣xc4) 1. ... e4 2. ♣f1 ♣h5 3. ♣xd4
- 7) 1. ... ♣c3 (1. ... ♣c6 2. ♢xc6) 2. ♣xd2 (2. bxc3 ♢xe3+ 3. ♢g2 ♣xb6) 2. ... ♣xb3 3. ♣xb3 ♢e6
- 8) 1. ♣h7 ♣g5 2. ♣xg7+ ♣xg7 3. ♣e8+ ♢h7 4. ♣h1+ ♣h5 5. ♣xh5+
- 9) 1. ♢xe6 fxe6 2. ♣xf8+ ♣xf8 3. ♣xf8+ ♢xf8 4. c7
- 10) 1. ... d1♣ 2. ♣xd1 ♣xh3+ 3. gxh3 ♣h2+ 4. ♢xh2 pat
- 11) 1. ♣xc6 ♣xc6 2. ♢xf7+ ♣xf7 3. ♣xd8+ ♢g7 4. ♣d7
- 12) 1. ... ♣xf7 2. ♣gl (2. ♣b1 ♣cf8) 2. ... ♣c5 3. ♣g4 ♣d4

109. Eindspel – Mix: A

- 1) 1. ♢g3+ ♢g1 2. ♢h3 ♢e3 3. ♣g2+ ♢xg2 pat (Pogosjants 1977)
- 2) 1. ♢e6 (Amelung 1895)
- 3) 1. ♣a8 ♣xa8 (1. ... ♣c4 2. ♣d8+ ♢h5 3. ♢f4#) 2. ♢f3+ ♢h5 3. ♢f4# (Sansom 1963)
- 4) 1. ♢e7! ♢xh7 2. ♣g8+ ♣xg8 3. ♢g6# (Pogosjants 1979)
- 5) 1. ♢b2+ ♢b5 2. a4+ ♢c5 3. ♢d3+ (Puljan 1914)
- 6) 1. ♢c6+ (1. ♣xf5+? ♣xf5 2. ♢xf5 ♢a4 3. ♢a2 b5) 1. ... ♣xc6 (1. ... ♢a4 2. ♣f4+ ♢b5 3. ♢a7+ ♢c5 4. ♣c7+) 2. ♣d2+ ♢b5 3. ♣b4# (Prokes 1936)
- 7) 1. h6 gxh6 (1. ... ♣f2+ 2. ♣ac5 ♣b2+ 3. ♣b5 ♣f2+ 4. ♢c6+) 2. ♣a8+! ♣xa8 3. ♣h7 (Cohn 1929)
- 8) 1. ♢g4! ♢xg4 2. ♢c4 d1♣ 3. ♢e3+ ♢xe3 pat (Jespersen 1896)
- 9) 1. ♢d5 e4! 2. ♢f7 h1♣ (2. ... ♢g4 3. ♢xe4 ♢xh4 4. ♢h1) 3. ♢e6+ ♢e5 4. ♢g3# (Rinck 1918)
- 10) 1. ♣h8+ ♣d8 2. ♣g3+ ♢a8 3. ♣g2 ♣b8+ 4. ♣xb8+ ♢xb8 5. ♣h2+ ♢a8 6. ♣h8+ (Rinck 1926)
- 11) 1. ♣a1 ♣xb3 2. ♢c4 ♣b7 3. ♢c7# (Pogosjants 1979)
- 12) 1. c7 ♢xc7 2. axb6+ ♢xb8 3. b7 (Kliatskin 1924)

110. Eindspel – Mix: B

- 1) 1. ♣e6+ ♢xe6 (1. ... ♢f4 2. ♣e4+ ♢xe4 (2. ... ♢f3 3. ♢d4+) 3. ♢d6+ ; 1. ... ♢d5 2. c4+ ♣xc4 (2. ... ♢xc4 3. ♢d6+) 3. ♢e3+) 2. ♢d4+ (Prokes 1947)
- 2) 1. ♣h3+ (1. gxf7 ♣xd7 2. f8♣ ♢e3+) 1. ... ♢d4 2. ♢d2 (Platov 1904)
- 3) 1. ♣e5 f1♣ 2. ♢c2+ ♢xc2 3. ♣e1+ ♣xe1 pat (Milolap 1987)
- 4) 1. e3+ ♢e4 (1. ... ♢xg4 2. ♢e5+ ♢h4 3. ♢f3+ ♢g4 4. ♣g5#) 2. ♣c8 ♣xc8 3. ♢d6+ (Paoli 1948)
- 5) 1. e3+ ♢xe3 2. ♢e5 d4 3. ♢g3 a1♣ 4. ♢f4# (Pogosjants 1978)
- 6) 1. ♣e6+ ♢d8 2. ♣a5! ♣f3+ 3. ♣d5+ (Prokes 1947)
- 7) 1. ♢h6 ♣f2 (1. ... ♢b4 2. ♢d3+ ; 1. ... ♣xe4+ 2. ♢xe4) 2. ♢d2+ ♣xd2 3. ♢b3+ (Tobben 1931)
- 8) 1. ♢d7 ♢d6 2. ♢d3 ♢b7 (2. ... ♢e4 3. ♢c6+ ; 2. ... ♢f7 3. ♢e6+ ; 2. ... ♢c4 3. ♢e6+) 3. ♢c6+ (Rinck 1926)
- 9) 1. ♣e8 ♣f7+ 2. ♢e6 ♣xe8 3. ♢g7+
- 10) 1. ♢f2+ ♢h2 2. ♣h1+ ♣xh1 (2. ... ♢xh1 3. ♣b1+ ♢h2 4. ♣h7#) 3. ♣xg8 (Stubbs 1926)
- 11) 1. c6 (1. ♢c7 ♣c3 2. c6 ♢b5 3. b7 ♣xc6+) 1. ... ♣xb6+ (1. ... ♢xe6 2. ♢c7! (2. b7? ♢xb7! 3. cxb7 ♢d7 4. e6+ (4. ♢a8 ♢c7) 4. ... ♢c6 5. e7 ♣xb7+) ; 1. ... ♣c3 2. c7 ♢xe6 3. b7 ♢xb7 4. ♢xb7 ♢e7 5. e6) 2. ♢c7 ♣b1 pat (Cohn 1940)
- 12) 1. ♢c3+ ♢a5 2. ♣g5+! ♣xg5 3. ♢c6# (Puig y Puig 1922)

111. Eindspel – Mix: C

- 1) 1. c7+ ♢xc7 (1. ... ♣xc7 2. ♢a5 ♣xa5 3. ♢c6+) 2. ♢f4 ♣xf4 3. ♢d5+ (Bone 1836)
- 2) 1. ♣c8 (1. ♣a3? ♢h1 2. ♣a1 ♢f3 3. ♣f1 g4) 1. ... ♢h1 2. ♣h8 (Barendregt 1963)
- 3) 1. ♢c4! (1. ♢c5 ♢a4 2. ♣d1+ ♢a3) 1. ... ♣a7 (1. ... ♢a4 2. ♣d1+) 2. ♢c5 ♣a6 (2. ... ♣b7 3. ♣a8+) 3. ♣d2+ (Efron 1957)
- 4) 1. ♣a3 (1. ♣c8? ♢f3) 1. ... ♢h1 2. ♣a1 (Barendregt, Van Reek 1963)
- 5) 1. ♢h1 ♢xb6+ 2. ♢g2 ♢xa7 pat (Gallischek 1958)
- 6) 1. ♣c3 b2 2. ♢c1 b1♣ 3. ♣a3# (Reti 1929)
- 7) 1. ♣g7 ♣b8 2. ♣cc7 h2 3. ♣a7+ (Prokes 1959)
- 8) 1. ♣f5+ ♣xf5 2. b4+ ♢d5 (2. ... ♢c6 3. ♢e7+ ; 2. ... ♢c4 3. ♢d6+ ; 2. ... ♢b5 3. ♢d6+) 3. ♢e7+ (Langstaff 1920)
- 9) 1. c7 ♣c1 (1. ... ♢xb5 2. c8♣ ♢xa6 3. ♣h3+ ♢g1 4. ♣g3+ ♢f1 5. ♣f4+ ♢g2 6. ♣g5+ ♢h3 7. ♣h6+ ♢g2 8. ♣xg6+ ♢h1 9. ♣h6+ ♢g2 10. ♣g7+) 2. a7 ♢e4 3. ♣b1 (Prokes 1937)
- 10) 1. ♣c1+ ♣b1 2. ♢d1 ♣xc1 pat (2. ... exd1♣+ 3. ♢xd1 ♣xc1+ 4. ♢xc1 pat) (Apschenek 1913)

- 11) 1. ♖c4! (1. ♖g4? ♜b6+ 2. ♜c5 ♜c6+ 3. ♜xc6 ♞xa8+) 1. ... ♜b6+ 2. ♜c3 ♞xa8 3. ♞g8+ (*D'Hondt 1932*)
 12) 1. ♜f4+ ♙xf4 2. ♜f3 e1♞ 3. ♜h6+ ♙xh6 pat (*Prokes 1943*)

112. Eindspel – Mix: D

- 1) 1. f8♞ (1. ♙b5? ♜b2+ 2. ♜c1 ♜c2+ 3. ♜b1! (3. ♜d1 ♜f2) 1. ... ♜xf8 2. ♙f7 (*Yates 1921*)
 2) 1. ♜e5+ ♜g4 2. ♜e4+ ♜h5 3. ♜h4+ ♜xh4 4. ♜f5+
 3) 1. ♜b5! ♜c1 2. ♜b3+! (2. ♜a4? ♜b1! 3. ♜b3 ♜b2 4. ♜b4 b5) 2. ... ♜b2 3. ♜a4! b5+ 4. ♜b4 (*Hasek 1929*)
 4) 1. ♜d7 ♜xd7 2. ♜h6+ ♜g5 3. ♜g6+ ♜xg6 4. f8♜+ (*Gorgiev 1930*)
 5) 1. ♜b5 ♜c7+ (1. ... ♙xb5 pat ; 1. ... ♙b4 2. ♜c4+! (2. ♜c6+? ♜c5! (2. ... ♜g4? 3. ♜b6 ; 2. ... ♙c5? 3. ♜d5!) 3. ♜b6 ♙xb5 4. ♜xb5 ♜d3 5. ♜c4 ♜e4) 2. ... ♙xb5+ 3. ♜xb5) 2. ♜xc5 ♙xb5 (2. ... ♜xb5 3. ♜b4) 3. ♜b6 (*Prokes 1941*)
 6) 1. ♞e2 ♜xa4 2. ♞b2 ♜a5 3. ♞a1+ ♜b5 4. c4+ (*Kubbel 1928*)
 7) 1. ♜d7+ ♜a8 2. ♜c7 ♜c6 (2. ... ♜b5+ 3. ♜xb5 ♜e7 4. ♜b6#) 3. ♜xc8 ♜a5 4. ♜db6# (*Prokop 1929*)
 8) 1. ♜e2+ ♜g2 (1. ... ♜b6 2. ♙xb6+ ♜xb6 3. a7 ♜b2+ (3. ... ♜e6+ 4. ♜d2 ♜a6 5. a8♞ ♜xa8 6. ♜xa8 h1♞ 7. ♜a1+) 4. ♜e3 ♜a2 5. a8♞ ♜xa8 6. ♜xa8 h1♞ 7. ♜a1+) 2. ♜xh2+ ♜xh2 (*Lazard 1946*)
 9) 1. ♜e4 ♞xe4 (1. ... ♞g3 2. ♜g4+ ♞xg4 3. ♜f6+ ; 1. ... ♞d8 2. ♜e8+ ♞xe8 3. ♜f6+) (*Völlmer 1932*)
 10) 1. g7 ♞b3 (1. ... ♞a8 2. ♞h2+ ♜g6 3. ♞g2+ ♞xg2 4. g8♞+) 2. ♞h2+ ♜g6 3. ♞g3+ ♞xg3 4. g8♞+ (*Somov Nasimovich 1933*)
 11) 1. ♜c6 ♜b8 2. ♜b5! ♜b7 3. ♜h7+ ♜xc8 4. ♜c6 (*Wolf 1930*)
 12) 1. ♙xe6 ♜xe6 2. ♜e5+ ♜f6 3. ♜e3 f1♞ 4. ♜f3+ ♞xf3 pat (*M. + V. Platov 1912*)